

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA PEDAGOGIKY

**PODPORA ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOSTI DĚTÍ S MENTÁLNÍM
POSTIŽENÍM NA VYBRANÉ MŠ V PLZEŇSKÉM KRAJI**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Bc. Markéta Antošová

Učitelství pro mateřské školy, obor Předškolní a mimoškolní pedagogika

Vedoucí práce: Mgr. Pavla Soukupová, Ph.D.

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 4. dubna 2018

.....
vlastnoruční podpis

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Pavle Soukupové, Ph.D., která mi v průběhu zpracování bakalářské práce poskytla cenné rady, odborné vedení a vstřícné konzultace. Zároveň bych chtěla poděkovat své rodině a paní Jaroslavě Čížkové za podporu a rady, které mi poskytli po celou dobu mého studia.

ZDE SE NACHÁZÍ ORIGINÁL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK.....	3
ÚVOD.....	4
1 MENTÁLNÍ POSTIŽENÍ	5
1.1 VYMEZENÍ POJMU	5
1.2 KLASIFIKACE MENTÁLNÍ RETARDACE	6
1.2.1 Lehká mentální retardace	6
1.2.2 Středně těžká mentální retardace	6
1.2.3 Těžká mentální retardace	7
1.2.4 Hluboká mentální retardace	8
1.2.5 Demence	8
1.3 NEJČASTĚJŠÍ PŘÍČINY MENTÁLNÍ RETARDACE	9
1.3.1 Prenatální příčiny	9
1.3.2 Perinatální příčiny	10
1.3.3 Postnatální příčiny	10
1.4 DIAGNOSTIKA MENTÁLNÍ RETARDACE	11
1.4.1 Speciálně pedagogická diagnostika dítěte s mentálním postižením	11
2 DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	14
2.1 PŘEDŠKOLNÍ OBDOBÍ	14
2.2 MOTORICKÝ VÝVOJ.....	14
2.3 KOGNITIVNÍ VÝVOJ	15
2.3.1 Paměť.....	15
2.3.2 Myšlení.....	15
2.3.3 Vývoj verbálních schopností	15
2.4 EMOČNÍ VÝVOJ	16
2.5 SOCIALIZACE	17
2.6 HRA	17
2.7 KRESBA.....	18
3 DÍTĚ S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU.....	19
3.1 VNÍMÁNÍ.....	19
3.2 MYŠLENÍ.....	19
3.3 PAMĚŤ	20
3.4 POZORNOST.....	21
3.5 EMOTIVITA	21
3.6 VOLNÍ VLASTNOSTI	22
4 NÁSTUP DO ŠKOLY	23
4.1 ŠKOLNÍ ZRALOST A PŘIPRAVENOST	23
4.2 ŠKOLNÍ NEZRALOST.....	23
4.3 VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM	24
5 KAZUISTIKY A DIAGNOSTIKY ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOSTI VYBRANÝCH DĚTÍ ZE SPECIÁLNÍ TŘÍDY VYBRANÉ MŠ. 27	
5.1 KAZUISTIKA VYBRANÉHO DÍTĚTE 1	27
5.1.1 Diagnóza.....	27
5.1.2 Rodinná anamnéza	28

5.1.3	Osobní anamnéza	28
5.1.4	Školní anamnéza	28
5.2	DIAGNOSTIKA ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOSTI DÍTĚTE 1	29
5.3	KAZUISTIKA VYBRANÉHO DÍTĚTE 2	48
5.3.1	Diagnóza.....	48
5.3.2	Rodinná anamnéza	49
5.3.3	Osobní anamnéza	49
5.3.4	Školní anamnéza	49
5.4	DIAGNOSTIKA ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOSTI DÍTĚTE 2	50
5.5	KAZUISTIKA VYBRANÉHO DÍTĚTE 3.....	70
5.5.1	Diagnóza.....	71
5.5.2	Rodinná anamnéza	71
5.5.3	Osobní anamnéza	71
5.5.4	Školní anamnéza	72
5.6	DIAGNOSTIKA ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOSTI DÍTĚTE 3	72
5.7	KAZUISTIKA VYBRANÉHO DÍTĚTE 4	91
5.7.1	Diagnóza.....	91
5.7.2	Rodinná anamnéza	92
5.7.3	Osobní anamnéza	92
5.7.4	Školní anamnéza	93
5.8	DIAGNOSTIKA ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOSTI DÍTĚTE 4	93
6	ROZHOVOR S PEDAGOGEM ZE SPECIÁLNÍ TŘÍDY	113
6.1	VÝSLEDKY ROZHOVORU.....	113
6.2	VYHODNOCENÍ A INTERPRETACE DAT ZÍSKANÝCH ROZHOVOREM.....	114
7	DOPORUČENÍ PRO PEDAGOGICKOU PRAXI	115
7.1	ČINNOSTI PRO ROZVOJ HRUBÉ MOTORIKY.....	115
7.2	ČINNOSTI PRO ROZVOJ JEMNÉ MOTORIKY	115
7.3	ČINNOSTI PRO ROZVOJ GRAFOMOTORIKY	115
7.4	ČINNOSTI PRO ROZVOJ ZRAKOVÉHO VNÍMÁNÍ.....	116
7.5	ČINNOSTI PRO ROZVOJ VNÍMÁNÍ PROSTORU	116
7.6	ČINNOSTI PRO ROZVOJ VNÍMÁNÍ ČASU	116
7.7	ČINNOSTI PRO ROZVOJ ŘEČI.....	116
7.8	ČINNOSTI PRO ROZVOJ SLUCHOVÉHO VNÍMÁNÍ.....	117
7.9	ČINNOSTI PRO ROZVOJ ZÁKLADNÍCH MATEMATICKÝCH PŘEDSTAV	117
7.10	ČINNOSTI PRO ROZVOJ SOCIÁLNÍCH DOVEDNOSTÍ.....	118
7.11	ČINNOSTI PRO ROZVOJ HRY	118
7.12	ČINNOSTI PRO ROZVOJ SEBEOBSLUHY	118
	ZÁVĚR	120
	RESUMÉ.....	121
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	122
	SEZNAM TABULEK	I

SEZNAM ZKRATEK

WHO – Světová zdravotnická organizace

ZŠ – základní škola

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

SPC – Speciálně pedagogické centrum

MŠ – mateřská škola

CNS – centrální nervová soustava

ADHD – porucha pozornosti s hyperaktivitou

OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná

Úvod

Tématem bakalářské práce je podpora školní připravenosti dětí s mentálním postižením na vybrané MŠ v Plzeňském kraji. Toto téma jsme si zvolily proto, že pracuji jako asistentka pedagoga ve speciální třídě, kde se každý den věnuji dětem s mentálním postižením a dětem s dalšími formami postižení.

V úvodních kapitolách bakalářské práce popisujeme hlavně kapitoly, které vycházejí z tématu práce a zabývají se mentálním postižením, vývojem dítěte předškolního věku, vývojem dítěte s mentálním postižením v předškolním věku a jeho nástupem do školy.

U mentálního postižení jsme věnovaly pozornost vymezení pojmu mentálního postižení, dále jsme se zaměřily na klasifikaci mentálního postižení, na nejčastější příčiny mentálního postižení dětí předškolního věku a také jsme se zabývaly diagnostikou mentálního postižení. U vývoje dítěte předškolního věku jsme se zaměřily na motorický vývoj, kognitivní vývoj, u kterého jsme se věnovaly paměti, myšlení a vývoji verbálních schopností. Dále jsme se u vývoje dítěte zaměřily na emoční vývoj, socializaci, hru a kresbu. U vývoje dítěte s mentálním postižením v předškolním věku jsme se v teoretické části zabývaly vnímáním, myšlením, pamětí, pozorností, emotivitou a volnými vlastnostmi. U kapitoly týkající se nástupu do školy jsme zaměřily pozornost na školní zralost a připravenost, dále také na školní nezralost a na vzdělávání dětí s mentálním postižením.

Praktická část obsahuje kazuistické příběhy jednotlivých dětí s mentálním postižením, dále tabulky, které zaznamenávají výsledky diagnostického šetření, které jsme prováděly v červnu a říjnu roku 2017 a v únoru roku 2018. Tabulky jsme si pro náš výzkum vytvořily samy. Dále se v praktické části nachází rozhovor s paní učitelkou ze speciální třídy a také konkrétní metody, kterými jsme rozvíjely schopnosti dětí. Výzkumné šetření jsme prováděly ve speciální třídě na nejmenované mateřské škole v Plzeňském kraji.

Cílem naší práce je popsat a analyzovat přínos metod podpory školní připravenosti u dětí s mentálním postižením ve speciální třídě vybrané MŠ.

1 MENTÁLNÍ POSTIŽENÍ

Termín mentální postižení zahrnuje různé deficity intelektu včetně lehkého deficitu, který ještě nemůže být označen za mentální retardaci. Patří sem onemocnění typu demence a případy později získaných poškození mozku na základě úrazu. Mentální poškození může mít mnoho podob, několik stupňů a existují i různé stavy a syndromy. Pro děti s mentálním postižením jsou charakteristické poruchy poznávacích procesů, poruchy vizuomotoriky a pohybové koordinace, infantilnost osobnosti, zvýšená závislost na rodičích a druhých lidech, pasivita a celková zpomalenost v chování, ale také impulzivnost a hyperaktivita, dále zvýšená pohotovost k úzkosti, k neurotickým reakcím, přizpůsobivost se skupinou, nedostatky v osobní identifikaci a uvědomění si svého „já“, opožděný psychosexuální vývoj, ovlivnitelnost a nepřizpůsobivost chování, nerovnováha v aspiraci a výkonu, citová vzrušivost a labilita nálad, zvýšená potřeba uspokojení a jistoty, poruchy v mezilidských vztazích a komunikaci, snížená přizpůsobivost k sociálním a školním požadavkům. (Vágnerová, 2004)

1.1 VYMEZENÍ POJMU

Mentální retardace je vymezována velkým množstvím definic. Tento termín se začal více používat až po konferenci Světové zdravotnické organizace (WHO), která se uskutečnila v roce 1959 v Miláně, a pozvolna vystřídal celou řadu relevantních pojmů. (Valenta, 2013)

„Mentální postižení vychází z latinských slov „mens“ (duše, mysl) a „retardace“ (zpomalit, opozdit), doslovný překlad by tedy zněl „opoždění mysli“. Mentální retardace je ve skutečnosti podstatně složitější syndromatické postižení, které postihuje nejenom mentální schopnosti, ale celou lidskou osobnost ve všech jejích složkách. Má tedy vliv nejenom na vývoj a úroveň rozumových schopností, ale týká se rovněž komunikačních schopností, emocí, úrovně sociálních vztahů, možností pracovního a společenského uplatnění atd.“ (Slowík, 2007, s. 109)

„Mentální retardace je závažné postižení vývoje rozumových schopností prenatální, perinatální nebo raně postnatální etiologie, které vede k významnému omezení v adaptivním chování postiženého dítěte v jeho sociálním prostředí.“ (Říčan, 2006, s. 195)

Jde o stav trvalý, který je buďto vrozený, nebo raně získaný (do dvou let věku dítěte). (Pipeková, 2006)

1.2 KLASIFIKACE MENTÁLNÍ RETARDACE

1.2.1 LEHKÁ MENTÁLNÍ RETARDACE

Intelligenční kvocient osob s lehkou mentální retardací je v rozmezí od 50 do 69. Lehká mentální retardace bývá často stanovena až v předškolním věku, nebo dokonce až po nástupu dítěte do školy, kde dítě selhává. V prvním roce života bývá dosahování základních vývojových mezníků v oblasti pohybových dovedností opožděno jen mírně nebo je i v pásmu normy. Do tří let věku dítěte se objevuje pouze lehké opoždění psychomotorického vývoje. Do šesti let pak nápadnější nedostatky například: vady řeči, opožděný vývoj řeči, malá slovní zásoba, obsahová chudost řeči, stereotyp ve hře, nedostatečná zvědavost apod. Nejvýraznější problémy se projevují v období školní docházky například: omezená schopnost logického myšlení, opožděný vývoj jemné a hrubé motoriky, slabší paměť, nedostatečná analýza a syntéza, konkrétní mechanická paměť, porucha pohybové koordinace, impulzivnost, zpomalený rozvoj sociálních dovedností, v emocionální oblasti afektivní labilita, úzkostnost a zvýšená sugestibilita. Také osvojování si prvních slov nemusí být dramaticky opožděno. Retardace se stává zjevnou až na vyšších vývojových úrovních, kdy začne být očekáváno řešení složitějších situací a úkolů. Děti s lehkou mentální retardací účelně užívají řeč, jsou schopni udržovat konverzaci, komunikovat a začlenit se do sociálního prostředí. Dále se u nich mohou individuálně projevovat i přidružené chorobné stavy, jako jsou poruchy autistického spektra a další vývojové poruchy, epilepsie, tělesné postižení nebo poruchy chování. (Švarcová, 2011 ; Říčan, 2006 ; Bazalová, 2014)

1.2.2 STŘEDNĚ TĚŽKÁ MENTÁLNÍ RETARDACE

Středně těžké mentální postižení vzniká často na základě poškození centrální nervové soustavy, oproti lehké mentální retardaci ho většinou nezpůsobuje dědičnost v kombinaci s nepodnětným prostředím. U dětí se středně těžkou mentální retardací je většinou opožděný vývoj zachycen již v kojeneckém nebo nejpozději v batolecím období. Od samého počátku je prakticky vždy výrazně retardován vývoj řeči a opožděje se i vývoj pohybový. Řeč bývá jednoduchá, slovní zásoba je obsahově velmi chudá a v řeči se vyskytují agramatismy. Mezi jedinci se středně těžkou mentální retardací existují značné interindividuální rozdíly. Někteří jedinci jsou schopni jednoduché konverzace, ať již verbální nebo na základě augmentativní a alternativní komunikace, zatímco druzí dokáží

jen stěží vyjádřit své potřeby. Mezi nimi je i skupina dětí se středně těžkou mentální retardací, která se nenaučí mluvit nikdy, i když mohou porozumět verbálním instrukcím a mohou se naučit funkčně používat gestikulaci a další různé formy nonverbální komunikace. Schopnost komunikace je omezena po celý život. Dále bývá zpomalen vývoj jemné a hrubé motoriky a trvale zůstává celková neobratnost, neschopnost jemných úkonů a nekoordinovanost pohybů. Sebeobsluha a samostatnost bývají částečné a musejí se trénovat. U dětí se středně těžkou mentální retardací se vyskytuje emocionální labilita: časté jsou nepřiměřené afektivní reakce a také nejsou schopny samostatně řešit různé situace. U některých osob se středně těžkou mentální retardací lze zároveň diagnostikovat dětský autismus nebo jiné pervazivní vývojové poruchy, které výrazně ovlivňují klinický obraz postižení. Často jsou k tomuto postižení přidružena tělesná postižení a neurologická onemocnění, zejména pak epilepsie a psychiatrická onemocnění. Inteligenční kvocient je rozmezí od 35 do 49. (Švarcová, 2011 ; Říčan, 2006 ; Bazalová, 2014)

1.2.3 TĚŽKÁ MENTÁLNÍ RETARDACE

Těžká mentální retardace je u dětí zřejmá již v útlém věku, jelikož dochází k závažné retardaci v dosahování vývojových mezníků. Jedná se ve většině případů o postižení kombinované. K postižení rozumových schopností se připojuje postižení pohybové nebo porucha sluchu či zraku různého stupně. Řeč se u dětí s těžkou mentální retardací buď vůbec nevytvoří, anebo zůstává na stupni základních prvků projevové složky řeči, to jest pudových hlasových projevů, jež jsou obměňovány podle toho, jedná-li se o projev spokojenosti, přání, zlosti či odporu. Někdy se u těchto dětí uplatňují také echolalické napodobovací senzomotorické reflexy, jež se projevují tím, že dítě opakuje slyšené zvuky, popřípadě slova jako ozvěnu aniž by pochopilo jejich smysl. Děti s těžkou mentální retardací mají výrazně opožděný psychomotorický vývoj, dále se projevuje pohybová neobratnost a je třeba dlouhodobé osvojování koordinace pohybu. Časté jsou tělesné vady a příznaky celkového poškození centrální nervové soustavy. Dále se objevuje výrazné narušení afektivní sféry: impulzivnost, nestálost nálad. Děti poznávají blízké osoby, mohou po dlouhodobém nácviku zvládnout základní hygienické návyky a prvky sebeobsluhy, záleží však na jednotlivých možnostech každého dítěte. V jejich výuce je kladen hlavní důraz na zvládnutí základní komunikace, základů sebeobslužných dovedností a na

porozumění běžným sociálním situacím. U těchto dětí je nutná celoživotní podpora. Inteligenční kvocient je v rozmezí od 20 do 34. (Švarcová, 2011 ; Říčan, 2006 ; Bazalová, 2014)

1.2.4 HLUBOKÁ MENTÁLNÍ RETARDACE

Děti s hlubokou mentální retardací mají spolu s postižením intelektu i velmi těžké pohybové postižení, jsou schopny jen minimálního pohybu nebo jsou často zcela imobilní. Většinou si neosvojí ani základy mluvené řeči a porozumění řeči bývá omezeno pouze na běžné pokyny. Expresivní složka řeči se u jedinců s hlubokou mentální retardací v podstatě nevyvíjí. Ve většině případů nedokážou upozornit na svoje potřeby, city, popřípadě se projevují formou neartikulovaných zvuků. Jejich komunikace bývá globální. Nespokojenost vyjadřují pláčem a stoupajícím napětím, spokojenost úsměvem a celkovou relaxací, k emočním podnětům z okolí mohou být dosti citlivý. Děti s hlubokou mentální retardací jsou vnímavé především na hmatové podněty a na zvuky, zejména na emoční tón hlasu, reakce na zrakové podněty bývá omezená. Častá jsou těžká poškození sluchu i zraku. Děti nejsou ve většině případů schopny sebeobsluhy, jsou krmeny lžičkou či sondou a neudrží tělesnou čistotu. Dále také nepoznávají své okolí a blízké. Afektivní sféra je velmi často narušená a velmi často také dochází k sebepoškozování. Inteligenční kvocient nelze přesně změřit, je ale odhadováno, že je nižší než 20. U jedinců s hlubokou mentální retardací je nutná celoživotní péče. (Švarcová, 2011 ; Říčan, 2006 ; Bazalová, 2014)

1.2.5 DEMENCE

Demence je stav, který není vrozený nebo časně získaný, ale vznikl po 2. roce věku dítěte rozpadem nebo zastavením normálního mentálního vývoje. Příčiny jsou podobné příčinám mentálního postižení, bývají to úraz mozku, nemoc, intoxikace a nádory. Demence má oproti mentálnímu postižení většinou postupující charakter, zpravidla nastává postupné zhoršování příznaků a nepostihuje všechny složky osobnosti najednou, ale postupně. Některé mechanismy mentálních funkcí jsou zachovány, jiné poškozeny. Nejčastějšími projevy jsou porucha krátkodobé paměti, narušení komunikace, narušení orientace v prostoru a celkové dezorientace, úsudku, pozornosti, emotivity, schopnosti abstraktního myšlení, motivace, objevuje se apatie. (Bazalová, 2014)

1.3 NEJČASTĚJŠÍ PŘÍČINY MENTÁLNÍ RETARDACE

Mentální retardaci může způsobovat celá řada různorodých příčin, které se vzájemně prolínají, spolupůsobí a podmiňují. Příčiny mentálního postižení bývají kategorizovány podle různých kritérií, dělí se na příčiny vnitřní – endogenní či vnější – exogenní. Endogenní příčiny jsou zakódovány již v systémech pohlavních buněk, jejichž spojením vzniká nový jedinec. Jedná se o příčiny genetické. Exogenní příčiny, které mohou způsobit mentální retardaci, působí od početí jedince, v průběhu celé gravidity, porodu, poporodního období i v raném dětství. Exogenní faktory mohou, ale nemusí bezprostředně způsobovat poškození mozku plodu nebo dítěte. Tyto faktory se dále dělí podle období působení na prenatální (působící před porodem), perinatální (působící během porodu a krátký čas po něm) a postnatální (působící v průběhu života). Mentální retardace může být také vrozená či získaná. (Švarcová, 2011 ; Valenta, 2009)

1.3.1 PRENATÁLNÍ PŘÍČINY

V prenatálním období působí celá řada vlivů, mezi nimiž mají důležitou roli ty, které způsobují familiární mentální postižení, a sice vlivy hereditární – dědičné. Do těchto vlivů řadíme po předcích zděděné nemoci (hlavně metabolické poruchy), které postupně vedou k mentálnímu postižení a dědičnost nedostatku vloh k určité činnosti po rodičích. Avšak intelektové předpoklady narozeného dítěte nejsou matematickým průměrem inteligence biologických rodičů. Inteligence dítěte vysoce inteligentních rodičů je statisticky nižší než u rodičů a naopak inteligence dítěte rodičů, jejichž inteligence je subnormální, je zase vyšší. (Švarcová, 2011 ; Valenta, 2009)

Specifické genetické příčiny jsou převažujícím faktorem a to nejen v prenatálním období, ale všeobecně pro vznik mentálního postižení. Vlivem mutagenních faktorů jako je například záření, chemické vlivy, dlouhodobé hladovění, dochází k mutaci genů, ke strukturní změně chromozomů či změnám v jejich počtu. Do této kategorie řadíme velkou skupinu recesivně podmíněných poruch zahrnujících většinu dědičných metabolických onemocnění typu fenylketurie, galaktosemie, homocystinurie. Největší skupinou příčin mentálního postižení tvoří syndromy vznikající změnou počtu chromozomů zvláště pak takzvané trizomie. Trizomie znamená, že existují tři chromozomy namísto běžného páru, který nazýváme dizomie, kdy jeden chromozom získáváme od otce a jeden od matky. Další skupinou prenatálních vlivů jsou environmentální faktory a onemocnění matky

v době těhotenství kdy platí, že čím dříve k patologii dojde, tím fatálnější to má následek pro zdraví dítěte. Řadíme sem onemocnění matky nemocemi, jako jsou toxoplazmóza, zarděnky, herpetické onemocnění, pásový opar, kongenitální syfilis, patří sem otravy olovem a přímá intoxikace embrya či plodu, ozáření dělohy, alkoholismus matky (fetální alkoholový syndrom), její nedostatečná výživa apod. Na vznik mentálního postižení může mít i vliv oligohydromnion, což je nedostatek plodové vody, dále vrozené vady mozku a lebky (hydrocefalie, mikrocefalie). Objevují se názory, že na duševní zdraví ještě nenarozeného dítěte může negativně působit prenatální deprivace (např. silně nechtěné dítě). (Švarcová, 2011 ; Valenta, 2009)

1.3.2 PERINATÁLNÍ PŘÍČINY

Mezi perinatální příčiny řadíme perinatální encefalopatii (organické poškození mozku), která bývá udávána jako příčina potíží, které se označovaly termínem lehká mozková dysfunkce, a které asi v desetině až dvacetině případů způsobují i mentální postižení. K dalším perinatálním faktorům patří předčasný porod a nízká porodní váha dítěte, mechanické poškození mozku při porodu a asfyxie či hypoxie (tj. nedostatek kyslíku), též hyperbilirubinémie, což je těžká nefyziologická novorozenecká žloutenka, při které bilirubin neodchází z těla a působí toxicky na nervovou soustavu dítěte. (Valenta, 2009)

1.3.3 POSTNATÁLNÍ PŘÍČINY

V době po narození může způsobit mentální postižení mnoho vlivů, mezi ně řadíme například zánět mozku způsobený mikroorganismy (meningitida, klíšťová encefalitida, meningocefalitida), mozkové léze při nádorovém onemocnění, krvácení do mozku, mechanické vlivy jako traumata a zvláště v pozdějším období onemocnění vedoucí k degeneraci inteligence typu Parkinsonovy choroby, Alzheimerovy choroby, schizofrenie, epileptické demence, alkoholové demence apod. Při některých otravách například barbituráty může docházet k reverzibilní demenci, kdy se stav časem opět upraví na normu. Snížení intelektových schopností může zapříčinit i citová, senzomotorická a sociokulturní deprivace dětí vyrůstajících v nepřátelském, nepodnětném, odcizeném rodinném prostředí či dětí v ústavní péči. Takovéto prostředí se může podílet na poklesu inteligenčního kvocientu až o 20 bodů s tím, že pokud dojde včas k uspokojení těchto potřeb, tak se intelektový deficit může upravit. Problémem je, že sociokulturní ztrátou trpí především děti rodičů s nižším intelektovým potenciálem, takže dochází k nahromadění

patologických faktorů způsobujících především lehké mentální postižení. Speciálně pedagogické programy přispívají k oslabení těchto faktorů a v psychopedii patří do oblasti sekundární a terciální prevence. (Valenta, 2009)

1.4 DIAGNOSTIKA MENTÁLNÍ RETARDACE

Diagnostika je dlouhodobý proces, který musí brát v úvahu všechny systémy, které působí na vývoj dítěte. Na základě stanovené diagnózy můžeme volit nejvhodnější výchovné postupy, ovlivňovat podmínky života a výchovy dítěte a docílit tak postupných změn ve vývoji dítěte. Komplexní diagnostika vyžaduje zkoumání dítěte v jednotě psychologické, biologické i sociální. Rozumové schopnosti jsou závislé na vlohách, zrání, výchově a učení. Výzkumy ukazují, že jednotlivé rozdíly v rozumových schopnostech jsou výsledkem působení socializačních a biologických činitelů. Stanovení diagnózy mentální retardace se zakládá o podrobné vyšetření psychologické, případně psychiatrické a neurologické, a o vyhodnocení dlouhodobého pozorování dítěte v přirozených podmínkách jeho života. Zjišťování úrovně rozumových schopností se v současné době provádí ve speciálněpedagogických centrech a v pedagogicko – psychologických poradnách, kde se na něm včetně psychologů podílejí i speciální pedagogové s psychopedickou kvalifikací. Z hlediska obsahu se zjišťování úrovně rozumových schopností orientuje na zkoumání základních psychomotorických a mentálních funkcí (orientace v prostoru, percepce, vizuomotorika, laterální dominance, slovně pojmového myšlení, pozornosti, paměti, řešení problémů) a na zjišťování poměru složek verbálních (slovní zásoby, gramatické úrovně řeči, operace s abstraktními pojmy) a složek neverbálních (praktických motorických výkonů, obratnosti, jemné motoriky, psychomotorické rychlosti), který je důležitým ukazatelem etiologie mentální retardace a slouží k psychologické diagnostice mentální retardace. (Švarcová, 2011)

1.4.1 SPECIÁLNĚ PEDAGOGICKÁ DIAGNOSTIKA DÍTĚTE S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM

Speciálně pedagogická diagnostika se zabývá rozpoznáváním podmínek, prostředků, efektivitou edukace, šířkou sociální terapie a procesem učení se jedinců s mentálním postižením žít ve společnosti a její kultuře. V komplexním diagnostickém přístupu má své místo i speciálněpedagogické odborné vyšetření, které se provádí ve speciálně pedagogických centrech nebo v pedagogicko – psychologických poradnách.

Diferenciální diagnostika má za úkol v případě mentálního postižení odlišit tuto poruchu od stavů, které ji mohou napodobovat, což jsou především:

- poruchy řeči (především mutismus a vývojová dysfázie),
- smyslové vady (hlavně poruchy sluchu)
- ADHD, ADD syndrom (lehká mozková dysfunkce) a specifické poruchy učení,
- kulturní a psychická deprivace,
- syndrom zneužívaného či týraného dítěte,
- dětská schizofrenie a jiné duševní poruchy typu pervazivní vývojové poruchy aj.
(Slowík, 2007 ; Valenta, 2009)

Cílem vyšetření je stanovení celkového stupně vývoje. Dále také stanovení úrovně rozumových schopností a postižení pozitivních stránek osobnosti. Diferenciální diagnostika využívá následující metody:

- Vstupní informace od rodičů (důvod vyšetření, problémová oblast, realizovaná vyšetření).
- Vstupní informace ze školy – v případě, že mentální postižení nebylo diagnostikováno před nástupem školní docházky (problémy dítěte, posouzení vývojových charakteristik, samostatnost při řešení úkolů).
- Lékařská zpráva (příčiny a mechanismy vedoucí k mentálnímu postižení).
- Anamnéza (výskyt mentálního postižení v rodině, postupnost podnětů pro rozvoj sociálních vztahů, řeči a myšlení, kvalita rodičovské péče, kulturní úroveň a životní styl, vzdělanostní úroveň rodiny). Provádí se osobní anamnéza a školní anamnéza.
- Psychologické vyšetření musí být komplexní, nezaměřovat se pouze na vyšetření inteligence a stanovení IQ, ale musíme stanovit aktuální úroveň vývoje včetně mentální a sociální oblasti. Psycholog se u rozumových schopností zajímá o celkovou úroveň a strukturu inteligence, nesoulad mezi dílčími schopnostmi, o řeč, paměť, pozornost, volní vlastnosti, verbální a nonverbální schopnosti, odolnost vůči zátěži, samostatnost při řešení úkolů, o sociální dovednosti, schopnost orientovat se v nárocích a požadavcích, temperament a osobnostní

charakteristiku. Diagnóza mentálního postižení není jen diagnózou úrovně rozumových schopností, ale jedná se o komplexní záležitost.

- Speciálněpedagogické vyšetření se zaměřuje na zjištění jednotlivých schopností dítěte, na odlišení toho, zda je nízká úroveň rozvoje jednotlivých kognitivních funkcí (sluchové, zrakové, časoprostorové vnímání) a řeči, grafomotoriky, vizuomotoriky způsobena specifickým opožděním jedné nebo několika funkcí, nebo celkovým opožděním v důsledku mentálního postižení.
- Didaktické zkoušky se používají u vyšetření školského věku.
- Pozorování v poradensko – diagnostické situaci a v přirozeném prostředí, pomáhá ohodnotit, jak je dítě schopné navazovat kontakt, jak je emočně naladěno, jak rozumí instrukcím, jak reaguje na neúspěch.
- Rozhovor lze také použít jako diagnostický nástroj při introspekci, u nepostiženého dítěte v mladším školním věku u mentálně postiženého později. (Valenta, 2012)

2 DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

2.1 PŘEDŠKOLNÍ OBDOBÍ

Předškolní věk se označuje jako celé období od narození (někdy i včetně vývoje prenatálního) až do vstupu do školy. V předškolním období jsou dvě rozmezí, která jsou dána novým sociálním zařazením dítěte. Na začátku mezi třetím a čtvrtým rokem, je to vstup dítěte do mateřské školy a na konci, po dovršení šestého roku, nástup do základní školy. Ve věku od tří do šesti let se mění tělesná stavba dítěte. Typická baculatost v předchozím batolecím období se mění ve štíhlost a vznikají disproporce mezi růstem hlavy, trupu a končetin. Koncem předškolního období probíhá perioda růstu, jedná se o období vytáhlosti. Pokračuje osifikace kostí, a okolo šestého roku dovršuje osifikace zápěstních kůstek, což má význam pro rozvoj jemné motoriky. Dalším charakteristickým znakem tohoto období je postupné odpoutávání vázanosti na rodinu a rozvoj aktivity, která už není samoučelná, ale umožňuje dítěti například, aby se prosadilo a uplatnilo ve skupině vrstevníků. K uvolňování této závislosti přispívá osvojování běžných norem chování, přijatelná úroveň komunikace a znalost obsahu rolí. Předškolní období je také obdobím iniciativy dítěte. Dítě se učí pronikat do prostoru činů a střetů a má potřebu něco tvořit a zvládat. V tomto období se objevuje nový, vyšší způsob autoregulace, což znamená, že dítě je schopné cítit vinu (svědomí, zvnitřněné normy). (Šimíčková, 2005 ; Vágnerová, 2000 ; Říčan, 2006 ; Langmeier, 2006)

2.2 MOTORICKÝ VÝVOJ

V závislosti na intenzivním rozvoji mozkové kůry, se mění pohybové funkce dítěte. Hrubá motorika se zdokonaluje. Na počátku tohoto období jsou pohyby nohou a rukou málo koordinované, ale v průběhu předškolního období se chůze automatizuje. Rovněž další přemísťovací pohyby, jako skákání, běhání, pohyb po nerovném terénu se zdokonalují. Koncem tohoto období je dítě schopno zvládat činnosti, které již vyžadují složitou pohybovou koordinaci, např. jízda na kole, koloběžce, lyžování, bruslení, plavání. Tato koordinace se také projevuje v sebeobsluze, při oblékání, svlékání, skládání věcí, ale také při sebeobsluze v oblasti osobní hygieny. Rozvoj jemné motoriky umožňuje dětem manipulaci s tužkou, stříhání nůžkami, házet a chytat míč, jíst příborem, rozvíjí se manuální zručnost. Na konci třetího roku by měl být u dítěte podněcován špetkový úchop. Po čtvrtém roce se vyhraňuje převaha jedné ruky. Dominance jedné ruky je podmíněna

převahou jedné mozkové hemisféry nad druhou. Pokud je činnost obou hemisfér totožná, jedná se o ambidextrii (nevyhraněná lateralita). Motorický vývoj bychom mohli označit jako neustálé zdokonalování a zlepšování pohybové koordinace, hbitosti a pohybové elegance. Pohyb zůstává nejpřirozenější potřebou dítěte. (Langmeier, 2006 ; Šimíčková, 2005 ; Mertin, 2015 ; Bednářová, 2015)

2.3 KOGNITIVNÍ VÝVOJ

2.3.1 PAMĚŤ

Základním rysem paměti je neustálá převaha konkrétnosti a mimovolnosti, koncem předškolního roku se projevují první projevy úmyslné paměti. Převládá paměť mechanická, která se opírá o vnější náhodné znaky a také se rozvíjí paměť slovně logická, která postihuje vnitřní vztahy. Známé a často opakující události dovede dítě reprodukovat na základě logických souvislostí a logického sledu. (Šimíčková, 2005)

2.3.2 MYŠLENÍ

V myšlení dochází k výrazné vývojové změně. Dítě přechází z fáze předpojmového myšlení na úroveň myšlení, které Piaget nazývá intuitivní a názorné. Dále se dítě neustále zaměřuje na to, co vidělo a na to, co u toho prožilo. Myšlení dítěte je egocentrické, má obtíže s uvědomováním si názorů druhého. Předměty třídí podle jednoho rysu (např. dává dohromady všechny žluté hračky, nezávisle na jejich tvaru). Umí vyvozovat závěry (např. usuzovat, čeho je méně a čeho je více), ale tyto úsudky jsou závislé na názornosti. Piaget nazývá období od dvou do sedmi let předoperačním stádiem, což znamená, že děti nejsou schopny zaměřit svoji pozornost na více než jeden aspekt současně. Dále Piaget poukazuje na to, že dominují zrakové vjemy. Rozvíjí se pojmové myšlení, zde už dítě začíná používat srovnávání, analýzu a syntézu. (Šimíčková, 2005 ; Piaget, 2014)

2.3.3 VÝVOJ VERBÁLNÍCH SCHOPNOSTÍ

U dětí předškolního věku se zdokonalují verbální schopnosti a to ve formě i obsahu. Výslovnost tříletého dítěte je většinou ještě nedokonalá, hlásky vyslovuje nepřesně nebo je nahrazuje jinými. Během čtvrtého a pátého roku se většina dětí zdokonalí natolik, že dětská patlavost vymizí už před začátkem školní docházky. V předškolním období jsou patrné pokroky i ve větné stavbě, rozsah i složitost větných promluv se zvětšuje. Roste zájem o mluvenou řeč, kdy tříleté a čtyřleté dítě dokáže delší dobu naslouchat krátkým

povídám. Umí přednést říkanky a také dovede zazpívat písničku. (Langmeier, 2006 ; Vágnerová, 2007)

V tomto období se zpřesňují vyjadřovací schopnosti dítěte, dítě si osvojuje nové slovní výrazy a samo si různým způsobem upravuje. Dále se zdokonaluje v používání gramatických pravidel, dítěti se zpřesňuje výslovnost a zlepšuje se koordinace pohybů jazyka. Výslovnost všech hlásek by měla být upevněná na konci předškolního období. (Kutálková, 2010)

Důležitý pokrok dítěte v předškolním období je také v tom, že nerozšiřuje jen slovní zásobu a znalost gramatických pravidel, ale začíná účinně užívat řeč k regulaci svého chování. Od tří let je dítě schopné řídit své chování podle slovní instrukce, nejdříve tak, že ji nahlas opakuje, později už podle „vnitřní řeči“, bez hlasitého vyjadřování. (Langmeier, 2006)

Mezi šestým a sedmým rokem se rozvoj řeči upevňuje a stabilizuje. Z tohoto důvodu by měla být správná výslovnost již upevněná. (Kutálková, 2010)

2.4 EMOČNÍ VÝVOJ

U předškolních dětí je emoční prožívání stabilnější. Emoce dětí jsou i přesto intenzivní a snadno přecházejí z jedné kvality do druhé. U dětí jsou zdrojem citových zážitků konkrétní činnosti. Dítě má radost ze spontánních činností a rozvíjí se smysl pro humor. Zlost a vztek jsou méně časté, projevují se například při neúspěšné činnosti. Kolem čtvrtého roku převládá strach z cizích lidí, z neznámého prostředí a z nereálných situací. Starší předškolák začíná mít obavy z nereálných fantastických bytostí, ze smrti, z nemoci nebo z války. (Šimíčková, 2005 ; Vágnerová, 2012)

Z vyšších citů se rozvíjí city intelektuální, sociální, etické a estetické. City sociální se vyvíjí ve vztah k dospělým a k vrstevníkům. Na začátku mají převahu vztahy k dospělým (láska k rodičům). Vztahy k vrstevníkům se mění, protože narůstá potřeba těchto kontaktů, dítě potřebuje partnera ke hře. Vytváří si citový vztah k sobě samému takzvaný sebecit, který je motivovaný egocentrismem. Intelektuální city vyvolávají kladné emoce, projevují se radostí z poznávání, při získávání nových zkušeností. Estetické city umožňují vnímat krásno, dítě prožívá příjemné citové stavy u něčeho, co považuje za hezké.

V souvislosti s tímto dítě ví, co je správné a nesprávné, začíná chápat dobro a zlo, uvědomuje si, co smí a nesmí, rozvíjí se etické cítění. (Šimíčková, 2005)

2.5 SOCIALIZACE

Socializace dětí probíhá v interakci s jinými lidmi. Dítě získává nové zkušenosti a sociální dovednosti, jako je vzájemná spolupráce, komunikace, sdílení a sebeprosazení. Postupem času se vytvářejí standardní oblasti, se kterými se dítě identifikuje.

- Rodina je základní sociální skupina, která dětem poskytuje zdroj bezpečí, zázemí, jistoty a bezvýhradní přijetí. V rodině má každé dítě své postavení a svoje vyhrazené teritorium.
- Vrstevníci jsou rovnocennými jedinci, kteří dítěti poskytují společnou interakci důležitou zkušenost, která přispívá k procesu osamostatňování a k rozlišování vztahů. Ve skupině vrstevníků dítě nemá vyčleněné své stabilní místo.
- Mateřská škola je většinou první institucí, se kterou se dítě setkává. Děti zde získávají nové zkušenosti a dovednosti. Děti zde nemají svá intimní teritoria, téměř nic zde nevlastní, všichni si mohou hrát se všemi hračkami. (Vágnerová, 2012)

Důležité pro dítě je kontakt s dalšími lidmi a dětmi ve vztahu k formování vlastního Já. V tomto věku si dítě vytváří svou pohlavní identitu. Děje se tak při interakci s vrstevníky a vlastními rodiči. Důležitou součástí přirozeného vývoje dítěte je každodenní rodinná interakce v přítomnosti obou rodičů, obou pohlavních vzorů. (Mertin, 2015)

Starší děti předškolního věku mají již zvnitřnělé základní normy chování a jsou s nimi ztotožněny. Novou schopností je pro děti cítit vinu, což je počátkem autoregulačních mechanismů a začátek rozvoje dětského svědomí. (Vágnerová, 2012)

2.6 HRA

Hra je hlavní činností, ve které probíhá proces socializace. Také odráží vztahy dítěte k životnímu prostředí, ve kterém se dítě pohybuje. Hra je významným motivačním činitelem, základní psychickou potřebou a také ukazatelem vývojové úrovně dítěte. (Šimíčková, 2005)

Hry rozdělujeme na hry symbolické a tematické. Hra symbolická dítěti slouží jako prostředek k vyrovnání se s realitou. V symbolické hře si děti uspokojují potřeby, které si

jinak splnit nemohou. Dítě si skrze hru může zpracovávat problematickou či traumatickou skutečnost. Hra tematická slouží k procvičování různých životních rolí. V této hře si děti mohou vyzkoušet různé sociální role, a to jak pozitivní, tak ty negativní. (Vágnerová, 2012)

Dětská hra má i terapeutické hledisko, kdy může sloužit jako prostředek k vyrovnání se s emočními konflikty na symbolické rovině. Prostřednictvím hry dítě překonává události, které neumí pochopit rozumově. Je důležité, aby si hra zanechala svou spontánnost, tvořivost, objevnost a volnost, a to i v případech pokud se jedná o předem naplánované programy. (Langmeier, 2006)

Vývoj hry probíhá od hry paralelní, kdy si děti hrají „vedle sebe“, přes hru společnou až ke hře kooperativní, ve které má každý svou roli a tu zastává. (Čačka, 1997)

Hra v životě dítěte představuje jeho nedílnou součást, skrze kterou máme možnost dítěti porozumět a pochopit jeho emoce. Pokud se rodiče zapojí do hry s dítětem, mají možnost ji, potažmo osobnost dítěte nenásilně kultivovat a obohacovat. (Langmeier, 2006)

2.7 KRESBA

Kresba je pro děti předškolního věku prostředkem k tomu, aby mohly vyjádřit svá přání, představy, obavy a to takovým způsobem, který je pro děti vlastní a je touto činností spontánně přitahováno. Kresba je stejně jako hra řazena mezi neverbální symbolickou funkci. (Šimíčková, 2005 ; Vágnerová, 2012)

Tříletédítě ovládá pohyby rukou tak, že mu nedělá obtíže napodobit různý směr čáry: zvládne napodobit horizontální, vertikální i kruhové čáry, třeba jenom podle předlohy. Ve třetím roce zvládne i kresbu křížku, v pátém roce je schopno napodobit čtverec a kolem šestého roku trojúhelník. Významným vývojovým ukazatelem je kresba lidské postavy. S kresbou lidské postavy se nejčastěji setkáváme u dětí mezi třetím a čtvrtým rokem. Čtyřleté dítě dokáže nakreslit realističtější obraz, zatím jen v nejhrubších obrysech. Kresbu člověka, která je pro dítě patrně nejzajímavější, začíná hrubým znázorněním hlavy, nohou a nejhlavnější části obličeje (ústa, oči tzv. hlavonožec). Kresba pětiletého dítěte odpovídá již předem stanovené představě, je více detailnější a prozrazuje lepší motorickou koordinaci. Postava má hlavu, trup, ruce, nohy, ústa, oči, nos, paže jsou většinou znázorněny pouhými čarami a proporce těla jsou nahodilé. Výtvar šestiletého dítěte oproti pětiletému je po všech stránkách vyspělejší. (Langmeier, 2006 ; Šimíčková, 2005)

3 DÍTĚ S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU

Jak už jsme se dozvěděli v předchozí kapitole, dochází v tomto období k rozvoji poznávacích schopností, formování dětské osobnosti a k rozvoji sociálního chování. V předškolním období bývá obvykle diagnostikováno mentální postižení lehkého stupně. U dětí s lehkým mentálním postižením je myšlení samo o sobě stereotypní a paměť je mechanická. Obecně lze říci, že u dětí s mentálním postižením v předškolním věku výrazněji vyčnívají poruchy vnímání, uvažování, bývá snižena schopnost komunikace a navazování sociálních vztahů. (Černá, 2008)

3.1 VNÍMÁNÍ

Obsahem bezprostředního poznání jsou počítky, představy či vjemy. U dětí s mentálním postižením dochází ke zpomalení procesu utváření podmíněných spojů mezi korovými částmi analyzátorů. V důsledku toho u nich lze pozorovat zpomalenost a snížený rozsah zrakového vnímání, což je důležité zohledňovat v průběhu jejich vzdělávání. Pro vnímání je charakteristická inaktivita vnímání, kdy děti s mentálním postižením nejsou schopny vnímat prezentovaný materiál podrobně se všemi detaily. Děti s mentálním postižením nedokáží sluchem rozlišit podobně znějící hlásky a je narušena i schopnost sluchové analýzy a syntézy. U dětí s mentálním postižením se také objevují deficity v oblasti prostorového vnímání, jakož i ve vnímání času a prostoru, dále dochází ke snížení citlivosti hmatových vjemů a u dětí s těžkým a hlubokým mentálním postižením k narušení vnímání vlastního tělesného schématu. Pro zlepšování vjemů a počitků u dětí s mentálním postižením popisujeme základní prostředky, mezi které řadíme obohacování životních zkušeností, rozšiřování okruhů znalostí a představ. Nedostatek podnětů brzdí rozvoj vnímání dětí a tím zpomaluje rozvoj jejich myšlení, čímž prohlubuje mentální postižení dětí. Právě děti s mentálním postižením bývají vázány na stejný okruh lidí a úzký prostor, ve kterém se ne vždy mohou konfrontovat s novými podněty a zcela samostatně projevovaly. (Bendová, 2011 ; Švarcová, 2011 ; Vágnerová, 2000)

3.2 MYŠLENÍ

Myšlení dětí s mentálním postižením je zpravidla rigidní, stereotypní, vázané k určitému způsobu myšlení, je zatíženo konkrétností a chybami v myšlenkové analýze a syntéze. Pro myšlení dětí s mentálním postižením je dále typická nekritičnost. Úsudky jsou nepřesné a

pojmy jsou tvořeny těžkopádně. Děti s mentálním postižením nejsou schopny generalizace a vyšší abstrakce. Osvojení pojmů a pravidel, které se pak dají aplikovat na další úkoly je tedy značně problematické. Často se pak jedná o mechanické naučení pravidel, které pak děti s mentálním postižením nejsou schopny samy použít pro další, podobné jevy. Prostředkem prezentace myšlenek je řeč – slova. U dětí s mentálním postižením se vyskytují značné obtíže v oblasti verbálního projevu. U některých dětí je kvalita narušena natolik, že nejsou schopny využít ani dvojrozměrných předmětů v podobě obrázků či fotografií. Prostředkem komunikace s nimi se pak stávají jejich zmenšeniny nebo trojrozměrné předměty. Myšlení se rozvíjí na podkladě sluchových a názorných představ, zkušenosti s komunikací a rozvojem řeči, zkušenosti se zacházením s předměty, jejíž rozvoj je u dětí s mentálním postižením nedostatečný. Nedostatky ve zmíněných oblastech úzce souvisí s nízkou úrovní rozvoje myšlení. (Bendová, 2011 ; Švarcová, 2011)

3.3 PAMĚŤ

Paměť je jednou z psychických funkcí, která se vyznačuje svou výběrovostí, což znamená, že si zapamatujeme to podstatné nebo výrazné. Dítě s mentálním postižením většinou není schopné se orientovat v množství nových informací a neprovede jejich selekci. Děti s mentálním postižením si poznatky osvojují pomalu a to s podporou mnohočetného opakování. Navíc mají často problém se znovuvybavením si podstatného, což je dáno tím, že u dětí s mentálním postižením mají podmíněné spoje tendenci vyhasínat rychleji než u dětí, kteří mentální postižení nemají. Tento fakt je třeba mít při práci s dětmi s mentálním postižením na paměti a v rámci vzdělávání věnovat značný prostor pro opakování učiva, jeho fixaci a automatizaci, přičemž je důležitá rozmanitost procvičovaného, a to zejména přizpůsobením forem práce s dětmi. Paměť je stejně jako u všech dětí předškolního věku mechanická, konkrétní a krátkodobá. Rozdíl je patrný ve vštípení, které není u dětí s mentálním postižením takového rozsahu a je také dáno nedostatečnou úrovní poznávání. (Bendová, 2011 ; Valenta, 2012 ; Vágnerová, 2000)

3.4 POZORNOST

Pozornost patří mezi kognitivní funkce a velice úzce souvisí s bezprostředním poznáním a vnímáním. Pozornost dělíme na pozornost nepodmíněnou a pozornost podmíněnou. Pozornost nepodmíněná se zaměřuje na silné podněty z okolí. Pozornost podmíněná, která je vázána na vůli jedince s mentálním postižením a má charakter podmíněného reflexu a z hlediska výchovně – vzdělávacího procesu ji lze považovat za důležitější než pozornost nepodmíněnou. Podmíněná pozornost dětí s mentálním postižením je specifická omezeným rozsahem sledovaného pole, je nestálá a charakteristická sníženou schopností až neschopností věnovat se více činností najednou. Typickým znakem dětí s mentálním postižením je to, že se zvyšující kvantitou výkonu narůstá i počet chyb a při výkonu, který vyžaduje určitou míru koncentrace pozornosti, nastupuje vysoká míra unavitelnosti. Při vzdělávání je nutné dětem s mentálním postižením poskytovat dostatečný prostor pro relaxaci. (Bendová, 2011)

3.5 EMOTIVITA

Emotivita je spojena s uspokojováním potřeb jedince, přičemž vyšší city souvisí s uspokojováním duchovních potřeb a nižší city korespondují s jeho fyziologickými potřebami člověka. Pro děti s mentálním postižením je charakteristická citová otevřenost, netlumená intenzita emocí, city jsou neadekvátní svojí intenzitou a dynamikou k podnětům a intenzita emočních reakcí klesá spolu se zvyšující se věkem jedinců s mentálním postižením. Egocentrické emoce podstatně ovlivňují tvorbu postojů a hodnot. Děti s mentálním postižením často podléhají afektu, objevují se u nich poruchy nálad, jejichž nástupy jsou vzhledem k situaci překvapující. City dětí s mentálním postižením jsou často méně diferencovány, obtížně se vytvářejí vyšší city v podobě odpovědnosti, svědomí či smyslu pro povinnost. Ve výchově dětí s mentálním postižením je důležitý rozvoj morálních citů. Většina dětí s mentálním postižením je emočně nevyspělá, přičemž jejich chování připomíná chování dětí nižší věkové úrovně. Děti s mentálním postižením jsou zvýšeně citlivé na emoční podněty z okolí, zejména pak na napětí či konflikty v rodině. Jelikož mají sníženou frustrační toleranci, podléhají snadněji agresivním, panickým či únikovým reakcím. Emoce jsou v životě dětí s mentálním postižením velice významné, protože patří mezi nejvýznamnější motivační činitele. (Bendová, 2011 ; Švarcová, 2011 ; Valenta, 2012)

3.6 VOLNÍ VLASTNOSTI

Pro jedince s mentálním postižením je typická hypobulie až abulie tj. nedostatek vůle, snížení nebo ztráta kvalit volných vlastností. U dětí s mentálním postižením je třeba volní vlastnosti systematicky rozvíjet. Dítě s mentálním postižením není schopno podřídit své chování k dosažení určitého úkolu a automaticky řídit své jednání. Dosahování vytyčených cílů je u dětí s mentálním postižením ovlivněno také nízkou schopností sebekontroly, citovou labilitou, zvýšenou impulzivností, agresivitou nebo naopak pasivitou či úzkostností. Důležitou roli zde hraje také motivace k dosažení určitého cíle. (Bendová, 2011)

4 NÁSTUP DO ŠKOLY

4.1 ŠKOLNÍ ZRALOST A PŘIPRAVENOST

V poslední době se můžeme setkat s názvy školní připravenost a školní zralost. Oba tyto termíny se někdy překrývají, ale pod každým se skrývá trochu něco jiného. Úkolem obou je zjištění, zda je dítě připraveno na nároky školy po všech stránkách a je tedy připraveno na vstup do školy. Školní zralost můžeme definovat jako dosažení takového stupně vývoje (v oblasti mentální, fyzické, emocionálně – sociální), aby se dítě bez obtíží bylo schopno účastnit výchovně – vzdělávacího procesu. Dále se jedná o pojem, pod kterým se skrývají vnitřní vývojové předpoklady, které se vztahují k činnostem závislých na zrání. Dozrává centrální nervová soustava, čímž se snižuje emoční labilita, rozvíjí se soustředění a zlepšuje se odolnost jedince při zátěži. Zralost centrální nervové soustavy je předpoklad k úspěšné adaptaci na školní režim. Dále centrální nervová soustava ovlivňuje například sluchovou a zrakovou percepci, senzomotorickou a motorickou koordinaci a lateralitu. Pro školní zralost jsou určující individuální sledované oblasti, například oblast citová, tělesná, sociální, rozumová a percepčně – motorická. Dále se také soustředíme na koncentraci, motoriku, řeč, percepci a další nezbytné funkce. (Otevřelová, 2016 ; Bednářová, 2010 ; Zelinková, 2001)

O školní připravenosti hovoříme v souvislosti s vlivem vnějšího prostředí a výchovou, které ovlivňují vývoj předškoláka. Jedná se tedy o oblast sociálních zkušeností. Jako příklad si uveďme připravenost na roli žáka, připravenost verbální, připravenost na zvládání potřebných norem chování. Při této příležitosti dítě sledujeme při hře, pozorujeme jeho řeč, při nezáměrné i záměrné činnosti. Mapujeme jeho samostatnost, sebeobsluhu, chování, aktivitu. Zabýváme se i emočním prožíváním dítěte. Do připravenosti patří také motorická oblast a grafomotorika. (Otevřelová, 2016)

4.2 ŠKOLNÍ NEZRALOST

U dětí, které jsou školsky nezralé, dochází k oslabení jedné či více oblastí školní připravenosti. Za nezralé považujeme děti trpící oslabením ve vývoji některých psychických schopností a funkcí, zatímco jejich celková rozumová úroveň odpovídá normě, není nižší než lehký podprůměr. Pokud je dítě výrazně podprůměrné, nejde již jen o školní nezralost nýbrž také o celkové snížení předpokladů pro zvládnutí požadavků

základní školy. Rozsáhlá poradenská praxe identifikuje typy nedostatečné připravenosti, které negativně působí na školní úspěšnost dítěte. S touto problematikou souvisí pojem „rizikové dítě“, kterým je označován jedinec, u kterého můžeme z různých důvodů očekávat selhání v základní škole. Toto pojmenování dává signál k tomu, aby se takovému dítěti věnovala speciální péče. Tím se rozumí pomoc ve formě intervenčních programů, které mají za jediný cíl odstranit nedostatky v jednotlivých oblastech a umožnit tak dítěti úspěšné zvládnutí školní výuky. (Zelinková, 2001 ; Říčan, 2006)

Do školsky nezralých lze zahrnout děti příliš neklidné či nápadně zabrzděné a utlumené, impulzivní, překotné, či zase velmi zdlouhavé a těžkopádné, děti nesoustředěné, neobratné, odbíhající od úkolu ke hře, kterou by se nejraději určovaly samy, závislé, nesamostatné, infantilní, přecitlivělé, příliš bázlivé, či dokonce plačtivé, ale stejně tak i výbušné, vzdorné, prudké, špatně navazující kontakt s učitelem nebo s ostatními dětmi, nekomunikující, příliš stažené do sebe, se sklonem k negativismu s chování či k mutismu. Všechny tyto děti potřebují záměrnou pozornost, která by objasnila příčiny problému, pomoc a pozornost. (Říčan, 2006)

Tyto děti lze z hlediska neuspokojivé školní připravenosti rozdělit do těchto skupin.

- Děti výrazně retardované – jedná se o děti úplně nezralé a nepřipravené pro vstup do základní školy.
- Děti s mírně podpůrně rozvinutými dispozicemi – děti mají celkově pomalé tempo dozrávání a pravděpodobně nižší stupeň rozvoje. Nižší úroveň školní připravenosti odpovídá rozumovým schopnostem.
- Děti nezralé – děti narozené v letních měsících, zvláště chlapci, nižší fyzický věk.
- Děti s nerovnoměrným vývojem individuálních psychických funkcí – jedná se o nejčastěji uváděnou variantu. (Kolláriková, 2001)

4.3 VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM

Předškolním obdobím je myšlena doba od narození do zahájení povinné školní docházky. V prvních letech po narození může dítě s mentálním postižením a jeho rodina využít pomoci sociálních služeb. Tou nejdůležitější institucí jsou střediska rané péče, která poskytují své služby rodinám s těmito dětmi zejména formou terénní práce, kdy dojíždějí

do domácností, případně ji doplňují službami ambulantními (např. pořádání vzdělávacích aktivit a setkávání rodičů apod.) Těžiště jejich práce je v činnosti poradenské, ale také v přímé práci s dítětem. Jako je například rehabilitace, stimulace postižených funkcí, rozvoj komunikace. Z oblasti školství jsou prvními institucemi mateřské školy, do kterých dítě může docházet od tří let až do doby zahájení povinné školní docházky. (Bendová, 2011)

Předškolní období představuje pro utváření budoucí osobnosti každého člověka velmi důležitou etapu rozvoje jeho fyzických i psychických schopností. To platí i pro děti s mentálním postižením, u nichž poskytnutí včasné speciálněpedagogické péče může mít mimořádný význam pro jejich další vývoj. Děti s lehkým mentálním postižením docházejí většinou do běžných mateřských škol, jelikož v době nástupu u většiny z nich není ještě postižení diagnostikováno. Děti s těžkým mentálním postižením jsou již většinou diagnostikovány a mají na výběr možnost integrace v běžné mateřské škole, mateřské školy speciální, nebo mohou docházet do třídy speciální, která je součástí běžné mateřské školy. Tento typ mateřských škol a tříd je určen právě pro děti s mentálním postižením, k čemuž jsou v ní uzpůsobeny podmínky. V těchto třídách je nižší počet dětí, speciální pedagogové a materiální vybavení. Dále jsou ve třídách soustředěny děti nejen s mentálním postižením, ale i s dalšími druhy zdravotního postižení. (Bendová, 2011)

Před začátkem povinné školní docházky mohou děti s mentálním postižením navštěvovat ještě přípravný stupeň základní školy speciální, který se ještě nepočítá do školní docházky a slouží dětem se středně těžkým, těžkým, hlubokým mentálním postižením, kombinovaným postižením nebo autismem jako příprava na další docházku do školy. Některé děti s mentálním postižením využívají i možnosti docházky do přípravných tříd základních škol. Tyto třídy jsou zřizovány u běžných základních škol nebo při ZŠ praktických a děti tam dochází rok před zahájením povinné školní docházky. V těchto třídách se pracuje podle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. (Bendová, 2011)

Děti s mentální retardací ve věku povinné školní docházky se vzdělávají:

- ve škole, která je samostatně zřízená pro žáky se zdravotním postižením, to znamená v základní škole speciální (dříve pomocné školy) nebo v základní škole praktické (dříve zvláštní školy);

- formou individuální integrace;
- formou skupinové integrace;
- kombinací uvedených forem.

Individuální integrací se rozumí vzdělávání žáků v běžných školách nebo ve speciálních školách určené pro žáky s jiným druhem zdravotního postižení. (Švarcová, 2011)

Skupinovou integrací se rozumí vzdělávání žáků ve třídě, studijní skupině nebo oddělení zřízené pro žáky se zdravotním postižením v běžných školách nebo ve speciálních školách určené pro žáky s jiným druhem zdravotního postižení. (Vyhláška č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných). (Švarcová, 2011)

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se sníženou úrovní rozumových schopností se uskutečňuje za pomoci podpůrných opatření, která jsou rozdílná nebo jsou poskytována nad rámec individuálních pedagogických a organizačních opatření spojených se vzděláváním žáků stejného věku ve školách, které nejsou zřízené samostatně pro žáky se zdravotním postižením. (Švarcová, 2011)

Podpůrnými opatřeními se podle vyhlášky MŠMT č. 27/2016 rozumí využití speciálních postupů, metod, prostředků a forem vzdělávání, učebních, kompenzačních a rehabilitačních pomůcek, didaktických materiálů a speciálních učebnic, poskytování pedagogicko – psychologických služeb, zařazení předmětů speciálněpedagogické péče, zajištění služeb asistenta pedagoga, snížení počtu žáků ve třídě, studijní skupina nebo oddělení nebo jiná úprava organizace vzdělávání zohledňující speciální vzdělávací potřeby žáka. (Švarcová, 2011)

5 KAZUISTIKY A DIAGNOSTIKY ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOSTI VYBRANÝCH DĚTÍ ZE SPECIÁLNÍ TŘÍDY VYBRANÉ MŠ

Cílem naší práce je popsat a analyzovat přínos metod podpory školní připravenosti u dětí s mentálním postižením ve speciální třídě vybrané MŠ.

5.1 KAZUISTIKA VYBRANÉHO DÍTĚTE 1

Základní údaje

Jméno: Sára

Věk: 6 let, 6 měsíců

Pohlaví: žena

Metody, kterými se získaly informace o klientovi:

Rodinná a osobní anamnéza byla zjišťována dotazníkem, rozhovory s rodiči, studiem uskutečněných opatření a konzultacemi s kolegyněmi. Lékařské diagnózy jsou získány studiem lékařské dokumentace. Aktuální stav dítěte byl posuzován přímým pozorováním dítěte, konzultacemi s pracovníky SPC, s rodiči a kolegyněmi.

5.1.1 DIAGNÓZA

První návštěva neonatologického oddělení proběhla u dívky ve věku 20 měsíců. Dívka dochází na vyšetření dodnes.

Z psychologického vyšetření je uvedena diagnóza: opožděný a nerovnoměrný psychomotorický vývoj. Mentální škála holčičky odpovídá 39 měsícům (pásmo lehké mentální retardace). Motorický vývoj odpovídá také na 39 měsíců (pásmo vážného opoždění). Dále má dívka opožděný vývoj expresivní i receptivní složky řeči. Pomalý vývoj hrubé, jemné motoriky a grafomotoriky. Holčička neudrží pozornost a občas se u ní vyskytují i afektivní záchvaty (psychologická poradna – centrum vývojové péče, 2016).

Z logopedického vyšetření je uvedena diagnóza: F801- expresivní porucha řeči, F840- dětský autismus, opožděný vývoj řeči, mírná dyslalie, zde dítě vyšetřeno poprvé ve věku 3 roky, 2 měsíce.

Z psychiatrického vyšetření uvedena diagnóza: lehká mentální retardace, expresivní dysfázie, nespecifikovaná porucha autistického spektra. Holčička vyšetřena ve věku 3

roky, 21 dnů. Další psychiatrické vyšetření bylo provedeno u holčičky ve věku 4 let, kdy byly poruchy autistického spektra vyloučeny, další uvedené diagnózy přetrvávají.

Dívka navštěvuje speciálně pedagogické centrum, z jehož výsledků je patrný opožděný motorický vývoj, opožděný vývoj hry, pozvolné rozšiřování aktivní slovní zásoby, bez afektivních záchvatů, pozornost kolísavá a krátkodobá, expresivní dysfázie a lehká mentální retardace. Poslední vyšetření proběhlo ve věku 4 let, 7 měsíců.

5.1.2 RODINNÁ ANAMNÉZA

Matce je 33 let, má středoškolské vzdělání, nyní pracuje v kanceláři jako sekretářka. Otcí je 35 let, je středoškolsky vzdělán, pracuje jako ošetřovatel ve fakultní nemocnici. Rodina je úplná, dívka je jejich jediné dítě. Matka s otcem se holčičce velmi věnují. Jsou k holčičce velmi pečliví, ochotní a shovívaví. Ve své výchově se snaží být oba důslední. Rodiče velmi dobře spolupracují se speciálním pedagogem. Matka se dříve nechala dítětem citově manipulovat, dnes bez manipulace.

5.1.3 OSOBNÍ ANAMNÉZA

Jedná se o jediné dítě rodičů z rizikového těhotenství. Porod spontánní ve 31. týdnu. Apgar skóre 8 – 10 – 10. Makrocefalie, fototerapie 72 hodin, kojena nebyla. Do MŠ nastoupila ve 3 letech a 2 měsících. Nastoupila do běžné třídy a byl ji přidělen asistent pedagoga na 4 hodiny dopoledne. Adaptace byla obtížná. Dívka odmítala jíst, chodit na záchod a mluvit. Dnes holčička navštěvuje školku bez potíží s odpočinkem po obědě. Holčička se sama nají, dokáže udržet čistotu a velmi se rozpovídala. Občas se objeví afektivní stavy, kdy si dívka lehne na zem a odmítá vykonávat jakoukoliv činnost. Od září byl dívce předepsán lék na zklidnění a udržení pozornosti. Zatím se účinek léku nijak neprojevil. Holčička při činnostech používá levou ruku, jemná motorika je podprůměrná s nerozvinutou grafomotorikou a kresbou. Držení tužky je křečovitě. Všeobecný přehled je podprůměrný. Emočně je nestálá. Dívka má momentálně období vzdoru a je mírně negativistická. Uznává autoritu (rozhovor s rodiči, konzultace s učitelkou, 2016).

5.1.4 ŠKOLNÍ ANAMNÉZA

Do mateřské školy dochází třetím rokem. Při nástupu do školy byla adaptace obtížná. Pro holčičku to bylo nové prostředí, kde bylo mnoho nových lidí, dětí, paní učitelky, asistentka pedagoga, které dívka do té doby neznala. Po nástupu po letních prázdninách se dívka zadaptovala velmi dobře i přesto, že má novou pedagogickou asistentku. Činnost

se zúčastňuje, ale jen krátkodobě a také pokud má chuť a náladu. Spíše si hraje sama, ale někdy si pohraje i s ostatními dětmi. Ráda si staví ze stavebnic. Má ráda dřevěné skládky, dřevěná čísla a vláčky. Oblékání zvládá sama s dopomocí zapínání zipů a knoflíků. Slovní zásoba neodpovídá dívčinu věku. Dokáže si říci o pomoc. Kresba je podprůměrná, dívka kreslí pouze čáry (konzultace s učitelkou, 2016).

5.2 DIAGNOSTIKA ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOSTI DÍTĚTE 1

Tabulka 1 - Diagnostika úrovně hrubé motoriky dítěte 1

Hrubá motorika	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Skok sounož	x	x	x
Překročí nízkou překážku	x	x	x
Chůze po schodech nahoru – střídá nohy	x	x	x
Kutálení míče	x	x	x
Přeskok přes čáru	x	x	x
Chůze po schodech dolů – střídá nohy	x	x	x
Házení míče	x	x	x
Přejde po čáře	x	x	x
Stoj na špičkách s otevřenýma očima	x	x	x
Poskoky na jedné noze	x	x	x
Chůze po mírně zvýšené ploše	x	x	x
Chytání míče	x	x	x
Chůze vzad, stranou	x	x	x
Přeskočí snožmo nízkou překážku	x	x	x
Koordinace pohybu	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Z prvního diagnostického šetření je patrné, že holčička nezvládá skok sounož. Naopak zvládá překročit nízkou překážku a chůzi po schodech nahoru se střídáním nohou. Dále nezvládá kutálet míč a s dopomocí zvládne přeskok přes čáru. Chůzi po schodech dolů se střídáním nohou zvládá také s dopomocí. Holčička nezvládá házet míč, přejít po čáře, stát na špičkách s otevřenýma očima a poskoky na jedné noze. Zvládá chůzi po mírně zvýšené

ploše a nedokáže chytit míč. S dopomocí zvládne chůzi vzad a stranou. Dále nezvládne přeskočit snožmo nízkou překážku a má obtíže s koordinací pohybu.

Konkrétní činnosti pro rozvoj hrubé motoriky: skok sounož - pohyb v přírodním terénu – přeskakování klacíků, šišek, hry na ptáčky, žáby, klokany, kutálení míče – kutálení s říkankou, kutálení ve dvojicích, ve skupině, chůze po schodech – vystupování a sestupování z pařezů, sestupování a vystupování po žebříku na venkovních průlezkách, házení míče – házení šišek na cíl, hra na jelena, házení ve skupině ve dvojici, přejde po čáře – chůze po vytyčené trase (po destičkách, kamenech) relaxační chodníček, chůze po laně, stoj na špičkách – cvičení s vytahováním se na strom pro jablíčko, za sluníčkem, poskoky na jedné noze – stoj na jedné noze, stojíme jako plameňáci, klokana bolí nožička – skákání po jedné noze, chytání míče – chytání ve dvojici, chytání papírových koulí, posílání míče po kruhu s nácvikem úchopu, chůze vzad, stranou – taneček na hudbu (mazurka), úkroky všemi směry z hudebním doprovodem, přeskok snožmo nízkou překážku – skoky v přírodě, hra na vrabečka (přeskoky destiček), překážková dráha, koordinace pohybu – napodobování pohybu s hudebním doprovodem, zdolávání přírodních překážek, překážkové dráhy, šplhací stěny.

Říjen 2017

Došlo k pokroku u skoku sounož, holčička ho nyní zvládá s dopomocí. Dále s dopomocí zvládá kutálet míč, přejít po čáře a přeskočit snožmo nízkou překážku.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněném a ještě více se zaměříme na házení a chytání míče – hra na jména, házení do koše, chytí si míč, stoj na špičkách a poskoky na jedné noze – hra na zvířátka ze zoo.

Únor 2018

Při poslední diagnostice jsme zjistily, že holčička udělala velký pokrok u skoku snožmo, u kutálení míče, přeskoku přes čáru, kdy všechny úkony zvládá bez dopomoci. S dopomocí dále zvládá stoj na špičkách, poskoky na jedné noze, chytání míče a také se zlepšila v koordinaci pohybu.

Nadále pokračovat: rozvíjet, upevňovat a nadále procvičovat již získané schopnosti.

Tabulka 2 - Diagnostika úrovně jemné motoriky dítěte 1

Jemná motorika	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Manipulace s drobnými předměty	x	x	x
Vytrhávání papíru	x	x	x
Skládání papíru	x	x	x
Přestřihování papíru	x	x	x
Stříhání podle čáry	x	x	x
Koordinace pravé a levé ruky při stříhání	x	x	x
Otevírání dlaně postupně po jednom prstu	x	x	x
Dotyk každého prstu na ruce bříška palce	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Z červnového šetření je patrné, že má holčička problémy a nezvládá manipulaci s drobnými předměty, vytrhávání papíru a skládání papíru. Dále nezvládá přestřihování papíru, stříhání podle čáry a koordinaci pravé a levé ruky při stříhání. Otevírání dlaně postupně po jednom prstu a dotyk každého prstu na ruce bříška palce také nezvládá.

Konkrétní činnosti pro rozvoj jemné motoriky: manipulace s drobnými předměty – navlékání korálků, hry s mozaikami, vytrhávání papíru – vytrhávání a nalepování obrázků s tématem léta, skládání jednoduchých tvarů, přestřihování papíru – vystřihování obrázků z časopisů, novin, stříhání podle čáry - stříhání proužků (paprsků sluníčka), stříhání travičky, koordinace pravé a levé ruky při stříhání – stříhání obrázků s letní tematikou (slunce, květiny, ovoce), otevírání dlaně postupně po jednom prstu – prstová jóga, počítání prstů na písničku: „Cos to Janku, cos to snědl“, dotyk každého prstu na ruce bříška palce-procvičování s říkankou „Ťuká, ťuká deštík“.

Říjen 2017

Při říjnové diagnostice jsme zjistily, že došlo k pokroku, kdy holčička s dopomocí zvládá manipulovat s drobnými předměty a vytrhávat papír. S dopomocí také zvládá přestřihovat papír.

Další podpora: Nadále pokračovat ve výše zmíněném a ještě více se zaměříme na skládání papíru, stříhání papíru – výroba záložek do knihy, výroba létajícího draka, stříhání ježka, otevírání dlaně postupně po jednom prstu a dotyk každého prstu na ruce bříška palce – nadále procvičovat a rozvíjet.

Únor 2018

Při posledním diagnostickém šetření byl zjištěn pokrok u stříhání podle čáry, toto nyní holčička zvládá s dopomocí.

Nadále pokračovat: pokračovat v procvičování, dále zpřesňovat pohyby prstů.

Tabulka 3 - Diagnostika úrovně grafomotoriky dítěte 1

Grafomotorika	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Správné držení tužky	x	x	x
Uvolněná ruka, přiměřený tlak na podložku	x	x	x
Plynulé tahy	x	x	x
Překreslování tvarů podle předlohy	x	x	x
Vybarvování bez přetahování	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

V červnu bylo zjištěno, že Sára z grafomotoriky nezvládá správně držet tužku, nemá uvolněnou ruku a přiměřený tlak na podložku. Dále nedokáže dělat plynulé tahy, překreslovat tvary podle předlohy a vybarvovat bez přetahování.

Konkrétní činnosti pro rozvoj grafomotoriky: správné držení tužky – opravovat a názorně ukazovat správný úchop tužky, uvolněná ruka, přiměřený tlak na podložku – malování silným štětcem vodou na černou tabuli, kreslení prstem na interaktivní tabuli, plynulé tahy – přesouvání obrázků na interaktivní tabuli, překreslování tvarů podle předlohy – obkreslování tvarů, překreslování sluníčka, domečku, auto, vybarvování bez přetahování – dětské omalovánky.

Říjen 2017

V říjnu bylo zjištěno, že u holčičky nedošlo k žádnému pokroku.

Další podpora: jelikož nedošlo k žádnému pokroku nadále pokračovat ve zmíněných činnostech.

Únor 2018

Holčička s dopomocí zvládá mít uvolněnou ruku a přiměřený tlak na podložku. Dále s dopomocí dokáže vybarvit obrázek bez přetahování.

Nadále pokračovat: opravovat správný úchop tužky, procvičovat překreslování tvarů od nejjednoduššího kruhu, čtverce, obdélníka a nakonec trojúhelníku, k procvičování použít Šimonovi listy – grafomotorická cvičení.

Tabulka 4 - Diagnostika úrovně zrakového vnímání dítěte 1

Zrakové vnímání	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Barva			
Přiřadí barvu (základní barvy)	x	x	x
Pozná a pojmenuje základní barvy	x	x	x
Přiřadí doplňkové barvy	x	x	x
Pozná a pojmenuje doplňkové barvy	x	x	x
Přiřadí odstíny barev	x	x	x
Pozná a pojmenuje odstíny barev	x	x	x
Figura a pozadí			
Vyhledá známý předmět na obrázku	x	x	x
Vyhledá známý objekt na pozadí	x	x	x
Odliší dva překrývající se obrázky	x	x	x
Vyhledá tvar na překrývajících se obrázcích	x	x	x
Zrakové rozlišení			
Odliší obrázek v jiné velikosti	x	x	x
Odliší jiný obrázek v řadě	x	x	x

Odliší obrázek lišící se horizontální polohou	x	x	x
Odliší obrázek lišící se detailem	x	x	x
Odliší obrázek lišící se vertikální polohou	x	x	x
Vyhledá dva shodné obrázky v řadě	x	x	x
Část a celek			
Skládá obrázek ze dvou částí	x	x	x
Skládá obrázek ze čtyř částí	x	x	x
Skládá obrázek z více částí	x	x	x
Doplní chybějící části v obrázku podle předlohy	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Ze zrakového vnímání konkrétně u barvy, Sára s dopomocí přiřadí základní barvu. Holčička nezvládá poznat a pojmenovat základní barvy a nedokáže přiřadit doplňkové barvy. Dále nepozná a nepojmenuje doplňkové barvy, nezvládá přiřadit odstíny barev a nepozná a nepojmenuje odstíny barev. Z figury a pozadí, nedokáže vyhledat známý předmět na obrázku a nedokáže vyhledat známý objekt na pozadí. Neodliší dva překrývající se obrázky a nevyhledá tvar na překrývajících se obrázcích. Ze zrakového rozlišení neodliší obrázek jiné velikosti. S dopomocí zvládá odlišit jiný obrázek v řadě. Nedokáže odlišit obrázek lišící se horizontální polohou, detailem a vertikální polohou. Dále nezvládá vyhledat dva shodné obrázky v řadě. Z části a celku dokáže s dopomocí složit obrázek ze dvou částí. Naopak nezvládá složit obrázek ze čtyř a více částí. Dále také nedoplní chybějící části v obrázku podle předlohy.

Konkrétní činnosti pro rozvoj zrakového vnímání: barva – přiřazování míčků do obručí, pojmenování korálků, hra Čáp ztratil čepičku, hra s barevným padákem, rozřazování barevných víček, figura a pozadí – povídání nad obrázkem (Najdi a ukaž auto, dům, sluníčko atd.), pracovní listy zaměřené na překrývající se obrázky, ilustrace v knížce – vyhledávání a popis obrázků, zrakové rozlišení – pracovní listy zaměřené na vyhledávání rozdílů mezi obrázky, vyhledávání rozdílů v řadě z kostiček, korálků a dalších různých

předmětů, část a celek – skládání puzzle, sestavování kostiček na kterých jsou obrázky, skládání rozstříhaných obrázků, dokreslení neúplného obrázku podle předlohy.

Říjen 2017

V říjnu jsme zjistily pokrok u poznávání a pojmenování základních barev, kdy to holčička zvládá s dopomocí. Dále s dopomocí vyhledá známý předmět na obrázku. Ze zrakového rozlišení zvládá s dopomocí vyhledat dva shodné obrázky v řadě a z části a celku dokáže sama složit obrázek ze dvou částí.

Další podpora: prohlubování získaných znalostí a procvičování dovedností, které zvládá s dopomocí, pokračovat ve výše zmíněných činnostech.

Únor 2018

V únoru dokáže sama přiřadit, poznat a pojmenovat základní barvy. S dopomocí zvládá přiřadit, poznat a pojmenovat doplňkové barvy. U figury a pozadí dokáže vyhledat známý předmět na obrázku.

Nadále pokračovat: nadále procvičovat a upevňovat již získané dovednosti a rozvíjet schopnosti u činností, které stále nezvládá.

Tabulka 5 - Diagnostika úrovně vnímání prostoru dítěte 1

Vnímání prostoru	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Rozlišování nahoře, dole	x	x	x
Rozlišování vpředu, vzadu	x	x	x
Rozlišení před, za, mezi	x	x	x
Rozlišování první, poslední	x	x	x
Rozlišování hned před, hned za	x	x	x
Rozlišování vpravo, vlevo	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

U vnímání prostoru je z tabulky patrné, že holčička nezvládá rozlišit nahoře, dole, vpředu, vzadu, před, za, mezi, první, poslední, hned před, hned za a nedokáže rozlišit vpravo a vlevo.

Konkrétní činnosti pro rozvoj vnímání prostoru: orientace na papíře, labyrinty – orientace v prostoru (na zahradě, v písku) a v rovině (na papíře), při úklidu hraček „dej auto před medvídkem“, „dej panenku dolu“, dřevěné skládky na předložky, umísťování předmětů ve třídě podle slovního pokynu.

Říjen 2017

Při říjnovém diagnostickém šetření nebyl zjištěn žádný pokrok.

Další podpora: nadále pokračujeme, tato oblast činí dítěti obzvláště velké potíže, můžeme dále používat pracovní listy s touto tematikou, volit činnosti na vnímání prostoru, které holčičku baví.

Únor 2018

Sára s dopomocí zvládá rozlišit pojem první a poslední z důvodu při řazení dětí na vycházku.

Nadále pokračovat: další činnosti – při vycházce orientace – půjdeme doleva, doprava, co vidíte nahoře, dole, „kdo jde za tebou, před tebou, vedle tebe, první, poslední, vpředu, vzadu“.

Tabulka 6 - Diagnostika úrovně vnímání času dítěte 1

Vnímání času	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Přiřadí činnosti obvyklé pro různé denní období	x	x	x
Rozliší dříve, později (seřadí dva obrázky)	x	x	x
Seřadí obrázky podle dějové posloupnosti	x	x	x
Orientuje se ve dnech v týdnu	x	x	x
Orientuje se v ročních obdobích	x	x	x
Pojmy včera, dnes, zítra	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Z tabulky je zřejmé, že holčička nezvládá přiřadit činnosti obvyklé pro různé denní období, rozlišit dříve a později a seřadit obrázky podle dějové posloupnosti. Dále se neorientuje ve dnech v týdnu, v ročních obdobích a v pojmech včera, dnes a zítra.

Konkrétní činnosti pro rozvoj vnímání času: řazení obrázků, spojování denní doby (ráno, odpoledne, večer) s konkrétními činnostmi, každodenní procvičování dnů v týdnu (barevné dny, nalepování dnů na dveře), přiřazování typických jevů a činností pro dané období, využití koberce s vyobrazením všech ročních období, rozhovory s podporou obrázků (co jsi dělal včera, co budeš dělat dnes), seřadit obrázky podle dějové posloupnosti.

Říjen 2017

Po čtyřech měsících nedošlo u holčičky k žádnému zlepšení.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněných činnostech.

Únor 2018

V únoru Sára dokáže s dopomocí přiřadit činnosti obvyklé pro různé denní období.

Nadále pokračovat: stále podporovat a procvičovat činnosti zaměřené na vnímání času.

Tabulka 7 - Diagnostika úrovně řeči dítěte 1

Řeč	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Rozumí mluvené řeči, reaguje na slovní pokyn	x	x	x
Pojmenuje běžné věci, obrázky, činnosti	x	x	x
Vyjadřuje se ve větách	x	x	x
Dokáže popsat obrázek	x	x	x
Soustředí se na četbu, vyprávění	x	x	x
Rozumí textu	x	x	x
Mluví gramaticky správně	x	x	x
Smysluplně vyjádří myšlenku	x	x	x
Pochopí a tvoří nadřazené pojmy	x	x	x
Pochopí a tvoří antonyma (protiklady)	x	x	x
Aktivně a spontánně komunikuje s dětmi i dospělými	x	x	x

Dodržuje pravidla komunikace	x	x	x
Dokáže zformulovat otázku a odpovědět na otázku	x	x	x
Interpretuje pohádky, příběh	x	x	x
Pochopí a tvoří synonyma (podobný význam slov)	x	x	x
Pochopí a tvoří homonyma (slova stejně znějí, jiný význam)	x	x	x
Udrží oční kontakt	x	x	x
Výslovnost	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Sára rozumí mluvené řeči a reaguje na slovní pokyn bez obtíží. S dopomocí pojmenuje běžné věci, obrázky a činnosti. Nedokáže se vyjadřovat ve větách, s dopomocí dokáže popsat obrázek a soustředit se na četbu a vyprávění. Nedokáže porozumět textu a nemluví gramaticky správně. S dopomocí smysluplně vyjádří myšlenku. Dále nedokáže pochopit a tvořit slova nadřazená a antonyma. Aktivně a spontánně komunikuje s dětmi i dospělými. S dopomocí dodržuje pravidla komunikace a také za dopomoci dokáže zformulovat otázky a odpovídat na otázky. Nedokáže interpretovat pohádky a příběhy, nepochopí a neutvoří synonyma a homonyma. U udržení očního kontaktu a výslovnosti potřebuje dopomoc.

Konkrétní činnosti pro rozvoj řeči: povídání nad obrázky, popis obrázků, využití rozhovoru, povídání o tom co vidíme venku při vycházce, pravidelné čtení před spaním, kontrolní otázky po přečtení pohádky či příběhu, následující den dotazování o čem jsme četli včera, při všech činnostech mluvit před dítětem gramaticky správně, práce s knihou, povídání nad ilustracemi, vést dítě k vyjádření svých potřeb a myšlenek, zkoušet vyprávět jednoduchý příběh nebo pohádku, dřevěné skládky zaměřené na protiklady a slova nadřazená, přiřazování obrázku zaměřené na protiklady a slova nadřazená, třídění ovoce X zelenina, připomínat dětem, že neskáčeme do řeči, v komunitním kruhu klást dětem

otázky, trénování synonym a homonym nad vizuální podporou, každodenní procvičování v rámci logopedického cvičení.

Říjen 2017

V říjnu došlo k pokroku, kdy holčička dokáže smysluplně vyjádřit myšlenku.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněných činnostech, hraní her doprovázené říkankou, zpívání písniček a říkání básniček.

Únor 2018

Za čtyři měsíce se Sára zlepšila v popisu obrázků a ve formulaci otázek a odpovědí na otázky, kdy to zvládá bez obtíží.

Nadále pokračovat: stále podporovat a procvičovat činnosti zaměřené na rozvoj řeči.

Tabulka 8 - Diagnostika úrovně sluchového vnímání dítěte 1

Sluchové vnímání	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Naslouchání			
Lokalizuje směr zvuku	x	x	x
Pozná předměty podle zvuku	x	x	x
pozná známé písně podle melodie	x	x	x
Sluchové rozlišování			
Rozliší slova lišící se hláskou za pomoci vizuální podpory	x	x	x
Rozliší slova lišící se samohláskou za pomoci vizuální podpory	x	x	x
Rozliší slova lišící se samohláskou bez vizuální podpory	x	x	x
Rozliší slova lišící se hláskou bez vizuální podpory	x	x	x
Sluchová paměť			
Zopakuje větu o třech slovech	x	x	x
Zopakuje tři nesouvisející slova	x	x	x
Zopakuje větu o čtyřech slovech	x	x	x

Zopakuje čtyři nesouvisející slova	x	x	x
Zopakuje větu o pěti slovech	x	x	x
Zopakuje větu o více slovech	x	x	x
Sluchová analýza a syntéza			
Roztleská slovo na slabiky	x	x	x
Vyhledá rýmující se slova	x	x	x
Určí počet slabik	x	x	x
Určí počáteční hlásku slova	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

U sluchového vnímání, jak je z tabulky patrné, holčička nezvládá žádné námi sledované úkony. U naslouchání nelokalizuje směr zvuku, nepozná předměty podle zvuku a nepozná známé písně podle melodie. U sluchového rozlišování nedokáže rozlišit slova lišící se hláskou nebo samohláskou za pomoci vizuální podpory i bez vizuální podpory. U sluchové paměti nezopakuje větu o třech, čtyřech, pěti a více slovech a nezopakuje tři a čtyři nesouvisející slova. U sluchové analýzy a syntézy neroztleská slovo na slabiky, nevyhledá rýmující se slova, neurčí počet slabik a neurčí počáteční hlásku slova.

Konkrétní podpora sluchového vnímání: naslouchání – zpívání písniček, zvukové hry – zvukové pexeso a zvukové kvarteto, reakce na zvuk klavíru a jiných hudebních nástrojů, sluchové rozlišování – nejprve pojmenování předmětů, poté rozlišování slov lišících se hláskou a samohláskou za podpory obrázků, aby dítě předměty před sebou vidělo a až poté rozlišování slov lišící se hláskou a samohláskou bez obrázků, sluchová paměť – učíme děti různé říkanky, básničky, písničky, dále sem můžeme zahrnout žádosti dětí o naši pomoc při úkonech oblékání, stolování atd., sluchová analýza a syntéza – vytleskávání slov týkajících se různých témat (např. počasí, ovoce a zelenina, sport, hračky atd.), po vytleskávání se holčičky ptáme kolikrát tleskla a tím určujeme počet slabik, s rýmujícími slovy holčičku seznámíme a u počátečních slov se ptáme co slyší na začátku slova a vymýšlíme další slova na začínající písmenko.

Říjen 2017

V říjnu nebylo zjištěno žádné zlepšení.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněných činnostech, hra s drumbenou, hra Ptáčku zazpívej, hry s říkankami.

Únor 2018

V únoru se holčička zlepšila ve sluchové analýze a syntéze, kdy dokáže s dopomocí roztleskat slovo na slabiky.

Nadále pokračovat: stále podporovat a procvičovat činnosti zaměřené na rozvoj sluchového vnímání.

Tabulka 9 - Diagnostika úrovně základních matematických představ dítěte 1

Základní matematické představy	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Porovnávání			
Malý, velký	x	x	x
Hodně, málo	x	x	x
Krátký, dlouhý	x	x	x
Úzký, široký	x	x	x
Nízký, vysoký	x	x	x
Prázdný, plný	x	x	x
Méně, více	x	x	x
Menší, větší	x	x	x
Kratší, delší	x	x	x
Nížší, vyšší	x	x	x
Třídění			
Podle druhu	x	x	x
Podle barvy	x	x	x
Podle velikosti	x	x	x
Podle tvaru	x	x	x
Poznává, co do skupiny nepatří	x	x	x
Řazení			
Řazení podle velikosti	x	x	x
Pojmenuje nejmenší, největší	x	x	x
Seřadí malý, střední, velký	x	x	x
Seřadí vysoký, vyšší, nejvyšší	x	x	x
Seřadí málo, méně,	x	x	x

nejméně			
Množství			
Orientuje se v množství do dvou	x	x	x
Orientuje se v množství do tří	x	x	x
Orientuje se v množství do čtyř	x	x	x
Orientuje se v množství do pěti	x	x	x
Tvary			
Ukáže dle slovního pokynu tvar	x	x	x
Pojmenuje tvar	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Jak je z tabulky patrné, tak ani u základních matematických představ Sára nezvládá žádné námi sledované úkony. Nedokáže porovnat malý, velký, hodně, málo, krátký, dlouhý, úzký, široký, nízký, vysoký, prázdný, plný, méně, více, menší, větší, kratší, nižší a vyšší. Dále nedokáže třídit podle druhu, barvy, velikosti, tvaru a nepozná, co do skupiny nepatří. Nezvládá seřadit předměty podle velikosti, nepojmenuje nejmenší, největší a neseřadí malý, střední a velký. Dále neseřadí vysoký, vyšší, nejvyšší a také málo, méně, nejméně. U množství se neorientuje v množství do dvou, tří, čtyř a pěti. Neukáže dle slovního pokynu tvar a nezvládá pojmenovat tvary.

Konkrétní činnosti pro rozvoj základních matematických představ: porovnávání – přiřazování obrázků s protiklady, porovnávání různých předmětů např. jaká je panenka – je malá, velká, jaký strom je nízký a vysoký, jaká sklenička je prázdná a plná, třídění – třídění co je ovoce a zelenina, třídění míčku podle barvy do obručí, třídění zvířat zda jsou domácí nebo exotická, třídění víček podle barvy, třídění plastových kruhů, čtverců, obdélníků a trojúhelníků podle slovního pokynu a vizuální podpory, tyto tvary dále můžeme třídit i podle barvy, dřevěná skládanka, kdy můžeme třídit podle barvy, tvaru a velikosti, dále různě tematicky zaměřené dřevěné skládanky – můj domov, roční období, atd., u poznávání co do skupiny nepatří, si připravíme předměty, které mají společný prvek a jeden předmět, který není ničím stejný a dítě hledá, jaký předmět je jiný a proč, pracovní listy s hledáním co do skupiny nepatří, řazení – řazení obrázků podle velikosti a

množství, řazení předmětů – korálků, kostek, různých hraček, kdy pojmenuje nejmenší a největší, dále také seřadí podle výšky a množství různé předměty, množství – dřevěné skládky, kde jsou číslice a podle toho nakreslený počet obrázků, (jedna jahoda, dva banány, tři kiwi, atd.) hra kde se podle číslice přiřazuje počet koleček, dále hra kdy přináší počet míčků podle slovní instrukce, při pobytu venku – počítání šišek, kamínků, kachen na rybníku atd., tvary – hra kdy na koberec rozprostřeme tvary a dítě podle slovního pokynu, tvar ukáže, dále vkládání tvarů do plastové podložky ve které jsou tvary vyříznuté, vybarvování tvarů na papíře, dávání tvarů podle předlohy na magnetickou podložku, pojmenovávání tvarů od nejjednoduššího kruhu až po trojúhelník.

Říjen 2017

Během čtyř měsíců nedošlo k žádnému zlepšení.

Další podpora: nadále pokračujeme, tato oblast činí dítěti obzvlášť velké potíže, můžeme dále používat pracovní listy s touto tematikou, volit činnosti na matematické představy, které holčičku baví.

Únor 2018

V únoru jsme zjistily zlepšení u porovnávání, holčička zvládá s dopomocí porovnávat malý a velký. S dopomocí také zvládá třídit podle druhu, barvy, velikosti, tvaru a s dopomocí pozná, co do skupiny nepatří. Dále také s dopomocí seřadí předměty podle velikosti, orientuje se v množství do dvou a tří a ukáže dle slovního pokynu tvar.

Nadále pokračovat: nadále procvičovat a upevňovat dovednosti, které zvládá s dopomocí a rozvíjet schopnosti u činnostech, které stále nezvládá.

Tabulka 10 - Diagnostika úrovně sociální dovednosti dítěte 1

Sociální dovednost	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Dokáže se odloučit od rodičů	x	x	x
Zapojuje se mezi ostatní děti	x	x	x
Zvyká si říkat „děkuji, prosím, dobrý den, na shledanou“	x	x	x
Navozuje kontakt s dospělým	x	x	x
Je ohleduplný	x	x	x

k ostatním			
Zvládá emoce	x	x	x
Poprosí o pomoc	x	x	x
Uzavírá přátelství	x	x	x
Dodržuje základní zdvořilostní pravidla	x	x	x
Podřídí se autoritě dospělého	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Z tabulky vidíme, že v sociální dovednosti holčička zvládá většinu námi sledovaných úkonů. Dokáže se odloučit od rodičů, zapojuje se mezi ostatní děti, říká „děkuji, prosím, dobrý den a na shledanou“. Navozuje kontakt s dospělým a je ohleduplná k ostatním. S dopomocí zvládá emoce, kdy se u holčičky někdy objeví afektivní stavy. Dokáže poprosit o pomoc a uzavírá přátelství. Dodržuje základní zdvořilostní pravidla a dokáže se podřídí autoritě dospělého.

Konkrétní činnosti pro rozvoj sociálních dovedností: v případě, že se u holčičky objeví afektivní stavy, může použít bílý stan, pytel na vybití zlosti nebo skákací podložku.

Říjen 2017

Holčička se zlepšila ve zvládání emocí, kdy je nyní zvládá bez obtíží.

Únor 2018

Sára vše zvládá bez obtíží.

Tabulka 11 - Diagnostika úrovně hry dítěte 1

Hra	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Staví z kostek	x	x	x
Navléká větší korále	x	x	x
Hraje si s vodou, hlínou, pískem	x	x	x
Napodobuje někoho nebo něco (krmí panenku, nakládá auto)	x	x	x
Má rádo hračky, které jezdí	x	x	x
Hraje si s pískem	x	x	x
Staví z jednoduchých stavebnic podle své	x	x	x

fantazie			
Skládá jednoduché puzzle, skládanky	x	x	x
Pohybové hry	x	x	x
Konstruktivní hry	x	x	x
Námětové hry	x	x	x
Vyhledává hraní s dětmi	x	x	x
Akceptuje pravidla hry	x	x	x
Iniciativa při hře	x	x	x
Úklid hraček na své místo	x	x	x
Soustředění na hru	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Při prvním šetření bylo zjištěno, že stavění z kostek, navlékání větších korálů a hru s vodou, pískem zvládá holčička s dopomocí. Nezvládá napodobovat někoho nebo něco, například, že krmí panenku. Má ráda hračky, které jezdí a hraje si s pískem. Nedokáže stavět z jednoduchých stavebnic podle své fantazie. S dopomocí dokáže složit jednoduché puzzle a skládanky a pohybové hry zvládá také s dopomocí. Nezvládá konstruktivní a námětové hry. Vyhledává hraní s ostatními dětmi. S dopomocí akceptuje pravidla hry a je iniciativní při hře. Úklid hraček na své místo zvládá bez obtíží a s dopomocí se soustředí na hru.

Konkrétní činnosti pro rozvoj hry: holčičce nabízet hry, které by ji rozvíjely např. kouzelný písek, různé stavebnice a kostky u kterých může stavět podle své fantazie nebo předlohy, jako například stavebnice Weplay, Tac toids, magnetické stavebnice atd., nabízet puzzle a skládanky s tematikou, která se jí líbí, při ranním cvičení a řízených činnostech zařazovat pohybové hry, kdy se holčička učí i akceptovat pravidla.

Říjen 2017

Během čtyř měsíců nedošlo k žádnému zlepšení.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněných činnostech.

Únor 2018

Sára dokáže být iniciativní při hře, oproti říjnu došlo k zlepšení.

Nadále pokračovat: stále podporovat činnosti zaměřené na hru, snažit se holčičku motivovat do her konstruktivních a námětových.

Tabulka 12 - Diagnostika úrovně sebeobsluhy dítěte 1

Sebeobsluha	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Hygiena			
Aktivně hlásí potřebu	x	x	x
Samostatné mytí rukou	x	x	x
Jde samo na záchod	x	x	x
Správně používá toaletní papír	x	x	x
Na upozornění se vysmrká	x	x	x
Samostatně používá kapesník	x	x	x
Hygienu udržuje samostatně	x	x	x
Oblékání			
Rozepne si zip	x	x	x
Stáhne a natáhne si kalhoty a tričko	x	x	x
Zuje si boty	x	x	x
Obleče a vysvětle si ponožky	x	x	x
Správně se obuje (levá, pravá)	x	x	x
Zapne boty na suchý zip	x	x	x
Samostatně se obléká bez zavazování bot	x	x	x
Rozepíná a zapíná knoflíky	x	x	x
Složí a uloží věci na určené místo	x	x	x
Rozlišuje mezi přední a zadní částí oděvu	x	x	x
Zavazuje tkaničky	x	x	x
Zapíná zip	x	x	x
Obrací oděv, který je naruby	x	x	x
Stolování			
Správně drží lžici	x	x	x

Samostatně jí a pije	x	x	x
Sebeobsluha při stolování	x	x	x
Začíná používat vidličku a nůž	x	x	x
Během celého jídla sedí u stolu	x	x	x
Samostatně sklídí ze stolu	x	x	x
Nalije si nápoj ze džbánu	x	x	x
Správně používá příbor	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Z hygieny holčička aktivně hlásí potřebu, samostatně si myje ruce a chodí sama na záchod. Nepoužívá toaletní papír, na upozornění se nevysmrká a nezvládá samostatně používat kapesník. Hygienu zvládá udržovat samostatně. Z oblékání zvládá rozepnout zip, stáhnout a natáhnout si kalhoty a tričko a zout si boty. Obleče a vysvěleče si ponožky, správně si obouvá boty a zapne boty na suchý zip. Samostatně se obléká bez zavazování bot. Nezvládá rozepnout a zapnout knoflíky. Zvládá složit a uložit věci na určené místo a s dopomocí rozlišuje mezi přední a zadní částí oděvu. Nedokáže zavázat tkaničky, s dopomocí si zapne zip a zvládá obrátit oděv, který je naruby. Ze stolování holčička drží správně lžici, samostatně jí a pije, zvládá sebeobsluhu při stolování a zvládá používat vidličku a nůž. Během celého jídla sedí u stolu, samostatně sklídí ze stolu a nalije si nápoj ze džbánu. S dopomocí zvládá používat správně příbor.

Konkrétní činnosti pro rozvoj sebeobsluhy: sebeobsluha - zde je důležitá spolupráce s rodinou, kdy na holčičku budeme působit jednotně, aby činnosti spojené se sebeobsluhou zvládala samostatně, činnosti které nezvládá, jí vysvětlíme a ukážeme, hygiena – stále připomínat používání toaletního papíru a kapesníku, oblékání -u rozepínání a zapínání knoflíků používat žirafu, na které jsem různé kapsy s knoflíky, u rozlišování přední a zadní části oděvu ji slovně instruovat, zavazování tkaniček nejprve nacvičit uzlíky a u zapínání zipu ji vysvětlit, ukázat a pak ji s jejíma rukama instruovat, stolování – u používání příboru ji slovně opravovat, jak se příbor správně používá.

Říjen 2017

U holčičky došlo k pokroku u rozlišování přední a zadní části oděvu, nyní to zvládá samostatně.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněných činnostech a tyto činnosti upevňovat a procvičovat.

Únor 2018

K pokroku došlo u používání kapesníku, na upozornění se s dopomocí vysmrká a také s dopomocí používá kapesník. Holčička se zlepšila u zapínání zipu, kdy si sama například zapne bundu a ze stolování začala správně používat příbor.

Nadále pokračovat: stále podporovat a procvičovat činnosti zaměřené na rozvoj sebeobsluhy.

5.3 KAZUISTIKA VYBRANÉHO DÍTĚTE 2

Základní údaje

Jméno: Jakub

Věk: 6 let, 10 měsíce

Pohlaví: muž

Metody, kterými se získaly informace o klientovi:

Rodinná a osobní anamnéza byla zjišťována vstupním dotazníkem, rozhovory s rodiči, studiem uskutečněných opatření, konzultace s kolegyněmi. Lékařské diagnózy jsou získány studiem lékařské dokumentace. Aktuální stav dítěte byl posuzován přímým pozorováním dítěte, konzultacemi s pracovníky SPC, s rodiči a kolegyněmi.

5.3.1 DIAGNÓZA

První návštěva neonatologického oddělení proběhla u chlapce ve věku 28 měsíců. Chlapec byl na vyšetření naposledy v roce 2015.

Z psychologického vyšetření je uvedena diagnóza: nerovnoměrný psychomotorický vývoj na podkladě nerovnoměrného dozrávání CNS. Aktuálně chlapec v mentální škále odpovídá pásmu lehkého mentálního postižení. Porucha pozornosti a aktivity. V popředí je opožděný vývoj expresivní i receptivní složky řeči. Chlapec mluví dyslalicky. V motorické

škále chlapec odpovídá průměru. V chování se objevují občasné afektivní záchvaty a pozornost chlapce je krátkodobá.

Z logopedického vyšetření je uvedeno, že chlapec ze všech jazykových rovin neodpovídá věku. Chlapec má opožděný vývoj expresivní i receptivní složky řeči. Dále má smíšenou vývojovou dysfázii. Logopedické vyšetření bylo provedeno ve 4 letech dítěte.

Z neurologického vyšetření je uvedeno: opožděný vývoj řeči, neurovývojová porucha: porucha hrubé motoriky, porucha pozornosti a aktivity. Vyšetření bylo provedeno v 6 letech a 3 měsících.

5.3.2 RODINNÁ ANAMNÉZA

Oba rodiče jsou cizinci. Matka je Ukrajinka a otec je Slovák. Oba pracují jako dělníci. Dítě žije v úplné rodině, chlapec je jejich jediné dítě. Matka uvádí, že se doma snaží na dítě mluvit česky, otec říká, že doma nikdo česky nemluví.

5.3.3 OSOBNÍ ANAMNÉZA

Jedná se o dítě z prvního těhotenství, které bylo rizikové. Těhotenství bylo ukončeno v 31. týdnu sekci. Apgar 8 – 10 – 10, porodní hmotnost chlapce byla 920 gramů, délka 32 cm. Chlapec byl výrazně hypotrofický, anemický a měl syndrom dechové tísně. Sedí od 8 měsíců, první slova od 3 let, Chodí od 19 měsíců. Osobní hygienu udržuje zhruba od věku 3,5 roku. Chlapec navštěvuje běžnou mateřskou školu od 3 let a 5 měsíců. Ve školce je spokojený a adaptace byla obtížnější. Chlapec mluví spíše v češtině. Matka uvádí, že se doma snaží na chlapce mluvit česky. Otec uvedl, že doma česky nemluví nikdo. Pouze chlapec občas používá česká slova od doby, kdy nastoupil do mateřské školy. Dítě utváří jednoduché věty, pokynům rozumí. Občas se objeví afektivní stavy, kdy chlapec odmítá jakoukoliv činnost. Chlapec při činnostech používá převážně levou ruku, jemná motorika je dobrá.

5.3.4 ŠKOLNÍ ANAMNÉZA

Ve 3 letech nastoupil do soukromé mateřské školy, běžná mateřská škola jej nepřijala pro používání pleny. Po měsíci ukončil docházku. V měsíci listopadu nastoupil do běžné mateřské školy. Najedl se sám, jak uvádí matka. V následujícím školním roce byl přijat do mateřské školy se speciální třídou na doporučení logopeda. Adaptace probíhala dlouho, a to zejména s ohledem na častou nemocnost. Chlapec po příchodu vždy několik dní plakal.

Důvodem bylo zřejmě i to, že příliš nerozuměl a tudíž byla komunikace velmi obtížná. Navíc byl hodně nesamostatný. Neuměl se obléknout, problémy měl i s jídlem, špatně pil. V období, kdy docházel do mateřské školy delší dobu pravidelně, se hodně zlepšil v sebeobsluze. Po příchodu z domova po nemoci či prázdninách opět některé činnosti nechtěl vykonávat. Do speciální třídy dochází 3 rokem a má odklad školní docházky. Činností se zúčastňuje a vydrží u nich až dokonce. Hraje si sám, ale i v kolektivu dětí. Rád si hraje s auty a stavebnicemi. Oblékání zvládá sám. Slovní zásoba neodpovídá chlapcově věku. Dokáže si říct o pomoc.

5.4 DIAGNOSTIKA ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOSTI DÍTĚTE 2

Tabulka 13 - Diagnostika úrovně hrubé motoriky dítěte 2

Hrubá motorika	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Skok sounož	x	x	x
Překročí nízkou překážku	x	x	x
Chůze po schodech nahoru – střídá nohy	x	x	x
Kutálení míče	x	x	x
Přeskok přes čáru	x	x	x
Chůze po schodech dolů – střídá nohy	x	x	x
Házení míče	x	x	x
Přejde po čáře	x	x	x
Stoj na špičkách s otevřenýma očima	x	x	x
Poskoky na jedné noze	x	x	x
Chůze po mírně zvýšené ploše	x	x	x
Chytání míče	x	x	x
Chůze vzad, stranou	x	x	x
Přeskočí snožmo nízkou překážku	x	x	x
Koordinace pohybu	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Z tabulky je patrné, že chlapec zvládá skok sounož s dopomocí. Samostatně zvládá překročit nízkou překážku a chůzi po schodech nahoru se střídáním nohou. Kutálení míče, přeskok přes čáru a chůzi po schodech dolů se střídáním nohou zvládá také s dopomocí.

Dopomoc také potřebuje při házení míče, při chůzi po čáře, při stání na špičkách, při poskocích na jedné noze, při chůzi po mírně zvýšené ploše a při chytání míče. Dále je za tabulky patrné, že chlapec potřebuje dopomoc při přeskočení snožmo přes nízkou překážku a při koordinaci pohybu.

Konkrétní činnosti pro rozvoj hrubé motoriky: skok sounož - pohyb v přírodním terénu – přeskakování klacíků, šišek, hry na ptáčky, žáby, klokany, kutálení míče – kutálení s říkankou, kutálení ve dvojicích, ve skupině, chůze po schodech – vystupování a sestupování z pařezů, sestupování a vystupování po žebříku na venkovních průlezkách, házení míče – házení šišek na cíl, hra na jelena, házení ve skupině ve dvojici, přejde po čáře – chůze po vytyčené trase (po destičkách, kamenech) relaxační chodníček, chůze po laně, stoj na špičkách – cvičení s vytahováním se na strom pro jablíčko, za sluníčkem, poskoky na jedné noze – stoj na jedné noze, stojíme jako plameňáci, klokana bolí nožička – skákání po jedné noze, chytání míče – chytání ve dvojici, chytání papírových koulí, posílání míče po kruhu s nácvikem úchopu, chůze vzad, stranou – taneček na hudbu (mazurka), úkroky všemi směry z hudebním doprovodem, přeskok snožmo nízkou překážku – skoky v přírodě, hra na vrabečka (přeskoky destiček), překážková dráha, koordinace pohybu – napodobování pohybu s hudebním doprovodem, zdolávání přírodních překážek, překážkové dráhy, šplhací stěny

Říjen 2017

Při další diagnostice v říjnu 2017 bylo zjištěno, že se chlapec zlepšil ve skoku sounož, v kutálení míče, v přeskočení přes čáru, v chůzi po schodech dolů se střídáním nohou a v chůzi po čáře, kdy tyto úkony zvládá samostatně bez dopomoci. Dále chlapec samostatně zvládá chůzi po mírně zvýšené ploše, chůzi vzad a stranou a přeskok snožmo přes nízkou překážku. Dopomoc stále potřebuje při hodů míčem, při poskoku na jedné noze, při chytání míče a při koordinaci pohybu.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněném a ještě více se zaměříme na házení a chytání míče – hra na jména, házení do koše, chyt si míč, stoj na špičkách a poskoky na jedné noze – hra na zvířátka ze zoo, skok sounož a koordinace pohybu – pohyb v přírodním terénu – přeskakování pařezů, klacků a zdolávání terénních nerovností.

Únor 2018

Při naší poslední diagnostice jsme zjistily, že se chlapec oproti minulé diagnostice zlepšil v hodů míčem a ve stoji na špičkách s otevřenýma očima, nyní to zvládá bez dopomoci. Dopomoc stále potřebuje při poskoku na jedné noze, při chytání míče a při koordinaci pohybu.

Nadále pokračovat: rozvíjet, upevňovat a nadále procvičovat již získané schopnosti.

Tabulka 14 - Diagnostika úrovně jemné motoriky dítěte 2

Jemná motorika	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Manipulace s drobnými předměty	x	x	x
Vytrhávání papíru	x	x	x
Skládání papíru	x	x	x
Přestřihování papíru	x	x	x
Stříhání podle čáry	x	x	x
Koordinace pravé a levé ruky při stříhání	x	x	x
Otevírání dlaně postupně po jednom prstu	x	x	x
Dotyk každého prstu na ruce bříška palce	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Z tabulky je patrné, že námi sledované úkony chlapec zvládá s dopomocí. Dopomoc tedy potřebuje při manipulaci s drobnými předměty, při vytrhávání papíru a skládání papíru. Při přestřihování papíru, stříhání podle čáry a při koordinaci pravé a levé ruky při stříhání. Dále také při otevírání dlaně postupně po jednom prstu a při dotyku každého prstu na ruce bříška palce.

Konkrétní činnosti pro rozvoj jemné motoriky: manipulace s drobnými předměty – navlékání korálků, hry s mozaikami, vytrhávání papíru – vytrhávání a nalepování obrázků s tématem léta, skládání jednoduchých tvarů, přestřihování papíru – vystřihování obrázků z časopisů, novin, stříhání podle čáry - stříhání proužků (paprsků sluníčka), stříhání travičky, koordinace pravé a levé ruky při stříhání – stříhání obrázků s letní tematikou (slunce, květiny, ovoce), otevírání dlaně postupně po jednom prstu – prstová jóga,

počítání prstů na písničku: „Cos to Janku, cos to snědl“, dotyk každého prstu na ruce bříška palce-procvičování s říkankou „Ťuká, ťuká deštík“.

Říjen 2017

Během čtyř měsíců se chlapec zlepšil v manipulaci s drobnými předměty a ve vytrhávání papíru, kdy to zvládá samostatně. Dále chlapec začal samostatně přestřihávat papír a stříhat podle čáry. Dopomoc stále potřebuje při skládání papíru, při otevírání dlaně postupně po jednom prstu a při dotyku každého prstu na ruce bříška palce.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněném a ještě více se zaměříme na skládání papíru, koordinace pravé a levé ruky při stříhání papíru – výroba létajícího draka, stříhání ježka, stříhání ovoce a zeleniny, otevírání dlaně postupně po jednom prstu a dotyk každého prstu na ruce bříška palce – nadále procvičovat a rozvíjet.

Únor 2018

Při naší poslední diagnostice bylo zjištěno zlepšení v koordinaci pravé a levé ruky při stříhání, nyní to chlapec zvládá bez dopomoci.

Nadále pokračovat: pokračovat v procvičování, dále zpřesňovat pohyby prstů.

Tabulka 15 - Diagnostika úrovně grafomotoriky dítěte 2

Grafomotorika	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Správné držení tužky	x	x	x
Uvolněná ruka, přiměřený tlak na podložku	x	x	x
Plynulé tahy	x	x	x
Překreslování tvarů podle předlohy	x	x	x
Vybarvování bez přetahování	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

V červnu 2017 chlapec samostatně nezvládá, a tudíž potřebuje dopomoc se správným držením tužky, s uvolněním ruky a s přiměřeným tlakem na podložku. Dále potřebuje dopomoc s plynulými tahy, při překreslování tvarů podle předlohy a při vybarvování bez přetahování.

Konkrétní činnosti pro rozvoj grafomotoriky: správné držení tužky – opravovat a názorně ukazovat správný úchop tužky, uvolněná ruka, přiměřený tlak na podložku – malování silným štětcem vodou na černou tabuli, kreslení prstem na interaktivní tabuli, plynulé tahy – přesouvání obrázků na interaktivní tabuli, překreslování tvarů podle předlohy – obkreslování tvarů, překreslování sluníčka, domečku, auto, vybarvování bez přetahování – dětské omalovánky.

Říjen 2017

Po čtyřech měsících, kdy jsme chlapce znovu diagnostikovali, bylo zjištěno zlepšení ve správném držení tužky, v uvolnění ruky a v přiměřeném tlaku na podložku. Dále chlapec zvládá plynulé tahy a vybarvovat bez přetahování. Dopomoc chlapec stále potřebuje při překreslování tvarů podle předlohy.

Další podpora: upevňovat a nadále procvičovat již získané schopnosti a dále se zaměřit na překreslování tvarů podle předlohy – obtahovat tvary, překreslovat jednoduché tvary a předměty poté složitější.

Únor 2018

V únoru bylo zjištěno, že se chlapec zlepšil i v překreslování tvarů podle předlohy, kdy to začal zvládat samostatně.

Nadále pokračovat: chlapec nyní zvládá vše sám a získané schopnosti se budou upevňovat procvičováním.

Tabulka 16 - Diagnostika úrovně zrakového vnímání dítěte 2

Zrakové vnímání	Červen 2017	Říjen 2017	Říjen 2018
Barva			
Přiřadí barvu (základní barvy)	x	x	x
Pozná a pojmenuje základní barvy	x	x	x
Přiřadí doplňkové barvy	x	x	x
Pozná a pojmenuje doplňkové barvy	x	x	x
Přiřadí odstíny barev	x	x	x
Pozná a pojmenuje odstíny barev	x	x	x
Figura a pozadí			
Vyhledá známý	x	x	x

předmět na obrázku			
Vyhledá známý objekt na pozadí	x	x	x
Odliší dva překrývající se obrázky	x	x	x
Vyhledá tvar na překrývajících se obrázcích	x	x	x
Zrakové rozlišení			
Odliší obrázek v jiné velikosti	x	x	x
Odliší jiný obrázek v řadě	x	x	x
Odliší obrázek lišící se horizontální polohou	x	x	x
Odliší obrázek lišící se detailem	x	x	x
Odliší obrázek lišící se vertikální polohou	x	x	x
Vyhledá dva shodné obrázky v řadě	x	x	x
Část a celek			
Skládá obrázek ze dvou částí	x	x	x
Skládá obrázek ze čtyř částí	x	x	x
Skládá obrázek z více částí	x	x	x
Doplní chybějící části v obrázku podle předlohy	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Chlapec zvládá přiřadit základní barvu, pozná a pojmenuje základní barvu, zvládá přiřadit doplňkové barvy a pozná a pojmenuje doplňkové barvy. S dopomocí zvládá přiřadit odstíny barev a nezvládá poznat a pojmenovat odstíny barev. Zvládá vyhledat známý předmět na obrázku a s dopomocí vyhledá známý objekt na pozadí, odliší dva překrývající se obrázky a vyhledá tvar na překrývajících se obrázcích. Ze zrakového rozlišení zvládá s dopomocí odlišit obrázek jiné velikosti, odlišit obrázek v řadě, odlišit obrázek lišící se horizontální polohou a obrázek lišící se detailem. Dále s dopomocí zvládá odlišit obrázek

lišící se vertikální polohou a vyhledá dva shodné obrázky v řadě. Z části a celku zvládá složit obrázek ze dvou částí. Obrázek ze čtyř a více částí zvládá složit s dopomocí. A doplnit chybějící části v obrázku podle předlohy zvládá také s dopomocí pedagoga nebo asistenta pedagoga.

Konkrétní činnosti pro rozvoj zrakového vnímání: barva – hra Čáp ztratil čepičku, rozřazování barevných víček, slepování barevných proužků figura a pozadí – povídání nad obrázkem (Najdi a ukaž auto, dům, sluníčko atd.), pracovní listy zaměřené na překrývající se obrázky a objekty na pozadí, ilustrace v knížce – vyhledávání a popis obrázků, zrakové rozlišení – pracovní listy zaměřené na vyhledávání rozdílů mezi obrázky, vyhledávání rozdílů v řadě z kostiček, korálků a dalších různých předmětů, část a celek – skládání puzzle, sestavování kostiček na kterých jsou obrázky, skládání rozstříhaných obrázků, dokreslení neúplného obrázku podle předlohy.

Říjen 2017

Za čtyři měsíce se chlapec zlepšil v přiřazování odstínu barev, kdy to nyní zvládá samostatně. S dopomocí zvládá poznat a pojmenovat odstíny barev. Dále došlo ke zlepšení ve zrakovém rozlišení, kdy chlapec zvládá samostatně odlišit obrázek jiné velikosti a vyhledat dva shodné obrázky v řadě. Z části a celku došlo ke zlepšení při skládání obrázku ze čtyř částí.

Další podpora: prohlubování získaných znalostí a procvičování dovedností, které zvládá s dopomocí, pokračovat ve výše zmíněných činnostech.

Únor 2018

Při naší poslední diagnostice jsme zjistily zlepšení v poznávání a pojmenovávání odstínů barev, kdy to nyní chlapec zvládá bez dopomoci. Dále se také chlapec zlepšil ve zrakovém rozlišení, kdy odliší jiný obrázek v řadě, odliší obrázek lišící se horizontální polohou a odliší obrázek lišící se detailem bez dopomoci. Zvládá odlišit obrázek lišící se vertikální polohou a vyhledá dva shodné obrázky v řadě.

Nadále pokračovat: nadále procvičovat a upevňovat již získané dovednosti a rozvíjet schopnosti u činností, které zvládá s dopomocí.

Tabulka 17 - Diagnostika úrovně vnímání prostoru dítěte 2

Vnímání prostoru	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Rozlišování nahoře, dole	x	x	x
Rozlišování vpředu, vzadu	x	x	x
Rozlišení před, za, mezi	x	x	x
Rozlišování první, poslední	x	x	x
Rozlišování hned před, hned za	x	x	x
Rozlišování vpravo, vlevo	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Z naší červnové diagnostiky je patrné, že chlapec s dopomocí zvládá rozlišit nahoře, dole, vpředu, vzadu, před, za, mezi, první, poslední, hned před a hned za. Co chlapec nezvládá je rozlišit vpravo vlevo.

Konkrétní činnosti pro rozvoj vnímání prostoru: orientace na papíře, labyrinty – orientace v prostoru (na zahradě, v písku) a v rovině (na papíře), při úklidu hraček „dej auto před medvídkem“, „dej panenku dolu“, dřevěné skládanky na předložky, umísťování předmětů ve třídě podle slovního pokynu.

Říjen 2017

K jedinému zlepšení došlo při rozlišování vpravo a vlevo, nyní to chlapec zvládá s dopomocí.

Další podpora: nadále pokračujeme ve výše zmíněných činnostech, tuto oblast dítě zvládá stále s dopomocí, můžeme dále používat pracovní listy s touto tematikou, volit činnosti na vnímání prostoru, které chlapce baví.

Únor 2018

Při naší poslední diagnostice jsme zjistily, že u chlapce nedošlo k žádnému zlepšení.

Nadále pokračovat: další činnosti – při vycházce orientace – půjdeme doleva, doprava, co vidíte nahoře, dole, „kdo jde za tebou, před tebou, vedle tebe, první, poslední, vpředu, vzadu“.

Tabulka 18 - Diagnostika úrovně vnímání času dítěte 2

Vnímání času	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Přiřadí činnosti obvyklé pro různé denní období	x	x	x
Rozliší dříve, později (seřadí dva obrázky)	x	x	x
Seřadí obrázky podle dějové posloupnosti	x	x	x
Orientuje se ve dnech v týdnu	x	x	x
Orientuje se v ročních obdobích	x	x	x
Pojmy včera, dnes, zítra	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Z prvního šetření je patrné, že chlapec zvládá s dopomocí řadit činnosti obvyklé pro různé denní období, rozlišit dříve a později, seřadit obrázky podle dějové posloupnosti. Chlapec se nezvládá orientovat ve dnech v týdnu a v ročních obdobích. V pojmech včera, dnes a zítra se zvládá orientovat s dopomocí.

Konkrétní činnosti pro rozvoj vnímání času: řazení obrázků, spojování denní doby (ráno, odpoledne, večer) s konkrétními činnostmi, každodenní procvičování dnů v týdnu (barevné dny, nalepování dnů na dveře), přiřazování typických jevů a činností pro dané období, využití koberce s vyobrazením všech ročních období, rozhovory s podporou obrázků (co jsi dělal včera, co budeš dělat dnes), seřadit obrázky podle dějové posloupnosti.

Říjen 2017

Ke zlepšení došlo v orientaci ve dnech v týdnu a v ročních obdobích, nyní to chlapec zvládá s dopomocí.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněných činnostech.

Únor 2018

Při naší poslední diagnostice jsme zjistily, že chlapec zvládá samostatně přiřadit činnosti obvyklé pro různé denní období, zvládá rozlišit dříve a později a zvládá seřadit obrázky podle dějové posloupnosti.

Nadále pokračovat: stále podporovat a procvičovat činnosti zaměřené na vnímání času.

Tabulka 19 - Diagnostika úrovně řeči dítěte 2

Řeč	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Rozumí mluvené řeči, reaguje na slovní pokyn	x	x	x
Pojmenuje běžné věci, obrázky, činnosti	x	x	x
Vyjadřuje se ve větách	x	x	x
Dokáže popsat obrázek	x	x	x
Soustředí se na četbu, vyprávění	x	x	x
Rozumí textu	x	x	x
Mluví gramaticky správně	x	x	x
Smysluplně vyjádří myšlenku	x	x	x
Pochopí a tvoří nadřazené pojmy	x	x	x
Pochopí a tvoří antonyma (protiklady)	x	x	x
Aktivně a spontánně komunikuje s dětmi i dospělými	x	x	x
Dodržuje pravidla komunikace	x	x	x
Dokáže zformulovat otázku a odpovědět na otázku	x	x	x
Interpretuje pohádky, příběh	x	x	x
Pochopí a tvoří synonyma (podobný význam slov)	x	x	x
Pochopí a tvoří	x	x	x

homonyma (slova stejně znějí, jiný význam)			
Udrží oční kontakt	x	x	x
Výslovnost	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Chlapec za dopomoci rozumí mluvené řeči, reaguje na slovní pokyn, pojmenuje běžné věci, obrázky a činnosti. Dále se s dopomocí vyjadřuje ve větách, popíše obrázek, soustředí se na četbu a rozumí textu. S dopomocí zvládá mluvit gramaticky správně a smysluplně vyjádří myšlenku. Nezvládá pochopit a tvořit nadřazené pojmy a pochopit a tvořit antonyma. Za dopomoci aktivně a spontánně komunikuje s dětmi i dospělým, dodržuje pravidla komunikace, dokáže zformulovat otázku a odpovědět na otázky. Dále také s dopomocí interpretuje pohádky a příběhy. Nezvládá pochopit synonyma a homonyma. S dopomocí zvládá udržet oční kontakt a nezvládá správnou výslovnost.

Konkrétní činnosti pro rozvoj řeči: povídání nad obrázky, popis obrázků, využití rozhovoru, povídání o tom co vidíme venku při vycházce, pravidelné čtení před spaním, kontrolní otázky po přečtení pohádky či příběhu, následující den dotazování o čem jsme četli včera, při všech činnostech mluvit před dítětem gramaticky správně, práce s knihou, povídání nad ilustracemi, vést dítě k vyjádření svých potřeb a myšlenek, zkoušet vyprávět jednoduchý příběh nebo pohádku, dřevěné skládanky zaměřené na protiklady a slova nadřazená, přiřazování obrázku zaměřené na protiklady a slova nadřazená, třídění ovoce X zelenina, připomínat dětem, že neskáčeme do řeči, v komunitním kruhu klást dětem otázky, trénování synonym a homonym nad vizuální podporou, každodenní procvičování v rámci logopedického cvičení.

Říjen 2017

V říjnovém šetření jsme zjistily, že chlapec začal aktivně a spontánně komunikovat s dětmi a dospělými a zvládá udržet oční kontakt. Za dopomoci zvládá správnou výslovnost slov.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněných činnostech, hraní her doprovázené říkankou, zpívání písniček a říkání básniček, komunikační kartičky.

Únor 2018

Při naší poslední diagnostice nebylo zjištěno žádné zlepšení.

Nadále pokračovat: stále podporovat a procvičovat činnosti zaměřené na rozvoj řeči.

Tabulka 20 - Diagnostika úrovně sluchového vnímání dítěte 2

Sluchové vnímání	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Naslouchání			
Lokalizuje směr zvuku	x	x	x
Pozná předměty podle zvuku	x	x	x
pozná známé písňe podle melodie	x	x	x
Sluchové rozlišování			
Rozliší slova lišící se hláskou za pomoci vizuální podpory	x	x	x
Rozliší slova lišící se samohláskou za pomoci vizuální podpory	x	x	x
Rozliší slova lišící se samohláskou bez vizuální podpory	x	x	x
Rozliší slova lišící se hláskou bez vizuální podpory	x	x	x
Sluchová paměť			
Zopakuje větu o třech slovech	x	x	x
Zopakuje tři nesouvisející slova	x	x	x
Zopakuje větu o čtyřech slovech	x	x	x
Zopakuje čtyři nesouvisející slova	x	x	x
Zopakuje větu o pěti slovech	x	x	x
Zopakuje větu o více slovech	x	x	x
Sluchová analýza a syntéza			
Roztleská slovo na slabiky	x	x	x
Vyhledá rýmující se	x	x	x

slova			
Určí počet slabik	x	x	x
Určí počáteční hlásku slova	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Z červnové diagnostiky je patrné, že z naslouchání chlapec zvládá s dopomocí lokalizovat směr zvuku, poznat předměty podle zvuku a poznat známé písně podle melodie. U sluchového rozlišování chlapec nezvládá rozlišit lišící se hlásku za pomoci vizuální podpory, rozlišit slova lišící se samohláskou za pomoci vizuální podpory a rozlišit slova lišící se samohláskou bez vizuální podpory. Dále také nezvládá rozlišit slova lišící se hláskou bez vizuální podpory. Ze sluchové paměti chlapec zvládá s dopomocí zopakovat větu o třech slovech. Nezvládá zopakovat tři nesouvisející slova, zopakovat větu o čtyřech slovech a zopakovat čtyři nesouvisející slova. Dále nezvládá zopakovat větu o pěti slovech a zopakovat větu o více slovech. Ze sluchové analýzy a syntézy Jakub zvládá s dopomocí roztleskat slovo na slabiky. Nezvládá vyhledat rýmující se slova. S dopomocí zvládá určit počet slabik a nezvládá určit počáteční hlásku slova.

Konkrétní podpora sluchového vnímání: naslouchání – zpívání písniček, zvukové hry – zvukové pexeso a zvukové kvarteto, reakce na zvuk klavíru a jiných hudebních nástrojů, sluchové rozlišování – nejprve pojmenování předmětů, poté rozlišování slov lišících se hláskou a samohláskou za podpory obrázků, aby dítě předměty před sebou vidělo a až poté rozlišování slov lišící se hláskou a samohláskou bez obrázků, sluchová paměť – učíme děti různé říkanky, básničky, písničky, dále sem můžeme zahrnout žádosti dětí o naši pomoc při úkonech oblékání, stolování atd., sluchová analýza a syntéza – vytleskávání slov týkajících se různých témat (např. počasí, ovoce a zelenina, sport, hračky atd.), po vytleskávání se holčičky ptáme kolikrát tleskla a tím určujeme počet slabik, s rýmujícími slovy holčičku seznámíme a u počátečních slov se ptáme co slyší na začátku slova a vymýšlíme další slova na začínající písmenko.

Říjen 2017

V říjnu došlo k zlepšení, kdy chlapec s dopomocí zopakuje tři nesouvisející slova a také s dopomocí zopakuje větu o čtyřech slovech. K dalšímu zlepšení nedošlo.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněných činnostech, hra s drumbeny, hra Ptáčku zazpívej, hry s říkankami.

Únor 2018

Při naší poslední diagnostice jsme zjistily, že Jakub zvládá zopakovat větu o třech slovech a tudíž došlo k zlepšení. Dále s dopomocí zvládá zopakovat čtyři nesouvisející slova. K dalšímu zlepšení nedošlo.

Nadále pokračovat: stále podporovat a procvičovat činnosti zaměřené na rozvoj sluchového vnímání.

Tabulka 21 - Diagnostika úrovně základních matematických představ dítěte 2

Základní matematické představy	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Porovnávání			
Malý, velký	x	x	x
Hodně, málo	x	x	x
Krátký, dlouhý	x	x	x
Úzký, široký	x	x	x
Nízký, vysoký	x	x	x
Prázdný, plný	x	x	x
Méně, více	x	x	x
Menší, větší	x	x	x
Kratší, delší	x	x	x
Nižší, vyšší	x	x	x
Třídění			
Podle barvy	x	x	x
Podle velikosti	x	x	x
Podle tvaru	x	x	x
Pozná, co do skupiny nepatří	x	x	x
Řazení			
Řazení podle velikosti	x	x	x
Pojmenuje nejmenší, největší	x	x	x
Seřadí malý, střední, velký	x	x	x
Seřadí vysoký, vyšší, nejvyšší	x	x	x
Seřadí málo, méně, nejméně	x	x	x
Množství			

Orientuje se v množství do dvou	x	x	x
Orientuje se v množství do tří	x	x	x
Orientuje se v množství do čtyř	x	x	x
Orientuje se v množství do pěti	x	x	x
Tvary			
Ukáže dle slovního pokynu tvar	x	x	x
Pojmenuje tvar	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Chlapec za dopomoci zvládá porovnávat malý a velký. Nezvládá porovnávat hodně, málo, krátký, dlouhý, úzký, široký, nízký, vysoký, prázdný, plný, méně, více, menší, větší, kratší, delší, nižší a vyšší. S dopomocí zvládá třídit podle barvy, velikost a tvaru. Nezvládá poznat, co do skupiny nepatří. Zvládá s dopomocí řadit podle velikosti. Nezvládá pojmenovat nejmenší a největší a seřadit malý, střední a velký. Dále nezvládá seřadit vysoký, vyšší, nejvyšší a seřadit málo, méně a nejméně. Dokáže se za dopomoci orientovat v množství do dvou, tří, čtyř a pěti. Zvládá podle slovního pokynu ukázat geometrický tvar a s dopomocí tvar pojmenuje.

Konkrétní činnosti pro rozvoj základních matematických představ: porovnávání – přiřazování obrázků s protiklady, porovnávání různých předmětů např. Jaké je auto? Je malé nebo velké, jaký strom je nízký a vysoký, jaká sklenička je prázdná a plná, třídění – třídění co je ovoce a zelenina, třídění míčku podle barvy do obručí, třídění zvířat zda jsou domácí nebo exotická, třídění víček podle barvy, třídění plastových kruhů, čtverců, obdelníků a trojúhelníků podle slovního pokynu a vizuální podpory, tyto tvary dále můžeme třídit i podle barvy, dřevěná skládanka, kdy můžeme třídit podle barvy, tvaru a velikosti, dále různě tematicky zaměřené dřevěné skládanky – můj domov, roční období, atd., u poznávání co do skupiny nepatří, si připravíme předměty, které mají společný prvek a jeden předmět, který není ničím stejný a dítě hledá, jaký předmět je jiný a proč, pracovní listy s hledáním co do skupiny nepatří, řazení – řazení obrázků podle velikosti a množství, řazení předmětů – korálků, kostek, různých hraček, kdy pojmenuje nejmenší a největší, dále také seřadí podle výšky a množství různé předměty, množství – dřevěné

skládanky, kde jsou číslice a podle toho nakreslený počet obrázků (jedna jahoda, dva banány, tři kiwi, atd.), hra kde se podle číslice přiřazuje počet koleček, dále hra kdy chlapec přináší počet míčků podle slovní instrukce, při pobytu venku – počítání šišek, kamínků, kachen na rybníku atd., tvary – hra kdy na koberec rozprostřeme tvary a dítě podle slovního pokynu, tvar ukáže, dále vkládání tvarů do plastové podložky ve které jsou tvary vyříznuté, vybarvování tvarů na papíře, dávání tvarů podle předlohy na magnetickou podložku, pojmenovávání tvarů od nejjednoduššího kruhu až po trojúhelník.

Říjen 2017

V říjnu došlo ke zlepšení v oblasti třídění, kdy chlapec zvládá třídít podle barvy a velikosti. Dále za dopomoci zvládá poznat, co do skupiny nepatří. Zvládá řadit podle velikosti. Také se zlepšil v orientaci v množství, kdy zvládá orientaci do dvou, tří a čtyř.

Další podpora: nadále pokračujeme, tato oblast činí dítěti stále potíže, můžeme dále používat pracovní listy s touto tematikou, volit činnosti na matematické představy, které chlapce baví.

Únor 2018

Při našem posledním šetření bylo zjištěno zlepšení v porovnávání hodně, málo, kdy chlapec zvládá porovnávat s dopomocí. Dále chlapec zvládá třídít podle tvaru a poznat, co do skupiny nepatří. V řazení došlo k pokroku u pojmenování nejmenší a největší a při seřazení malý, střední a velký, kdy to chlapec začal zvládat s dopomocí.

Nadále pokračovat: nadále procvičovat a upevňovat dovednosti, které zvládá s dopomocí a rozvíjet schopnosti u činnostech, které stále nezvládá.

Tabulka 22 - Diagnostika úrovně sociálních dovedností dítěte 2

Sociální dovednost	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Dokáže se odloučit od rodičů	x	x	x
Zapojuje se mezi ostatní děti	x	x	x
Zvyká si říkat „děkuji, prosím, dobrý den, na shledanou“	x	x	x
Navozuje kontakt s dospělým	x	x	x
Je ohleduplný	x	x	x

k ostatním			
Zvládá emoce	x	x	x
Poprosí o pomoc	x	x	x
Uzavírá přátelství	x	x	x
Dodržuje základní zdvořilostní pravidla	x	x	x
Podřídí se autoritě dospělého	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Z prvního šetření vyplývá, že se chlapec dokáže odloučit od rodičů a zapojuje se mezi ostatní děti. S dopomocí zvládá říkat, děkuji, prosím, dobrý den, na shledanou a navozovat kontakt s dospělým. Dále se s dopomocí snaží být ohleduplný k ostatním, zvládat emoce, poprosit si o pomoc a uzavírat přátelství. Dodržování základním zdvořilostních pravidel a podřídít se autoritě dospělého zvládá chlapec také s dopomocí.

Konkrétní činnosti na rozvoj sociálních dovedností: upevňování základních zdvořilostních slov, aby chlapec dokázal poprosit, poděkovat a pozdravit, dále upevňování základních zdvořilostních pravidel.

Říjen 2017

K pokroku došlo u uzavírání přátelství, které zvládá uzavírat bez obtíží.

Další podpora: nadále procvičovat a upevňovat dovednosti, které chlapec zvládá s dopomocí.

Únor 2018

Při naší poslední diagnostice jsme zjistily hned řadu zlepšení a to v tom, že chlapec zvládá říkat zdvořilostní slova, jako děkuji, prosím, dobrý den a na shledanou. Dále zvládá navozovat kontakt s dospělým a je ohleduplný k ostatním. Pokrok nastal také ve zvládání emocí a dokáže si poprosit o pomoc.

Nadále pokračovat: upevňování zdvořilostních pravidel.

Tabulka 23 - Diagnostika úrovně hry dítěte 2

Hra	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Staví z kostek	x	x	x
Navléká větší korále	x	x	x
Hraje si s vodou,	x	x	x

hlínou, pískem			
Napodobuje někoho nebo něco (krmí panenku, nakládá auto)	x	x	x
Má rádo hračky, které jezdí	x	x	x
Staví z jednoduchých stavebnic podle své fantazie	x	x	x
Skládá jednoduché puzzle, skládanky	x	x	x
Pohybové hry	x	x	x
Konstruktivní hry	x	x	x
Námětové hry	x	x	x
Vyhledává hraní s dětmi	x	x	x
Akceptuje pravidla hry	x	x	x
Iniciativa při hře	x	x	x
Úklid hraček na své místo	x	x	x
Soustředění na hru	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Chlapec si zvládá stavět z kostek, zvládá navlékat větší korále a hraje si s pískem, vodou a hlínou. Zvládá napodobovat někoho nebo něco (nakládání auta). Má rád hračky, které jezdí, staví si z jednoduchých stavebnic podle své fantazie a skládá jednoduché puzzle a skládanky. S dopomocí zvládá pohybové a konstruktivní hry. Nezvládá námětové hry. S dopomocí si hraje s ostatními dětmi, akceptuje pravidla a je iniciativní při hře. Dále také s dopomocí uklízí hračky na své místo a soustředí se na hru.

Konkrétní činnosti pro rozvoj hry: při ranním cvičení a řízených činnostech zařazujeme pohybové hry, kdy se chlapec učí i akceptovat pravidla, po každé hře, mu slovně připomeneme, že hračky uklízíme na své místo, nabízíme mu různé konstruktivní hry – například magnetickou stavebnici, Weplay, Tac toids atd.

Říjen 2017

Po čtyřech měsících došlo k pokroku, kdy Jakub zvládá hrát konstruktivní hry a vyhledává hraní s dětmi. Dále zvládá být iniciativní při hře, uklízí hračky na své místo a soustředí se na hru.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněných činnostech, snažit se chlapce motivovat do her námětových.

Únor 2018

V únoru nebylo zjištěno žádné zlepšení.

Nadále pokračovat: stále podporovat činnosti zaměřené na hru.

Tabulka 24 - Diagnostika úrovně sebeobsluhy dítěte 2

Sebeobsluha	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Hygiena			
Aktivně hlásí potřebu	x	x	x
Samostatné mytí rukou	x	x	x
Jde samo na záchod	x	x	x
Správně používá toaletní papír	x	x	x
Na upozornění se vysmrká	x	x	x
Samostatně používá kapesník	x	x	x
Hygienu udržuje samostatně	x	x	x
Oblékání			
Rozepne si zip	x	x	x
Stáhne a natáhne si kalhoty a tričko	x	x	x
Zuje si boty	x	x	x
Obleče a vysvětle si ponožky	x	x	x
Správně se obuje (levá, pravá)	x	x	x
Zapne boty na suchý zip	x	x	x
Samostatně se obléká bez zavazování bot	x	x	x
Rozepíná a zapíná	x	x	x

knoflíky			
Složí a uloží věci na určené místo	x	x	x
Rozlišuje mezi přední a zadní částí oděvu	x	x	x
Zavazuje tkaničky	x	x	x
Zapíná zip	x	x	x
Obrací oděv, který je naruby	x	x	x
Stolování			
Správně drží lžíci	x	x	x
Samostatně jí a pije	x	x	x
Sebeobsluhu při stolování	x	x	x
Začíná používat vidličku a nůž	x	x	x
Během celého jídla sedí u stolu	x	x	x
Samostatně sklídí ze stolu	x	x	x
Nalije si nápoj ze džbánu	x	x	x
Správně používá příbor	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Z hygieny chlapec zvládá aktivně hlásit potřebu, samostatně si umýt ruce, samostatně používat záchod a správně používat toaletní papír. Smrkání samostatně nezvládá, a proto potřebuje pomoc. Hygienu zvládá udržovat samostatně. V oblékání zvládá samostatně rozepnout zip, stáhnout a natáhnout si kalhoty a tričko, zout si boty. Dále si obleče a vysvěle ponožky, správně si obuje boty, zapne boty na suchý zip a samostatně se obléká bez zavazování bot. Nezvládá rozepnout a zapnout knoflíky. Dokáže složit a uložit věci na určené místo a rozlišit mezi přední a zadní částí oděvu. Nedokáže zavázat tkaničky. Zapínání zipu a obracení oděvu, který je naruby, zvládá bez dopomoci. Ze stolování zvládá správně držet lžíci. S dopomocí se samostatně nají a napije. Dále také potřebuje pomoc při sebeobsluze při stolování. Chlapec zvládá používat vidličku a nůž. Během celého jídla sedí u stolu a samostatně sklídí ze stolu. Zvládá si nalít nápoj ze džbánu a správně používá příbor.

Konkrétní činnosti pro rozvoj sebeobsluhy: sebeobsluha - zde je důležitá spolupráce s rodinou, kdy na chlapce budeme působit jednotně, aby činnosti spojené se sebeobsluhou zvládal samostatně, činnosti které nezvládá, mu vysvětlíme a ukážeme, hygiena – stále připomínat používání kapesníku, oblékání -u rozepínání a zapínání knoflíků používat žirafu, na které jsou různé kapsy s knoflíky, zavazování tkaniček nejprve nacvičit uzlíky a u zapínání zipu mu vysvětlit, ukázat a pak ho s jeho rukama instruovat, stolování – podporovat samostatnost při jídle a pití a sebeobsluhu při stolování.

Říjen 2017

Po čtyřech měsících došlo k pokroku při konzumaci jídla a pití, kdy se chlapec samostatně nají a napije.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněných činnostech a tyto činnosti upevňovat a procvičovat.

Únor 2018

Při naší poslední diagnostice jsme zjistily, že během čtyř měsíců u chlapce nedošlo k žádnému pokroku a zlepšení.

Nadále pokračovat: stále podporovat a procvičovat činnosti zaměřené na rozvoj sebeobsluhy.

5.5 KAZUISTIKA VYBRANÉHO DÍTĚTE 3

Základní údaje

Jméno: Radek

Věk: 6 let, 7 měsíců

Pohlaví: muž

Metody, kterými se získaly informace o klientovi:

Rodinná a osobní anamnéza byla zjišťována dotazníkem, rozhovory s rodiči, studiem uskutečněných opatření a konzultacemi s kolegyněmi. Lékařské diagnózy jsou získány studiem lékařské dokumentace. Aktuální stav dítěte byl posuzován přímým pozorováním dítěte, konzultacemi s pracovníky SPC, s rodiči a kolegyněmi.

5.5.1 DIAGNÓZA

Z psychologického vyšetření je uvedena diagnóza: středně těžká mentální retardace. Motorický vývoj odpovídá věku dítěte. Dále má chlapec opožděný vývoj expresivní i receptivní složky řeči. Pomalý vývoj hrubé, jemné motoriky a grafomotoriky. Chlapec má také v diagnóze uvedenou poruchu aktivity a pozornosti s efektivitou.

Z logopedického vyšetření je uvedena diagnóza: opožděný vývoj řeči, dyslalie, aktivní a pasivní slovník neodpovídá věku. Chlapec tvoří 2 – 3 slovné věty, zde dítě vyšetřeno ve věku 3 roky, 7 měsíců.

Z psychiatrického vyšetření uvedena diagnóza: na rozhraní lehké až střední mentální retardace, porucha aktivity a pozornosti, opožděný vývoj řeči. Chlapec vyšetřen ve věku 5 let, 5 měsíců.

Chlapec byl vyšetřen v Národním ústavu pro autismus a to ve věku 4 let, 9 měsíců. Z vyšetření je uvedena diagnóza: vývojová dysfázie expresivní (středně těžká), porucha aktivity a pozornosti (středně těžká až těžká).

Chlapec navštěvuje speciálně pedagogické centrum, z jehož závěru vyplývá, že má lehké mentální postižení, vývojovou poruchu řeči (expresivní dysfázie středně těžká), poruchu aktivity a pozornosti (ADHD středně těžké až těžké), rovněž má chlapec tendenci k opozičnímu chování a vzdoru. Poslední návštěva speciálně pedagogického centra proběhla ve věku 5 let, 4 měsíců.

5.5.2 RODINNÁ ANAMNÉZA

Matce je 33 let, má vysokoškolské vzdělání, nyní na mateřské dovolené. Otec 35 let, je vyučen, pracuje jako řidič. Rodiče jsou rozvedeni, separace ve 2 letech chlapce, který je v péči matky, styk s otcem probíhá sporadicky za přítomnosti matky. Chlapec má jednoho sourozence z dalšího vztahu matky. Matka se chlapci velmi věnuje.

5.5.3 OSOBNÍ ANAMNÉZA

Jedná se o dítě z prvního těhotenství matky. Porod spontánní ve 40 týdnu. Apgar 9 – 10 – 10, porodní hmotnost chlapce byla 3650 g, délka 49 cm, bez poporodních komplikací. Matka uvádí, že během těhotenství v prvním trimestru prodělala virózu a prožívala dlouhodobé stresy. Kojen 14 měsíců. Do mateřské školy nastoupil před 3. rokem. Nastoupil do běžné třídy s 25 dětmi, vždy se na chvíli zapojil do činností, poté odběhl a na

vyučující nereagoval. Po 3 měsících adaptační lhůty bylo doporučeno psychologické vyšetření. Od 4 let začal docházet do speciální třídy, kde je 12 dětí a dva asistenti pedagoga. Adaptace ve škole proběhla s mírnými obtížemi. Dnes chlapec navštěvuje školu bez potíží s odpočinkem po obědě. Chlapec se sám nají, dokáže udržet čistotu, sám se obleče. Při řízených činnostech se zapojí jen krátkodobě, je obtížné jej motivovat. S dětmi si hraje a často je napodobuje. Děti často strká, bouchá, ničí jim stavby. Pokud něco nechce dělat, uzavře se a nespolupracuje. Chlapec při činnostech používá obě ruce (možná nevyhraněná lateralita), hrubá motorika, jemná motorika a grafomotorika je podprůměrná. Držení tužky je křečovitě. Všeobecný přehled je podprůměrný. Chlapec má momentálně období vzdoru, negativismu a často napadá kamarády ve třídě, důvodem může být narození sourozence.

5.5.4 ŠKOLNÍ ANAMNÉZA

Do běžné třídy mateřské školy nastoupil před 3. rokem. Běžnou třídu o počtu 25 dětí, navštěvoval jeden rok. Poté začal docházet do mateřské školy se speciální třídou, kde jsou dva asistenti pedagoga. Do této školy dochází třetím rokem. Při nástupu do školy byla adaptace mírně obtížná, momentálně je bez potíží. Slovní zásoba neodpovídá věku chlapce. Kresba je podprůměrná. Oblékání zvládá sám s dopomocí zapínání zipů a zavazování bot. Mezi chlapcovy oblíbené hračky patří mašinky, autíčka a magnetické stavebnice. Nejraději si hraje v kolektivu dětí.

5.6 DIAGNOSTIKA ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOSTI DÍTĚTE 3

Tabulka 25 - Diagnostika úrovně hrubé motoriky dítěte 3

Hrubá motorika	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Skok sounož	x	x	x
Překročí nízkou překážku	x	x	x
Chůze po schodech nahoru – střídá nohy	x	x	x
Kutálení míče	x	x	x
Přeskok přes čáru	x	x	x
Chůze po schodech dolů – střídá nohy	x	x	x
Házení míče	x	x	x
Přejde po čáře	x	x	x
Stoj na špičkách s otevřenýma očima	x	x	x
Poskoky na jedné noze	x	x	x
Chůze po mírně zvýšené	x	x	x

ploše			
Chytání míče	x	x	x
Chůze vzad, stranou	x	x	x
Přeskočí snožmo nízkou překážku	x	x	x
Koordinace pohybu	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Skok sounož zvládá chlapec s dopomocí. Sám dokáže překročit nízkou překážku a zvládá chůzi po schodech nahoru se střídáním nohou. Dopomoc potřebuje při kutálení míče. Zvládá přeskočit přes čáru a nezvládá chůzi po schodech dolů se střídáním nohou. Dále potřebuje dopomoc při házení míče a při chůzi po čáře. Chlapec nezvládne stoj na špičkách s otevřenýma očima a potřebuje dopomoc při poskocích na jedné noze, při chůzi po mírně zvýšené ploše a při chytání míče. Dále potřebuje dopomoc při chůzi vzad a stranou, při skoku snožmo přes nízkou překážku a při koordinaci pohybu.

Konkrétní činnosti pro rozvoj hrubé motoriky: skok sounož - pohyb v přírodním terénu – přeskakování klacíků, šišek, hry na ptáčky, žáby, klokany, kutálení míče – kutálení s říkankou, kutálení ve dvojicích, ve skupině, chůze po schodech – vystupování a sestupování z pařezů, sestupování a vystupování po žebříku na venkovních průlezkách, házení míče – házení šišek na cíl, hra na jelena, házení ve skupině ve dvojici, přejde po čáře – chůze po vytyčené trase (po destičkách, kamenech) relaxační chodníček, chůze po laně, stoj na špičkách – cvičení s vytahováním se na strom pro jablíčko, za sluníčkem, poskoky na jedné noze – stoj na jedné noze, stojíme jako plameňáci, klokana bolí nožička – skákání po jedné noze, chůze po mírně zvýšené ploše - chůze po masážním chodníku, pěnových destičkách, chytání míče – chytání ve dvojici, chytání papírových koulí, posílání míče po kruhu s nácvikem úchopu, chůze vzad, stranou – taneček na hudbu (mazurka), úkroky všemi směry z hudebním doprovodem, přeskok snožmo nízkou překážku – skoky v přírodě, hra na vrabečka (přeskoky destiček), překážková dráha, koordinace pohybu – napodobování pohybu s hudebním doprovodem, zdolávání přírodních překážek, překážkové dráhy, šplhací stěny.

Říjen 2017

V říjnu nedošlo u chlapce k žádnému pokroku.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněném a ještě více se zaměříme na chůzi po schodech se střídáním nohou a stoj na špičkách, které chlapec stále nezvládá, hra na žirafy, chůze po destičkách se střídáním nohou.

Únor 2018

Po čtyřech měsících nedošlo u hrubé motoriky k žádnému pokroku a zlepšení.

Nadále pokračovat: nadále procvičovat a upevňovat dovednosti, které zvládá s dopomocí a rozvíjet schopnosti u činností, které stále nezvládá.

Tabulka 26 - Diagnostika úrovně jemné motoriky dítěte 3

Jemná motorika	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Manipulace s drobnými předměty	x	x	x
Vytrhávání papíru	x	x	x
Skládání papíru	x	x	x
Přestřihování papíru	x	x	x
Stříhání podle čáry	x	x	x
Koordinace pravé a levé ruky při stříhání	x	x	x
Otevírání dlaně postupně po jednom prstu	x	x	x
Dotyk každého prstu na ruce bříška palce	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

U jemné motoriky potřebuje chlapec dopomoc při manipulaci s drobnými předměty a při vytrhávání papíru. Skládání papíru, přestřihování papíru, stříhání podle čáry a koordinaci pravé a levé ruky při stříhání chlapec nezvládá. Dále nezvládá otevírat dlaně postupně po jednom prstu a nezvládá se dotýkat každým prstem na ruce bříška palce.

Konkrétní činnosti pro rozvoj jemné motoriky: manipulace s drobnými předměty – navlékání korálků, hry s mozaikami, vytrhávání papíru – vytrhávání a nalepování obrázků s tématem léta, skládání jednoduchých tvarů, přestřihování papíru – vystřihování obrázků

z časopisů, novin, stříhání podle čáry - stříhání proužků (paprsků sluníčka), stříhání travičky, koordinace pravé a levé ruky při stříhání – stříhání obrázků s letní tematikou (slunce, květiny, ovoce), otevírání dlaně postupně po jednom prstu – prstová jóga, počítání prstů na písničku „Cos to Janku snědl“, dotyk každého prstu na ruce bříška palce – procvičování s říkankou „Ťuká, ťuká deštík“.

Říjen 2017

Za čtyři měsíce došlo k zlepšení, kdy chlapec s dopomocí zvládá skládání papíru, přestřihování papíru, stříhání podle čáry a koordinaci pravé a levé ruky při stříhání. Dále s dopomocí otevírá dlaně postupně po jednom prstu a dotýká se každým prstem ruky bříška palce.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněném a ještě více se zaměříme na skládání papíru, stříhání papíru – výroba záložek do knihy, výroba létajícího draka, stříhání ježka, otevírání dlaně postupně po jednom prstu a dotyk každého prstu na ruce bříška palce – nadále procvičovat a rozvíjet.

Únor 2018

Během dalších čtyř měsíců nedošlo u chlapce k žádnému pokroku.

Nadále pokračovat: pokračovat v procvičování, dále zpřesňovat pohyby prstů.

Tabulka 27 - Diagnostika úrovně grafomotoriky dítěte 3

Grafomotorika	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Správné držení tužky	x	x	x
Uvolněná ruka, přiměřený tlak na podložku	x	x	x
Plynulé tahy	x	x	x
Překreslování tvarů podle předlohy	x	x	x
Vybarvování bez přetahování	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

U grafomotoriky chlapec potřebuje dopomoc při správném držení tužky, při uvolnění ruky a přiměřeném tlaku na podložku. Dále s dopomocí dělá plynulé tahy. Nezvládá překreslování tvarů podle předlohy a vybarvování bez přetahování.

Konkrétní činnosti pro rozvoj grafomotoriky: správné držení tužky – opravovat a názorně ukazovat správný úchop tužky, uvolněná ruka, přiměřený tlak na podložku – malování silným štětcem vodou na černou tabuli, kreslení prstem na interaktivní tabuli, plynulé tahy – přesouvání obrázků na interaktivní tabuli, překreslování tvarů podle předlohy – obkreslování tvarů, překreslování sluníčka, domečku, auto, vybarvování bez přetahování – dětské omalovánky.

Říjen 2017

V říjnu nebylo zjištěno žádné zlepšení.

Další podpora: jelikož nedošlo k žádnému pokroku nadále pokračovat ve zmíněných činnostech.

Únor 2018

V únoru došlo ke zlepšení, kdy chlapec s dopomocí zvládá překreslování tvarů podle předlohy a vybarvování bez přetahování.

Nadále pokračovat: opravovat správný úchop tužky, procvičovat překreslování tvarů od nejjednoduššího kruhu, čtverce, obdélníka a nakonec trojúhelníku, k procvičování použít Šimonovi listy – grafomotorická cvičení, pokračovat ve výše zmíněných činnostech.

Tabulka 28 - Diagnostika úrovně zrakového vnímání dítěte 3

Zrakové vnímání	Červen 2017	Říjen 2017	Říjen 2018
Barva			
Přiřadí barvu (základní barvy)	x	x	x
Pozná a pojmenuje základní barvy	x	x	x
Přiřadí doplňkové barvy	x	x	x
Pozná a pojmenuje doplňkové barvy	x	x	x
Přiřadí odstíny barev	x	x	x
Pozná a pojmenuje odstíny barev	x	x	x
Figura a pozadí			
Vyhledá známý předmět na obrázku	x	x	x
Vyhledá známý objekt na pozadí	x	x	x
Odliší dva	x	x	x

překrývající se obrázky			
Vyhledá tvar na překrývajících se obrázcích	x	x	x
Zrakové rozlišení			
Odliší obrázek v jiné velikosti	x	x	x
Odliší jiný obrázek v řadě	x	x	x
Odliší obrázek lišící se horizontální polohou	x	x	x
Odliší obrázek lišící se detailem	x	x	x
Odliší obrázek lišící se vertikální polohou	x	x	x
Vyhledá dva shodné obrázky v řadě	x	x	x
Část a celek			
Skládá obrázek ze dvou částí	x	x	x
Skládá obrázek ze čtyř částí	x	x	x
Skládá obrázek z více částí	x	x	x
Doplní chybějící části v obrázku podle předlohy	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Ze zrakového vnímání konkrétně u barvy, zvládá chlapec s dopomocí přiřadit základní barvu, poznat a pojmenovat základní barvy a přiřadit doplňkové barvy. Dále nepozná a nepojmenuje doplňkové barvy, nepřihadí odstíny barev a nepozná a nepojmenuje odstíny barev. Z figury a pozadí zvládá chlapec s dopomocí vyhledat známý předmět na obrázku. Nedokáže vyhledat známý objekt na pozadí, neodliší dva překrývající se obrázky a nevyhledá tvar na překrývajících se obrázcích. Ze zrakového rozlišení chlapec neodliší obrázek v jiné velikosti a neodliší jiný obrázek v řadě. Dále neodliší obrázek lišící se horizontální polohou, detailem a vertikální polohou a také nevyhledá dva shodné obrázky

v řadě. Z části a celku zvládá s dopomocí skládat obrázek ze dvou částí. Dále nedokáže složit obrázek ze čtyř částí, více částí a nedoplní chybějící části obrázku podle předlohy.

Konkrétní činnosti pro rozvoj zrakového vnímání: barva – přiřazování míčků do obručí, pojmenování korálků, hra Čáp ztratil čepičku, hra s barevným padákem, rozřazování barevných víček, figura a pozadí – povídání nad obrázkem (Najdi a ukaž auto, dům, sluníčko atd.), pracovní listy zaměřené na překrývající se obrázky, ilustrace v knížce – vyhledávání a popis obrázků, zrakové rozlišení – pracovní listy zaměřené na vyhledávání rozdílů mezi obrázky, vyhledávání rozdílů v řadě z kostiček, korálků a dalších různých předmětů, část a celek – skládání puzzle, sestavování kostiček na kterých jsou obrázky, skládání rozstříhaných obrázků, dokreslení neúplného obrázku podle předlohy.

Říjen 2017

V říjnu bylo zjištěno zlepšení, kdy chlapec za dopomoci zvládá vyhledat známý objekt na pozadí. Dále s dopomocí odliší jiný obrázek v řadě a vyhledá dva shodné obrázky v řadě.

Další podpora: prohlubování získaných znalostí a procvičování dovedností, které zvládá s dopomocí, pokračovat ve výše zmíněných činnostech.

Únor 2018

Po čtyřech měsících zvládá chlapec přiřadit, poznat a pojmenovat základní barvy. Dále s dopomocí přiřadí doplňkové barvy. Ze zrakového rozlišení chlapec zvládá s dopomocí odlišit obrázek v jiné velikosti.

Nadále pokračovat: nadále procvičovat a upevňovat dovednosti, které zvládá s dopomocí a rozvíjet schopnosti u činností, které stále nezvládá.

Tabulka 29 - Diagnostika úrovně vnímání prostoru dítěte 3

Vnímání prostoru	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Rozlišování nahoře, dole	x	x	x
Rozlišování vpředu, vzadu	x	x	x
Rozlišení před, za, mezi	x	x	x
Rozlišování první, poslední	x	x	x
Rozlišování hned před, hned za	x	x	x

Rozlišování vpravo, vlevo	x	x	x
---------------------------	---	---	---

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

S dopomocí rozliší nahoře a dole. Nezvládá rozlišit vpředu, vzadu, před, za a mezi. Rozlišit první a poslední zvládá s dopomocí a nedokáže rozlišit hned před, hned za, vpravo a vlevo.

Konkrétní činnosti pro rozvoj vnímání prostoru: orientace na papíře, labyrinty – orientace v prostoru (na zahradě, v písku) a v rovině (na papíře), při úklidu hraček „dej auto před medvídkem“, „dej panenku dolu“, dřevěné skládky na předložky, umísťování předmětů ve třídě podle slovního pokynu.

Říjen 2017

V říjnu nebyl zjištěn žádný pokrok.

Další podpora: nadále pokračujeme, tato oblast činí dítěti obzvlášť velké potíže, můžeme dále používat pracovní listy s touto tematikou, volit činnosti na vnímání prostoru, které chlapce baví.

Únor 2018

V únoru nedošlo u vnímání prostoru k žádnému zlepšení.

Nadále pokračovat: nadále pokračovat ve výše zmíněných činnostech.

Tabulka 30 - Diagnostika úrovně vnímání času dítěte 3

Vnímání času	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Přiřadí činnosti obvyklé pro různé denní období	x	x	x
Rozliší dříve, později (seřadí dva obrázky)	x	x	x
Seřadí obrázky podle dějové posloupnosti	x	x	x
Orientuje se ve dnech v týdnu	x	x	x
Orientuje se v ročních obdobích	x	x	x
Pojmy včera, dnes, zítra	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Chlapec nezvládá přiřadit činnosti obvyklé pro různé denní období, nerozliší dříve a později a neseřadí obrázky podle dějové posloupnosti. Dále se neorientuje ve dnech v týdnu, v ročních obdobích a nechápe pojmy včera, dnes a zítra.

Konkrétní činnosti pro rozvoj vnímání času: řazení obrázků, spojování denní doby (ráno, odpoledne, večer) s konkrétními činnostmi, každodenní procvičování dnů v týdnu (barevné dny, nalepování dnů na dveře), přiřazování typických jevů a činností pro dané období, využití koberce s vyobrazením všech ročních období, rozhovory s podporou obrázků (co jsi dělal včera, co budeš dělat dnes), seřadit obrázky podle dějové posloupnosti.

Říjen 2017

Z říjnového šetření nebyl zjištěn žádný pokrok.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněných činnostech.

Únor 2018

S dopomocí přiřadí činnosti obvyklé pro různé denní období a rozliší dříve a později, kdy s dopomocí seřadí dva obrázky.

Nadále pokračovat: stále podporovat a procvičovat činnosti zaměřené na vnímání času

Tabulka 31 - Diagnostika úrovně řeči dítěte 3

Řeč	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Rozumí mluvené řeči, reaguje na slovní pokyn	x	x	x
Pojmenuje běžné věci, obrázky, činnosti	x	x	x
Vyjadřuje se ve větách	x	x	x
Dokáže popsat obrázek	x	x	x
Soustředí se na četbu, vyprávění	x	x	x
Rozumí textu	x	x	x
Mluví gramaticky správně	x	x	x
Smysluplně vyjádří	x	x	x

myšlenku			
Pochopí a tvoří nadřazené pojmy	x	x	x
Pochopí a tvoří antonyma (protiklady)	x	x	x
Aktivně a spontánně komunikuje s dětmi i dospělými	x	x	x
Dodržuje pravidla komunikace	x	x	x
Dokáže zformulovat otázku a odpovědět na otázky	x	x	x
Interpretuje pohádky, příběh	x	x	x
Pochopí a tvoří synonyma (podobný význam slov)	x	x	x
Pochopí a tvoří homonyma (slova stejně znějí, jiný význam)	x	x	x
Udrží oční kontakt	x	x	x
Výslovnost	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Chlapec s dopomocí rozumí mluvené řeči a reaguje na slovní pokyn. Dále za dopomoci pojmenuje běžné věci, obrázky a činnosti, vyjadřuje se ve větách, dokáže popsat obrázek a soustředit se na četbu. Nerozumí textu, nemluví gramaticky správně a nedokáže smysluplně vyjádřit myšlenku. Dále nepochopí a netvoří nadřazené pojmy a antonyma. S dopomocí dokáže aktivně a spontánně komunikovat s dětmi i dospělými. Nedodržuje pravidla komunikace, nedokáže zformulovat otázku a nedokáže odpovědět na otázky. Nezvládá interpretovat pohádky a příběhy, nechápe a netvoří synonyma a homonyma. S dopomocí zvládá udržet oční kontakt a také mít správnou výslovnost.

Konkrétní činnosti pro rozvoj řeči: povídání nad obrázky, popis obrázků, využití rozhovoru, povídání o tom co vidíme venku při vycházce, pravidelné čtení před spaním, kontrolní otázky po přečtení pohádky či příběhu, následující den dotazování o čem jsme četli včera, při všech činnostech mluvit před dítětem gramaticky správně, práce s knihou,

povídání nad ilustracemi, vést dítě k vyjádření svých potřeb a myšlenek, zkoušet vyprávět jednoduchý příběh nebo pohádku, dřevěné skládky zaměřené na protiklady a slova nadřazená, přiřazování obrázku zaměřené na protiklady a slova nadřazená, třídění ovoce X zelenina, připomínat dětem, že neskáčíme do řeči, v komunitním kruhu klást dětem otázky, trénování synonym a homonym nad vizuální podporou, každodenní procvičování v rámci logopedického cvičení.

Říjen 2017

Po čtyřech měsících s dopomocí zvládá mluvit gramaticky správně.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněných činnostech, hraní her doprovázené říkankou, zpívání písniček a říkání básniček.

Únor 2018

S dopomocí smysluplně vyjádří myšlenku a dodržuje pravidla komunikace.

Nadále pokračovat: stále podporovat a procvičovat činnosti zaměřené na rozvoj řeči.

Tabulka 32 - Diagnostika úrovně sluchového vnímání dítěte 3

Sluchové vnímání	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Naslouchání			
Lokalizuje směr zvuku	x	x	x
Pozná předměty podle zvuku	x	x	x
pozná známé písně podle melodie	x	x	x
Sluchové rozlišování			
Rozliší slova lišící se hláskou za pomoci vizuální podpory	x	x	x
Rozliší slova lišící se samohláskou za pomoci vizuální podpory	x	x	x
Rozliší slova lišící se samohláskou bez vizuální podpory	x	x	x
Rozliší slova lišící se hláskou bez vizuální podpory	x	x	x
Sluchová paměť			

Zopakuje větu o třech slovech	x	x	x
Zopakuje tři nesouvisející slova	x	x	x
Zopakuje větu o čtyřech slovech	x	x	x
Zopakuje čtyři nesouvisející slova	x	x	x
Zopakuje větu o pěti slovech	x	x	x
Zopakuje větu o více slovech	x	x	x
Sluchová analýza a syntéza			
Roztleská slovo na slabiky	x	x	x
Vyhledá rýmující se slova	x	x	x
Určí počet slabik	x	x	x
Určí počáteční hlásku slova	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Z naslouchání nedokáže lokalizovat směr zvuku, nepozná předměty podle zvuku a nepozná známé písně podle melodie. U sluchového rozlišování nedokáže rozlišit slova lišící se hláskou nebo samohláskou za pomoci vizuální podpory i bez vizuální podpory. U sluchové paměti nezopakuje větu o třech, čtyřech, pěti a více slovech a nezopakuje tři a čtyři nesouvisející slova. U sluchové analýzy a syntézy neroztleská slovo na slabiky, nevyhledá rýmující se slova, neurčí počet slabik a neurčí počáteční hlásku slova.

Konkrétní podpora sluchového vnímání: naslouchání – zpívání písniček, zvukové hry – zvukové pexeso a zvukové kvarteto, reakce na zvuk klavíru a jiných hudebních nástrojů, sluchové rozlišování – nejprve pojmenování předmětů, poté rozlišování slov lišících se hláskou a samohláskou za podpory obrázků, aby dítě předměty před sebou vidělo a až poté rozlišování slov lišící se hláskou a samohláskou bez obrázků, sluchová paměť – učíme děti různé říkanky, básničky, písničky, dále sem můžeme zahrnout žádosti dětí o naši pomoc při úkonech oblékání, stolování atd., sluchová analýza a syntéza – vytleskávání slov týkajících se různých témat (např. počasí, ovoce a zelenina, sport, hračky atd.), po vytleskávání se holčičky ptáme kolikrát tleskla a tím určujeme počet slabik, s rýmujícími

slovy holčičku seznámíme a u počátečních slov se ptáme co slyší na začátku slova a vymýšlíme další slova na začínající písmenko.

Říjen 2017

S dopomocí dokáže zopakovat větu o třech slovech.

Další podpora: jelikož sluchové vnímání dělá chlapci stále velké problémy, nadále budeme pokračovat ve výše zmíněných činnostech.

Únor 2018

Radek dokáže s dopomocí lokalizovat směr zvuku.

Nadále pokračovat: stále podporovat a procvičovat činnosti zaměřené na rozvoj sluchového vnímání.

Tabulka 33 - Diagnostika úrovně základních matematických představ dítěte 3

Základní matematické představy	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Porovnávání			
Malý, velký	x	x	x
Hodně, málo	x	x	x
Krátký, dlouhý	x	x	x
Úzký, široký	x	x	x
Nízký, vysoký	x	x	x
Prázdný, plný	x	x	x
Méně, více	x	x	x
Menší, větší	x	x	x
Kratší, delší	x	x	x
Nížší, vyšší	x	x	x
Třídění			
Podle druhu	x	x	x
Podle barvy	x	x	x
Podle velikosti	x	x	x
Podle tvaru	x	x	x
Pozná, co do skupiny nepatří	x	x	x
Řazení			
Řazení podle velikosti	x	x	x
Pojmenuje nejmenší, největší	x	x	x
Seřadí malý, střední, velký	x	x	x

Seřadí vysoký, vyšší, nejvyšší	x	x	x
Seřadí málo, méně, nejméně	x	x	x
Množství			
Orientuje se v množství do dvou	x	x	x
Orientuje se v množství do tří	x	x	x
Orientuje se v množství do čtyř	x	x	x
Orientuje se v množství do pěti	x	x	x
Tvary			
Ukáže dle slovního pokynu tvar	x	x	x
Pojmenuje tvar	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Jak je z tabulky patrné, tak u základních matematických představ Radek nezvládá většinu námi sledovaných úkonů. Nedokáže porovnat malý, velký, hodně, málo, krátký, dlouhý, úzký, široký, nízký, vysoký, prázdný, plný, méně, více, menší, větší, kratší, nižší a vyšší. Dále nedokáže třídit podle druhu, barvy, velikosti, tvaru a nepozná, co do skupiny nepatří. Nezvládá seřadit předměty podle velikosti, nepojmenuje nejmenší, největší a neseřadí malý, střední a velký. Dále neseřadí vysoký, vyšší, nejvyšší a také málo, méně, nejméně. U množství se orientuje pouze v množství do dvou a dále se neorientuje množství do tří, čtyř a pěti. Neukáže dle slovního pokynu tvar a nezvládá pojmenovat tvary.

Konkrétní činnosti pro rozvoj základních matematických představ: porovnávání – přiřazování obrázků s protiklady, porovnávání různých předmětů např. jaké je auto? Je malé nebo velké, jaký strom je nízký a vysoký, jaká sklenička je prázdná a plná, třídění – třídění co je ovoce a zelenina, třídění míčku podle barvy do obručí, třídění zvířat zda jsou domácí nebo exotická, třídění víček podle barvy, třídění plastových kruhů, čtverců, obdelníků a trojúhelníků podle slovního pokynu a vizuální podpory, tyto tvary dále můžeme třídit i podle barvy, dřevěná skládanka, kdy můžeme třídit podle barvy, tvaru a velikosti, dále různě tematicky zaměřené dřevěné skládanky – můj domov, roční období, atd., u poznávání co do skupiny nepatří, si připravíme předměty, které mají společný

prvek a jeden předmět, který není ničím stejný a dítě hledá, jaký předmět je jiný a proč, pracovní listy s hledáním co do skupiny nepatří, řazení – řazení obrázků podle velikosti a množství, řazení předmětů – korálků, kostek, různých hraček, kdy pojmenuje nejmenší a největší, dále také seřadí podle výšky a množství různé předměty, množství – dřevěné skládanky, kde jsou číslice a podle toho nakreslený počet obrázků (jedna jahoda, dva banány, tři kiwi, atd.), hra kde se podle číslice přiřazuje počet koleček, dále hra kdy chlapec přináší počet míčků podle slovní instrukce, při pobytu venku – počítání šišek, kamínků, kachen na rybníku atd., tvary – hra kdy na koberec rozprostřeme tvary a dítě podle slovního pokynu, tvar ukáže, dále vkládání tvarů do plastové podložky ve které jsou tvary vyříznuté, vybarvování tvarů na papíře, dávání tvarů podle předlohy na magnetickou podložku, pojmenovávání tvarů od nejjednoduššího kruhu až po trojúhelník.

Říjen 2017

V říjnu byl u chlapce zjištěn pokrok, kdy s dopomocí pozná, co do skupiny nepatří a dále se s dopomocí orientuje v množství do tří a čtyř.

Další podpora: nadále pokračujeme, tato oblast činí dítěti obzvlášť velké potíže, můžeme dále používat pracovní listy s touto tematikou, volit činnosti na matematické představy, které chlapce baví.

Únor 2018

S dopomocí ukáže podle slovního pokynu tvar.

Nadále pokračovat: nadále procvičovat a upevňovat dovednosti, které zvládá s dopomocí a rozvíjet schopnosti u činností, které stále nezvládá.

Tabulka 34 - Diagnostika úrovně sociální dovednosti dítěte 3

Sociální dovednost	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Dokáže se odloučit od rodičů	x	x	x
Zapojuje se mezi ostatní děti	x	x	x
Zvyká si říkat „děkuji, prosím, dobrý den, na shledanou“	x	x	x
Navozuje kontakt s dospělým	x	x	x
Je ohleduplný k ostatním	x	x	x

Zvládá emoce	x	x	x
Poprosí o pomoc	x	x	x
Uzavírá přátelství	x	x	x
Dodržuje základní zdvořilostní pravidla	x	x	x
Podřídí se autoritě dospělého	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Ze sociální dovednosti se chlapec dokáže odloučit od rodičů a zapojuje se mezi ostatní děti. S dopomocí říká „děkuji, prosím, dobrý den a na shledanou“. Dále s dopomocí navozuje kontakt s dospělým a je ohleduplný k ostatním. Nezvládá své emoce, kdy je občas vůči ostatním dětem útočný a ubližuje jim. S dopomocí poprosí o pomoc, uzavírá přátelství, dodržuje základní zdvořilostní pravidla a podřídí se autoritě dospělého.

Konkrétní činnosti na rozvoj sociálních dovedností: upevňování základních zdvořilostních slov, aby chlapec dokázal poprosit, poděkovat a pozdravit, dále upevňování základních zdvořilostních pravidel. Chlapec nezvládá své emoce pro uklidnění mu lze nabídnout bílý stan, bouchací polštář nebo podložku na vydupání.

Říjen 2017

Radek se zlepšil ve zvládání svých emocí, kdy už tolik nenapadá ostatní děti.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněných činnostech.

Únor 2018

Chlapec nyní zvládá uzavírat přátelství bez obtíží.

Nadále pokračovat: ve výše zmíněných činnostech a upevňovat dovednosti zaměřené na rozvoj sociálních dovedností.

Tabulka 35 - Diagnostika úrovně hry dítěte 3

Hra	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Staví z kostek	x	x	x
Navléká větší korále	x	x	x
Hraje si s vodou, hlínou, pískem	x	x	x
Napodobuje někoho nebo něco (krmí panenku, nakládá	x	x	x

auto)			
Má rádo hračky, které jezdí	x	x	x
Staví z jednoduchých stavebnic podle své fantazie	x	x	x
Skládá jednoduché puzzle, skládanky	x	x	x
Pohybové hry	x	x	x
Konstruktivní hry	x	x	x
Námětové hry	x	x	x
Vyhledává hraní s dětmi	x	x	x
Akceptuje pravidla hry	x	x	x
Iniciativa při hře	x	x	x
Úklid hraček na své místo	x	x	x
Soustředění na hru	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

S dopomocí zvládá stavět z kostek. Nezvládá navlékat větší korále. Hraje si s vodou, hlínou a pískem, napodobuje někoho nebo něco (nakládá auto) a má rád hračky, které jezdí. Nedokáže si stavět z jednoduchých stavebnic podle své fantazie a nezvládá skládat jednoduché puzzle a skládanky. S dopomocí zvládá pohybové hry a nezvládá hry konstruktivní a námětové. S dopomocí vyhledává hru s dětmi, akceptuje pravidla hry a je iniciativní při hře. Chlapec zvládá úklid hraček na své místo a s dopomocí se soustředí na hru.

Konkrétní činnosti pro rozvoj hry: chlapci nabízet hry, které by jej rozvíjely např. kouzelný písek, různé stavebnice a kostky u kterých může stavět podle své fantazie nebo předlohy, jako například stavebnice Weplay, Tac toids, magnetické stavebnice atd., nabízet puzzle a skládanky s tematikou, která se mu líbí, při ranním cvičení a řízených činnostech zařazovat pohybové hry, kdy se chlapec učí i akceptovat pravidla.

Říjen 2017

V říjnu u chlapce nedošlo k žádnému pokroku.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněných činnostech.

Únor 2018

U chlapce došlo k zlepšení, kdy s dopomocí staví z jednoduchých stavebnic podle své fantazie a s dopomocí zvládá konstruktivní hry. Dále chlapec vyhledává hraní s dětmi.

Nadále pokračovat: stále podporovat činnosti zaměřené na hru, snažit se chlapce motivovat do her konstruktivních a námětových.

Tabulka 36 - Diagnostika úrovně sebeobsluhy dítěte 3

Sebeobsluha	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Hygiena			
Aktivně hlásí potřebu	x	x	x
Samostatně mytí rukou	x	x	x
Jde samo na záchod	x	x	x
Správně používá toaletní papír	x	x	x
Na upozornění se vysmrká	x	x	x
Samostatně používá kapesník	x	x	x
Hygienu udržuje samostatně	x	x	x
Oblékání			
Rozepne si zip	x	x	x
Stáhne a natáhne si kalhoty a tričko	x	x	x
Zuje si boty	x	x	x
Obleče a vysleče si ponožky	x	x	x
Správně se obuje (levá, pravá)	x	x	x
Zapne boty na suchý zip	x	x	x
Samostatně se obléká bez zavazování bot	x	x	x
Rozepíná a zapíná knoflíky	x	x	x
Složí a uloží věci na určené místo	x	x	x
Rozlišuje mezi přední a zadní částí oděvu	x	x	x
Zavazuje tkaničky	x	x	x

Zapíná zip	x	x	x
Obrací oděv, který je naruby	x	x	x
Stolování			
Správně drží lžici	x	x	x
Samostatně jí a pije	x	x	x
Sebeobsluha při stolování	x	x	x
Začíná používat vidličku a nůž	x	x	x
Během celého jídla sedí u stolu	x	x	x
Samostatně sklídí ze stolu	x	x	x
Nalije si nápoj ze džbánu	x	x	x
Správně používá příbor	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Z hygieny chlapec zvládá aktivně hlásit potřebu, samostatně si umýt ruce a jít sám na záchod. Nezvládá používat toaletní papír. S dopomocí se na upozornění vysmrká a také používá kapesník. Zvládá samostatně udržovat hygienu. Z oblékání si sám rozepne zip, stáhne a natáhne si kalhoty a tričko, zuje si boty a obleče a vysvleče si ponožky. Dále se správně obuje, zapne boty na suchý zip a samostatně se oblékne bez zavazování bot. Chlapec nezvládá rozepínat a zapínat knoflíky. S dopomocí složí a uloží věci na určené místo a rozlišuje mezi přední a zadní částí oděvu. Nedokáže si zavázat tkaničky a zapnout zip. Dále si chlapec zvládne obrátit oblečení, který je naruby. Ze stolování správně drží lžici. S dopomocí se nají a napije, zvládá sebeobsluhu při stolování a používá vidličku a nůž. Během celého jídla sedí u stolu, samostatně sklídí ze stolu a nalije si nápoj ze džbánu. S dopomocí správně používá příbor.

Konkrétní činnosti pro rozvoj sebeobsluhy: sebeobsluha - zde je důležitá spolupráce s rodinou, kdy je potřeba na chlapce působit jednotně, aby činnosti spojené se sebeobsluhou zvládal samostatně, činnosti které nezvládá, mu vysvětlíme a ukážeme, hygiena – stále připomínat používání toaletního papíru a kapesníku, oblékání -u rozepínání a zapínání knoflíků používat žirafu, na které jsem různé kapsy s knoflíky, u skládání a ukládání věcí je potřeba mu názorně ukázat, jak se oblečení skládá, poté ho

slovně instruovat, u rozlišování přední a zadní části oděvu ho slovně instruovat, zavazování tkaniček nejprve nacvičit uzlíky a u zapínání zipu ji vysvětlit, ukázat a pak ji s jejíma rukama instruovat, stolování – u používání příboru ho slovně i názorně opravovat, jak se příbor správně používá, podporovat samostatnost při jídle a pití a sebeobsahu při stolování.

Říjen 2017

S dopomocí rozepíná a zapíná knoflíky a zapíná zip. Dokáže se samostatně najíst a napít.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněných činnostech a tyto činnosti upevňovat a procvičovat.

Únor 2018

Chlapec se na upozornění vysmrká a samostatně používá kapesník. Složí a uloží věci na určené místo a rozlišuje mezi přední a zadní částí oděvu.

Nadále pokračovat: stále podporovat a procvičovat činnosti zaměřené na rozvoj sebeobsluhy.

5.7 KAZUISTIKA VYBRANÉHO DÍTĚTE 4

Základní údaje

Jméno: Šárka

Věk: 6 let, 9 měsíce

Pohlaví: žena

Metody, kterými se získaly informace o klientovi:

Rodinná a osobní anamnéza byla zjišťována dotazníkem, rozhovory s rodiči, studiem uskutečněných opatření a konzultacemi s kolegyněmi. Lékařské diagnózy jsou získány studiem lékařské dokumentace. Aktuální stav dítěte byl posuzován přímým pozorováním dítěte, konzultacemi s pracovníky SPC, s rodiči a kolegyněmi.

5.7.1 DIAGNÓZA

První návštěva neonatologického oddělení proběhla u dívky ve věku 2 let, 9 měsíců. Z psychologického vyšetření je uvedena diagnóza: dětský autismus, úroveň schopností dívky nepřesáhne hranici lehké mentální retardace.

Z logopedického vyšetření je uvedena diagnóza: dětský autismus, opožděný vývoj řeči, dyslalie, agramatismus.

Z psychiatrického vyšetření uvedena diagnóza: dětský autismus (středně funkční), lehká mentální retardace, porucha aktivity a pozornosti. Poslední vyšetření proběhlo ve věku 6 let, 1 měsíc.

Dívka navštěvuje speciálně pedagogické centrum, z jehož výsledků je patrná porucha autistického spektra, lehká mentální retardace.

5.7.2 RODINNÁ ANAMNÉZA

Matka má středoškolské vzdělání, nyní pracuje jako OSVČ. Otec má vysokoškolské vzdělání a pracuje jako IT pracovník. Rodiče jsou rozvedeni. Separace v 3 letech dítěte. Rodiče se dohodli na střídavé péči, kdy si dívku po týdnu předávají. Dívka má sestru, u té diagnostikován aspergerův syndrom.

5.7.3 OSOBNÍ ANAMNÉZA

Jedná se o dítě z druhého těhotenství. Porod spontánní ve 39 týdnu. Apgar skóre 9 – 10 – 10. Do mateřské školy nastoupila ve 4 letech a 2 měsících. Dívka docházela do MŠ při speciálně pedagogickém centru pro klienty s tělesným postižením, s více vadami a s poruchami v oblasti autistického spektra. Dnes holčička navštěvuje speciální třídu, ve které jsou dva asistenti pedagoga. Adaptace proběhla bez obtíží. Dívka se sama nají, dokáže udržet čistotu a velmi se rozpovídala. Občas se u holčičky objeví afektivní stavy, kdy si lehne na zem, pláče a vzteká se. Tyto stavy se objevují u dívky častěji, po dohodnutí rodičů o střídavou péči. Matka uvádí, že holčička v minulosti měla záchvaty afektu a agrese, kdy hlavou bouchala o všechno dostupné. Dále také uvádí, že problémy začaly po očkování na příušnice. Do té doby byla dívka vzteklejší, ale snažila se komunikovat. Po očkování přestala mluvit a spát, byla schopna nespát až týden v kuse. Dívka od 3 let užívala lék na snížení agresivity, lék byl vysazen ve 4 letech a 9 měsících. Od 5 let a 11 měsíců holčička užívá lék na zklidnění a udržení pozornosti. Holčička při činnostech používá pravou ruku, jemná motorika je průměrná. Všeobecný přehled je podprůměrný. Emočně je nestálá.

5.7.4 ŠKOLNÍ ANAMNÉZA

Do mateřské školy při speciálně pedagogickém centru nastoupila holčička ve 4 letech a 2 měsících. Poté nastoupila do mateřské školy se speciální třídou, kde je 12 dětí. Do této školy holčička dochází druhým rokem a má odklad školní docházky. Adaptace proběhla bez obtíží. Holčička je vzdělávána s potřebou podpory ve 4 stupni. Činností se zúčastňuje, ale jen tehdy pokud má náladu. Hraje si s kamarády, ale dokáže si hrát i sama. Nejradši má hry s panenkami a také si ráda hraje v kuchyňce. Dívka si ráda kreslí a modeluje. Má ráda výtvarné činnosti. Oblékání zvládá sama s dopomocí zavazování bot. Slovní zásoba neodpovídá dívčině věku. Dokáže si říct o pomoc.

5.8 DIAGNOSTIKA ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOSTI DÍTĚTE 4

Tabulka 37 - Diagnostika úrovně hrubé motoriky dítěte 4

Hrubá motorika	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Skok sounož	x	x	x
Překročí nízkou překážku	x	x	x
Chůze po schodech nahoru – střídá nohy	x	x	x
Kutálení míče	x	x	x
Přeskok přes čáru	x	x	x
Chůze po schodech dolů – střídá nohy	x	x	x
Házení míče	x	x	x
Přejde po čáře	x	x	x
Stoj na špičkách s otevřenýma očima	x	x	x
Poskoky na jedné noze	x	x	x
Chůze po mírně zvýšené ploše	x	x	x
Chytání míče	x	x	x
Chůze vzad, stranou	x	x	x
Přeskočí snožmo nízkou překážku	x	x	x
Koordinace pohybu	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Při prvním diagnostickém šetření bylo zjištěno, že holčička s dopomocí zvládá skok sounož, překročit nízkou překážku a chůzi po schodech nahoru se střídáním nohou. Dále

potřebuje dopomoc při kutálení míče, při přeskoku přes čáru, při chůzi ze schodů dolů se střídáním nohou. S dopomocí také zvládá házet míč, přejít po čáře, stát na špičkách, poskakovat na jedné noze, chodit po mírně zvýšené ploše a chytat míč. Dále potřebuje dopomoc při chůzi vzad a stranou, při přeskoku snožmo přes nízkou překážku a při koordinaci pohybu.

Konkrétní činnosti pro rozvoj hrubé motoriky: skok sounož - pohyb v přírodním terénu – přeskakování klacíků, šišek, hry na ptáčky, žáby, klokany, kutálení míče – kutálení s říkankou, kutálení ve dvojicích, ve skupině, chůze po schodech – vystupování a sestupování z pařezů, sestupování a vystupování po žebříku na venkovních průlezkách, házení míče – házení šišek na cíl, hra na jelena, házení ve skupině ve dvojici, přejde po čáře – chůze po vytyčené trase (po destičkách, kamenech) relaxační chodníček, chůze po laně, stoj na špičkách – cvičení s vytahováním se na strom pro jablíčko, za sluníčkem, poskoky na jedné noze – stoj na jedné noze, stojíme jako plameňáci, klokana bolí nožička – skákání po jedné noze, chůze po mírně zvýšené ploše – chůze po relaxačním chodníku, chůze po pěnových destičkách a pěnových schodech a tunelu, chytání míče – chytání ve dvojici, chytání papírových koulí, posílání míče po kruhu s nácvikem úchopu, chůze vzad, stranou – taneček na hudbu (mazurka), úkroky všemi směry z hudebním doprovodem, přeskok snožmo nízkou překážku – skoky v přírodě, hra na vrabečka (přeskoky destiček), překážková dráha, koordinace pohybu – napodobování pohybu s hudebním doprovodem, zdolávání přírodních překážek, překážkové dráhy, šplhací stěny.

Říjen 2017

Jak je z tabulky patrné, tak se holčička během čtyř měsíců hodně zlepšila. Samostatně zvládá skok, překročí nízkou překážku, zvládá chůzi po schodech nahoru se střídáním nohou, samostatně kutálí míč a přeskočí přes čáru. Dále samostatně zvládá přejít po čáře, stojí na špičkách, zvládá chůzi po mírně zvýšené ploše a přeskočí snožmo nízkou překážku.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněném a ještě více se zaměříme na házení a chytání míče – hra na jména, házení do koše, chyt si míč, stoj na špičkách a poskoky na jedné noze – hra na zvířátka ze zoo, koordinace pohybu – napodobování při cvičení.

Únor 2018

V únoru holčička samostatně zvládá chůzi po schodech dolů se střídáním nohou.

Nadále pokračovat: rozvíjet, upevňovat a nadále procvičovat již získané schopnosti a schopnosti, které zvládá s dopomocí.

Tabulka 38 - Diagnostika úrovně jemné motoriky dítěte 4

Jemná motorika	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Manipulace s drobnými předměty	x	x	x
Vytrhávání papíru	x	x	x
Skládání papíru	x	x	x
Přestřihování papíru	x	x	x
Stříhání podle čáry	x	x	x
Koordinace pravé a levé ruky při stříhání	x	x	x
Otevírání dlaně postupně po jednom prstu	x	x	x
Dotyk každého prstu na ruce bříška palce	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Jak je z tabulky patrné Šárka v jemné motorice zvládá vše s dopomocí. S dopomocí manipuluje s drobnými předměty, vytrhává a skládá papír. Dále s dopomocí přestřihuje papír, stříhá podle čáry a dopomoc také potřebuje při koordinaci pravé a levé ruky při stříhání. Otevírat dlaně postupně po jednom prstu a dotýkat se každým prstem na ruce bříška palce zvládá holčička také s dopomocí.

Konkrétní činnosti pro rozvoj jemné motoriky: manipulace s drobnými předměty – navlékání korálků, hry s mozaikami, vytrhávání papíru – vytrhávání a nalepování obrázků s tématem léta, skládání jednoduchých tvarů, přestřihování papíru – vystřihování obrázků z časopisů, novin, stříhání podle čáry - stříhání proužků (paprsků sluníčka), stříhání travičky, koordinace pravé a levé ruky při stříhání – stříhání obrázků s letní tematikou (slunce, květiny, ovoce), otevírání dlaně postupně po jednom prstu – prstová jóga, počítání prstů na písničku „Cos to Janku, cos to snědl“, dotyk každého prstu na ruce bříška palce-procvičování s říkankou „Ťuká, ťuká deštík“.

Říjen 2017

Při říjnové diagnostice jsme zjistily, že se Šárka zlepšila v manipulaci s drobnými předměty, v přestřihování papíru a ve stříhání podle čáry, kdy tyto úkony začala zvládat samostatně.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněném a ještě více se zaměříme na vytrhávání a skládání papíru, koordinaci levé a pravé ruky při stříhání, otevírání dlaně postupně po jednom prstu a dotyk každého prstu na ruce bříška palce – nadále procvičovat a rozvíjet.

Únor 2018

Holčička nyní samostatně zvládá vytrhávat a skládat papír, je samostatná při koordinaci pravé a levé ruky při stříhání. Zvládá otevírat dlaně postupně po jednom prstu a dotýkat se každým prstem na ruce bříška palce.

Tabulka 39 - Diagnostika úrovně grafomotoriky dítěte 4

Grafomotorika	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Správné držení tužky	x	x	x
Uvolněná ruka, přiměřený tlak na podložku	x	x	x
Plynulé tahy	x	x	x
Překreslování tvarů podle předlohy	x	x	x
Vybarvování bez přetahování	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

S dopomocí zvládá správně držet tužku, dále potřebuje dopomoc s uvolněním ruky a s přiměřeným tlakem na podložku. Plynulé tahy, překreslování tvarů podle předlohy a vybarvování bez přetahování zvládá holčička také s dopomocí.

Konkrétní činnosti pro rozvoj grafomotoriky: správné držení tužky – opravovat a názorně ukazovat správný úchop tužky, uvolněná ruka, přiměřený tlak na podložku – malování silným štětcem vodou na černou tabuli, kreslení prstem na interaktivní tabuli, plynulé tahy – přesouvání obrázků na interaktivní tabuli, překreslování tvarů podle předlohy – obkreslování tvarů, překreslování sluníčka, domečku, auto, vybarvování bez přetahování – dětské omalovánky.

Říjen 2017

V říjnu nebylo u holčičky zjištěno žádné zlepšení.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněných činnostech.

Únor 2018

Během čtyř měsíců holčička samostatně zvládá překreslovat tvary podle předlohy a vybarvovat bez přetahování.

Nadále pokračovat: stále procvičovat činnosti zaměřené na grafomotoriku.

Tabulka 40 - Diagnostika úrovně zrakového vnímání dítěte 4

Zrakové vnímání	Červen 2017	Říjen 2017	Říjen 2018
Barva			
Přiřadí barvu (základní barvy)	x	x	x
Pozná a pojmenuje základní barvy	x	x	x
Přiřadí doplňkové barvy	x	x	x
Pozná a pojmenuje doplňkové barvy	x	x	x
Přiřadí odstíny barev	x	x	x
Pozná a pojmenuje odstíny barev	x	x	x
Figura a pozadí			
Vyhledá známý předmět na obrázku	x	x	x
Vyhledá známý objekt na pozadí	x	x	x
Odliší dva překrývající se obrázky	x	x	x
Vyhledá tvar na překrývajících se obrázcích	x	x	x
Zrakové rozlišení			
Odliší obrázek v jiné velikosti	x	x	x
Odliší jiný obrázek v řadě	x	x	x
Odliší obrázek lišící se horizontální polohou	x	x	x
Odliší obrázek lišící se detailem	x	x	x
Odliší obrázek lišící se vertikální polohou	x	x	x
Vyhledá dva shodné	x	x	x

obrázky v řadě			
Část a celek			
Skládá obrázek ze dvou částí	x	x	x
Skládá obrázek ze čtyř částí	x	x	x
Skládá obrázek z více částí	x	x	x
Doplňuje chybějící části v obrázku podle předlohy	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Ze zrakového vnímání konkrétně u barvy, holčička přiřadí základní barvu. Zvládá poznat a pojmenovat základní barvy a s dopomocí přiřadí doplňkové barvy. Dále s dopomocí pozná a pojmenuje doplňkové barvy a přiřadí odstíny barev. Holčička nepozná a nepojmenuje odstíny barev. Z figury a pozadí, potřebuje dopomoc při vyhledávání známých předmětů na obrázku a při vyhledávání známého objektu na pozadí. Dále s dopomocí odliší dva překrývající se obrázky. Nedokáže vyhledat tvar na překrývajících se obrázcích. Ze zrakového rozlišení neodliší obrázek jiné velikosti a nezvládá odlišit jiný obrázek v řadě. Nedokáže odlišit obrázek lišící se horizontální polohou, detailem a vertikální polohou. Dále nezvládá vyhledat dva shodné obrázky v řadě. Z části a celku dokáže složit obrázek ze dvou a čtyř částí. Nedokáže složit obrázek z více částí a nedoplňuje chybějící části v obrázku podle předlohy.

Konkrétní činnosti pro rozvoj zrakového vnímání: barva – přiřazování míčků do obručí, pojmenování korálků, hra Čáp ztratil čepičku, hra s barevným padákem, rozřazování barevných víček, figura a pozadí – povídání nad obrázkem (Najdi a ukaž auto, dům, sluníčko atd.), pracovní listy zaměřené na překrývající se obrázky, ilustrace v knížce – vyhledávání a popis obrázků, zrakové rozlišení – pracovní listy zaměřené na vyhledávání rozdílů mezi obrázky, vyhledávání rozdílů v řadě z kostiček, korálků a dalších různých předmětů, část a celek – skládání puzzle, sestavování kostiček na kterých jsou obrázky, skládání rozstříhaných obrázků, dokreslení neúplného obrázku podle předlohy.

Říjen 2017

Během čtyř měsíců udělala Šárka pokrok, kdy s dopomocí pozná a pojmenuje odstíny barev, vyhledá tvar na překrývajících se obrázcích. Ze zrakového rozlišování s dopomocí odliší obrázek jiné velikosti a dále odliší jiný obrázek v řadě. Také s dopomocí odliší obrázek lišící se horizontální polohou, detailem a vertikální polohou a vyhledá dva shodné obrázky v řadě. Z části a celku zvládá holčička s dopomocí skládat obrázek z více částí a doplní chybějící části v obrázku podle předlohy.

Další podpora: prohlubování získaných znalostí a procvičování dovedností, které zvládá s dopomocí, pokračovat ve výše zmíněných činnostech.

Únor 2018

V únoru samostatně zvládá přiřadit, poznat a pojmenovat doplňkové barvy. Dokáže vyhledat známý předmět na obrázku, odlišit obrázek v jiné velikosti a odlišit jiný obrázek v řadě. Dále dokáže vyhledat dva shodné obrázky v řadě.

Nadále pokračovat: v procvičování a upevňování již získaných dovedností a rozvíjení schopností u činností, které stále nezvládá.

Tabulka 41 - Diagnostika úrovně vnímání prostoru dítěte 4

Vnímání prostoru	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Rozlišování nahoře, dole	x	x	x
Rozlišování vpředu, vzadu	x	x	x
Rozlišení před, za, mezi	x	x	x
Rozlišování první, poslední	x	x	x
Rozlišování hned před, hned za	x	x	x
Rozlišování vpravo, vlevo	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

U vnímání prostoru holčička s dopomocí rozliší pojem nahoře, dole, vpředu a vzadu. Nedokáže rozlišit před, za a mezi a s dopomocí rozliší pojem první a poslední. Dále nedokáže rozlišit hned před, hned vzad, vpravo a vlevo.

Konkrétní činnosti pro rozvoj vnímání prostoru: orientace na papíře, labyrinty – orientace v prostoru (na zahradě, v písku) a v rovině (na papíře), při úklidu hraček „dej auto před medvídkem“, „dej panenku dolu“, dřevěné skládanky na předložky, umísťování předmětů ve třídě podle slovního pokynu.

Říjen 2017

Za čtyři měsíce holčička s dopomocí zvládá rozlišovat pojmy před, za, mezi, hned před a hned za.

Další podpora: nadále pokračujeme ve výše zmíněných činnostech, můžeme dále používat pracovní listy s touto tematikou, volit činnosti na vnímání prostoru, které holčičku baví.

Únor 2018

Po dalších čtyřech měsících jsme zjistily, že Šárka zvládá rozlišovat pojem první a poslední a s dopomocí zvládá rozlišovat pojem vpravo a vlevo.

Nadále pokračovat: další činnosti – při vycházce orientace – půjdeme doleva, doprava, co vidíte nahoře, dole, „kdo jde za tebou, před tebou, vedle tebe, první, poslední, vpředu, vzadu“.

Tabulka 42 - Diagnostika úrovně vnímání času dítěte 4

Vnímání času	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Přiřadí činnosti obvyklé pro různé denní období	x	x	x
Rozliší dříve, později (seřadí dva obrázky)	x	x	x
Seřadí obrázky podle dějové posloupnosti	x	x	x
Orientuje se ve dnech v týdnu	x	x	x
Orientuje se v ročních obdobích	x	x	x
Pojmy včera, dnes, zítra	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Jak je z tabulky zřejmé, tak holčička námi sledované úkony nezvládá. Nedokáže přiřadit činnosti obvyklé pro různé denní období. Nerozlišuje dříve, později, neseřadí obrázky podle dějové posloupnosti, neorientuje se ve dnech v týdnu, v ročních obdobích a nechápe pojmy včera, dnes a zítra.

Konkrétní činnosti pro rozvoj vnímání času: řazení obrázků, spojování denní doby (ráno, odpoledne, večer) s konkrétními činnostmi, každodenní procvičování dnů v týdnu (barevné dny, nalepování dnů na dveře), přiřazování typických jevů a činností pro dané období, využití koberce s vyobrazením všech ročních období, rozhovory s podporou obrázků (co jsi dělal včera, co budeš dělat dnes), seřadit obrázky podle dějové posloupnosti.

Říjen 2017

V říjnu nebylo zjištěno žádné zlepšení.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněných činnostech.

Únor 2018

V únoru s dopomocí zvládá přiřadit činnosti obvyklé pro různé denní období a s dopomocí rozlišuje pojem dříve a později. Dále potřebuje dopomoc při seřazování obrázků podle dějové posloupnosti a také se s dopomocí orientuje ve dnech v týdnu v ročních obdobích.

Nadále pokračovat: stále podporovat a procvičovat činnosti zaměřené na vnímání času.

Tabulka 43 - Diagnostika úrovně řeči dítěte 4

Řeč	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Rozumí mluvené řeči, reaguje na slovní pokyn	x	x	x
Pojmenuje běžné věci, obrázky, činnosti	x	x	x
Vyjadřuje se ve větách	x	x	x
Dokáže popsat obrázek	x	x	x
Soustředí se na četbu, vyprávění	x	x	x
Rozumí textu	x	x	x
Mluví gramaticky správně	x	x	x
Smysluplně vyjádří myšlenku	x	x	x

Pochopí a tvoří nadřazené pojmy	x	x	x
Pochopí a tvoří antonyma (protiklady)	x	x	x
Aktivně a spontánně komunikuje s dětmi i dospělými	x	x	x
Dodržuje pravidla komunikace	x	x	x
Dokáže zformulovat otázku a odpovědět na otázku	x	x	x
Interpretuje pohádky, příběh	x	x	x
Pochopí a tvoří synonyma (podobný význam slov)	x	x	x
Pochopí a tvoří homonyma (slova stejně znějí, jiný význam)	x	x	x
Udrží oční kontakt	x	x	x
Výslovnost	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Dívka s dopomocí rozumí mluvené řeči, reaguje na slovní pokyn a pojmenuje běžné věci, obrázky a činnosti. Nezvládá se vyjadřovat ve větách. S dopomocí popíše obrázek, soustředí se na četbu a rozumí textu. Nezvládá mluvit gramaticky správně. Potřebuje dopomoc, aby smysluplně vyjádřila myšlenku. Nezvládá pochopit a tvořit nadřazené pojmy a pochopit a tvořit antonyma. Za dopomoci aktivně a spontánně komunikuje s dětmi i dospělým, nedodržuje pravidla komunikace, nedokáže zformulovat otázku a odpovědět na otázky. Dále nedokáže interpretovat pohádky a příběhy, nezvládá pochopit synonyma a homonyma. S dopomocí zvládá udržet oční kontakt a nezvládá správnou výslovnost.

Konkrétní činnosti pro rozvoj řeči: povídání nad obrázky, popis obrázků, využití rozhovoru, povídání o tom co vidíme venku při vycházce, pravidelné čtení před spaním, kontrolní otázky po přečtení pohádky či příběhu, následující den dotazování o čem jsme četli včera, při všech činnostech mluvit před dítětem gramaticky správně, práce s knihou,

povídání nad ilustracemi, vést dítě k vyjádření svých potřeb a myšlenek, zkoušet vyprávět jednoduchý příběh nebo pohádku, dřevěné skládky zaměřené na protiklady a slova nadřazená, přiřazování obrázku zaměřené na protiklady a slova nadřazená, třídění ovoce X zelenina, připomínat dětem, že neskáčeme do řeči, v komunitním kruhu klást dětem otázky, trénování synonym a homonym nad vizuální podporou, každodenní procvičování v rámci logopedického cvičení.

Říjen 2017

Při říjnovém šetření jsme zjistily, že holčička s dopomocí zvládne dodržovat pravidla komunikace a také s dopomocí zvládá správnou výslovnost.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněných činnostech, hraní her doprovázené říkankou, zpívání písniček a říkání básniček, komunikační kartičky.

Únor 2018

Šárka rozumí mluvené řeči a reaguje na slovní pokyn. S dopomocí se vyjadřuje ve větách, chápe a tvoří nadřazené pojmy a antonyma, dokáže zformulovat otázku a odpovědět na otázku. Dále dokáže s dopomocí interpretovat pohádky a příběhy a bez obtíží zvládá udržet oční kontakt.

Nadále pokračovat: stále podporovat a procvičovat činnosti zaměřené na rozvoj řeči.

Tabulka 44 - Diagnostika úrovně sluchového vnímání dítěte 4

Sluchové vnímání	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Naslouchání			
Lokalizuje směr zvuku	x	x	x
Pozná předměty podle zvuku	x	x	x
Pozná známé písňe podle melodie	x	x	x
Sluchové rozlišování			
Rozliší slova lišící se hláskou za pomoci vizuální podpory	x	x	x
Rozliší slova lišící se samohláskou za pomoci vizuální podpory	x	x	x
Rozliší slova lišící se samohláskou bez vizuální podpory	x	x	x

Rozliší slova lišící se hláskou bez vizuální podpory	x	x	x
Sluchová paměť			
Zopakuje větu o třech slovech	x	x	x
Zopakuje tři nesouvisející slova	x	x	x
Zopakuje větu o čtyřech slovech	x	x	x
Zopakuje čtyři nesouvisející slova	x	x	x
Zopakuje větu o pěti slovech	x	x	x
Zopakuje větu o více slovech	x	x	x
Sluchová analýza a syntéza			
Roztleská slovo na slabiky	x	x	x
Vyhledá rýmující se slova	x	x	x
Určí počet slabik	x	x	x
Určí počáteční hlásku slova	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Z naslouchání dokáže za dopomoci lokalizovat směr zvuku. Nepozná předměty podle zvuku a nepozná známé písně podle melodie. U sluchového rozlišování nedokáže rozlišit slova lišící se hláskou nebo samohláskou za pomoci vizuální podpory i bez vizuální podpory. U sluchové paměti nezopakuje větu o třech, čtyřech, pěti a více slovech a nezopakuje tři a čtyři nesouvisející slova. U sluchové analýzy a syntézy neroztleská slovo na slabiky, nevyhledá rýmující se slova, neurčí počet slabik a neurčí počáteční hlásku slova.

Konkrétní podpora sluchového vnímání: naslouchání – zpívání písniček, zvukové hry – zvukové pexeso a zvukové kvarteto, reakce na zvuk klavíru a jiných hudebních nástrojů, sluchové rozlišování – nejprve pojmenování předmětů, poté rozlišování slov lišících se hláskou a samohláskou za podpory obrázků, aby dítě předměty před sebou vidělo a až poté rozlišování slov lišící se hláskou a samohláskou bez obrázků, sluchová paměť – učíme

děti různé říkanky, básničky, písničky, dále sem můžeme zahrnout žádosti dětí o naši pomoc při úkonech oblékání, stolování atd., sluchová analýza a syntéza – vytleskávání slov týkajících se různých témat (např. počasí, ovoce a zelenina, sport, hračky atd.), po vytleskávání se holčičky ptáme kolikrát tleskla a tím určujeme počet slabik, s rýmujícími slovy holčičku seznámíme a u počátečních slov se ptáme co slyší na začátku slova a vymýšlíme další slova na začínající písmenko.

Říjen 2017

S dopomocí pozná předměty podle zvuku, zopakuje větu o třech a čtyřech slovech a zopakuje tři nesouvisející slova a také s dopomocí roztleská slovo na slabiky.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněných činnostech, hra s drumbený, hra Ptáčku zazpívej, hry s říkankami.

Únor 2018

V únoru došlo k zlepšení, kdy holčička s dopomocí pozná známé písně podle melodie.

Nadále pokračovat: stále podporovat a procvičovat činnosti zaměřené na rozvoj sluchového vnímání.

Tabulka 45 - Diagnostika úrovně základních matematických představ dítěte 4

Základní matematické představy	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Porovnávání			
Malý, velký	x	x	x
Hodně, málo	x	x	x
Krátký, dlouhý	x	x	x
Úzký, široký	x	x	x
Nízký, vysoký	x	x	x
Prázdný, plný	x	x	x
Méně, více	x	x	x
Menší, větší	x	x	x
Kratší, delší	x	x	x
Nížší, vyšší	x	x	x
Třídění			
Podle barvy	x	x	x
Podle velikosti	x	x	x
Podle tvaru	x	x	x
Pozná, co do skupiny nepatří	x	x	x

Řazení			
Řazení podle velikosti	x	x	x
Pojmenuje nejmenší, největší	x	x	x
Seřadí malý, střední, velký	x	x	x
Seřadí vysoký, vyšší, nejvyšší	x	x	x
Seřadí málo, méně, nejméně	x	x	x
Množství			
Orientuje se v množství do dvou	x	x	x
Orientuje se v množství do tří	x	x	x
Orientuje se v množství do čtyř	x	x	x
Orientuje se v množství do pěti	x	x	x
Tvary			
Ukáže dle slovního pokynu tvar	x	x	x
Pojmenuje tvar	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Jak je z tabulky patrné, tak u základních matematických představ holčička s dopomocí zvládá porovnat malý a velký. Dále nedokáže porovnat hodně, málo, krátký, dlouhý, úzký, široký, nízký, vysoký, prázdný, plný, méně, více, menší, větší, kratší, nižší a vyšší. Zvládá třídit podle barvy a s dopomocí třídí podle velikosti, tvaru a pozná, co do skupiny nepatří. Nezvládá seřadit předměty podle velikosti, nepojmenuje nejmenší, největší a neseřadí malý, střední a velký. Dále neseřadí vysoký, vyšší, nejvyšší a také málo, méně, nejméně. U množství se s dopomocí orientuje v množství do dvou, tří, čtyř a pěti. Také s dopomocí ukáže dle slovního pokynu tvar a nezvládá pojmenovat tvar.

Konkrétní činnosti pro rozvoj základních matematických představ: porovnávání – přiřazování obrázků s protiklady, porovnávání různých předmětů např. jaká je panenka – je malá, velká, jaký strom je nízký a vysoký, jaká sklenička je prázdná a plná, třídění – třídění co je ovoce a zelenina, třídění zvířat zda jsou domácí nebo exotická, třídění plastových kruhů, čtverců, obdelníků a trojúhelníků podle slovního pokynu a vizuální

podpory, tyto tvary dále můžeme třídit i podle barvy, dřevěná skládanka, kdy můžeme třídit podle barvy, tvaru a velikosti, dále různě tematicky zaměřené dřevěné skládanky – můj domov, roční období, atd., u poznávání co do skupiny nepatří, si připravíme předměty, které mají společný prvek a jeden předmět, který není ničím stejný a dítě hledá, jaký předmět je jiný a proč, pracovní listy s hledáním co do skupiny nepatří, řazení – řazení obrázků podle velikosti a množství, řazení předmětů – korálků, kostek, různých hraček, kdy pojmenuje nejmenší a největší, dále také seřadí podle výšky a množství různé předměty, množství – dřevěné skládanky, kde jsou číslice a podle toho nakreslený počet obrázků, (jedna jahoda, dva banány, tři kiwi, atd.) hra kde se podle číslice přiřazuje počet koleček, dále hra kdy přináší počet míčků podle slovní instrukce, při pobytu venku – počítání šišek, kamínků, kachen na rybníku atd., tvary – hra kdy na koberec rozprostřeme tvary a dítě podle slovního pokynu, tvar ukáže, dále vkládání tvarů do plastové podložky ve které jsou tvary vyříznuté, vybarvování tvarů na papíře, dávání tvarů podle předlohy na magnetickou podložku, pojmenovávání tvarů od nejjednoduššího kruhu až po trojúhelník.

Říjen 2017

V říjnu jsme zjistily, že holčička udělala pokrok, kdy se zvládá orientovat v množství do dvou, tří, čtyř a pěti. Také s dopomocí pojmenuje tvar.

Další podpora: nadále pokračujeme ve výše zmíněných činnostech, můžeme dále používat pracovní listy s touto tematikou, volit činnosti na matematické představy, které holčičku baví.

Únor 2018

Po čtyřech měsících holčička dokáže porovnat malý a velký. Dokáže třídit podle velikosti a pozná, co do skupiny nepatří. Dále s dopomocí seřadí předměty podle velikosti a seřadí malý, střední a velký. Dokáže podle slovního pokynu ukázat tvar a dokáže jej i pojmenovat.

Nadále pokračovat: nadále procvičovat a upevňovat dovednosti, které zvládá s dopomocí a rozvíjet schopnosti u činností, které stále nezvládá.

Tabulka 46 - Diagnostika úrovně sociálních dovedností dítěte 4

Sociální dovednost	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Dokáže se odloučit od rodičů	x	x	x

Zapojuje se mezi ostatní děti	x	x	x
Zvyká si říkat „děkuji, prosím, dobrý den, na shledanou“	x	x	x
Navozuje kontakt s dospělým	x	x	x
Je ohleduplný k ostatním	x	x	x
Zvládá emoce	x	x	x
Poprosí o pomoc	x	x	x
Uzavírá přátelství	x	x	x
Dodržuje základní zdvořilostní pravidla	x	x	x
Podřídí se autoritě dospělého	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Z tabulky vidíme, že holčička s dopomocí zvládá odloučení od rodičů, také s dopomocí zapojuje mezi ostatní děti, říká „děkuji, prosím, dobrý den a na shledanou“. Dále s dopomocí navozuje kontakt s dospělým a je ohleduplná k ostatním. Nezvládá emoce, kdy se u holčičky objevují afektivní stavy. Zvládá s dopomocí poprosit o pomoc, uzavírat přátelství, dodržovat základní zdvořilostní pravidla a podřídí se autoritě dospělého.

Konkrétní činnosti na rozvoj sociálních dovedností: snažit se dívku zapojovat mezi ostatní děti, upevňovat základní zdvořilostní slova, aby holčička dokázala poprosit, poděkovat a pozdravit, dále upevňovat základní zdvořilostní pravidla. Holčička nezvládá své emoce pro uklidnění jí lze nabídnout bílý stan, bouchací polštář nebo podložku na vydupání.

Říjen 2017

Po čtyřech měsících se dokáže odloučit od rodičů a zapojuje se mezi ostatní děti. S dopomocí zvládá své emoce.

Další podpora: nadále procvičovat a upevňovat dovednosti, které chlapec zvládá s dopomocí.

Únor 2018

Holčička udělala velký pokrok, kdy dokáže říkat „děkuji, prosím, dobrý den a na shledanou“, navozuje kontakt s dospělým a je ohleduplná k ostatním. Zvládá své emoce, dokáže poprosit o pomoc a zvládá uzavírat přátelství. Dodržuje základní zdvořilostní pravidla a zvládá se podřídít autoritě.

Tabulka 47 - Diagnostika úrovně hry dítěte 4

Hra	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Staví z kostek	x	x	x
Navléká větší korále	x	x	x
Hraje si s vodou, hlínou, pískem	x	x	x
Napodobuje někoho nebo něco (krmí panenku, nakládá auto)	x	x	x
Má rádo hračky, které jezdí	x	x	x
Hraje si s pískem	x	x	x
Staví z jednoduchých stavebnic podle své fantazie	x	x	x
Skládá jednoduché puzzle, skládanky	x	x	x
Pohybové hry	x	x	x
Konstruktivní hry	x	x	x
Námětové hry	x	x	x
Vyhledává hraní s dětmi	x	x	x
Akceptuje pravidla hry	x	x	x
Iniciativa při hře	x	x	x
Úklid hraček na své místo	x	x	x
Soustředění na hru	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Dívka si zvládá stavět z kostek, zvládá navlékat větší korále a hraje si s pískem, vodou a hlínou. Zvládá napodobovat někoho nebo něco (krmí panenku). Má ráda hračky, které jezdí, staví si z jednoduchých stavebnic podle své fantazie a s dopomocí skládá jednoduché puzzle a skládanky. S dopomocí zvládá pohybové a konstruktivní hry.

Nezvládá námětové hry. S dopomocí si hraje s ostatními dětmi a akceptuje pravidla hry. Při hře není iniciativní. Dále také s dopomocí uklízí hračky na své místo a soustředí se na hru.

Konkrétní činnosti pro rozvoj hry: holčičce nabízet hry, které by ji rozvíjely např. kouzelný písek, různé stavebnice a kostky u kterých může stavět podle své fantazie nebo předlohy, jako například stavebnice Weplay, Tac toids, magnetické stavebnice atd., nabízet puzzle a skládanky s tematikou, která se jí líbí, při ranním cvičení a řízených činnostech zařazovat pohybové hry, kdy se holčička učí i akceptovat pravidla, po každé hře jí slovně připomeneme, že hračky uklízíme na své místo.

Říjen 2017

Skládá jednoduché puzzle a skládanky a s dopomocí dokáže být při hře iniciativní.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněných činnostech.

Únor 2018

Při posledním diagnostickém šetření jsme zjistily, že holčička udělala pokrok, kdy sama vyhledává hru s dětmi a uklízí hračky na své místo.

Nadále pokračovat: stále podporovat činnosti zaměřené na hru, snažit se holčičku motivovat do her konstruktivních a námětových.

Tabulka 48 - Diagnostika úrovně sebeobsluhy dítěte 4

Sebeobsluha	Červen 2017	Říjen 2017	Únor 2018
Hygiena			
Aktivně hlásí potřebu	x	x	x
Samostatné mytí rukou	x	x	x
Jde samo na záchod	x	x	x
Správně používá toaletní papír	x	x	x
Na upozornění se vysmrká	x	x	x
Samostatně používá kapesník	x	x	x
Hygienu udržuje samostatně	x	x	x
Oblékání			
Rozepne si zip	x	x	x
Stáhne a natáhne si	x	x	x

kalhoty a tričko			
Zuje si boty	x	x	x
Obleče a vysleče si ponožky	x	x	x
Správně se obuje (levá, pravá)	x	x	x
Zapne boty na suchý zip	x	x	x
Samostatně se obléká bez zavazování bot	x	x	x
Rozepíná a zapíná knoflíky	x	x	x
Složí a uloží věci na určené místo	x	x	x
Rozlišuje mezi přední a zadní částí oděvu	x	x	x
Zavazuje tkaničky	x	x	x
Zapíná zip	x	x	x
Obrací oděv, který je naruby	x	x	x
Stolování			
Správně drží lžici	x	x	x
Samostatně jí a pije	x	x	x
Sebeobsluhu při stolování	x	x	x
Začíná používat vidličku a nůž	x	x	x
Během celého jídla sedí u stolu	x	x	x
Samostatně sklídí ze stolu	x	x	x
Nalije si nápoj ze džbánu	x	x	x
Správně používá příbor	x	x	x

x – zvládá, x – zvládá s dopomocí, x – nezvládá

Červen 2017

Z hygieny holčička aktivně hlásí potřebu, samostatně si myje ruce a chodí sama na záchod. S dopomocí správně používá toaletní papír. Také se s dopomocí na upozornění vysmrká a zvládá používat kapesník. Hygienu udržuje s dopomocí. Z oblékání zvládá rozepnout zip, stáhnout a natáhnout si kalhoty a tričko a zout si boty. Obleče a vysleče si ponožky, správně si obouvá boty a zapne boty na suchý zip. Samostatně se obléká bez zavazování

bot. Nezvládá rozepnout a zapnout knoflíky. S dopomocí zvládá složit a uložit věci na určené místo a rozlišuje mezi přední a zadní částí oděvu. Nedokáže zavázat tkaničky, s dopomocí si zapne zip a zvládá obrátit oděv, který je naruby. Ze stolování holčička s dopomocí drží správně lžici, samostatně jí a pije, zvládá sebeobsluhu při stolování a zvládá používat vidličku a nůž. Během celého jídla sedí u stolu, samostatně sklídí ze stolu a naliže si nápoj ze džbánu. S dopomocí zvládá používat správně příbor.

Konkrétní činnosti pro rozvoj sebeobsluhy: sebeobsluha - zde je důležitá spolupráce s rodinou, kdy na holčičku budeme působit jednotně, aby činnosti spojené se sebeobsluhou zvládala samostatně, činnosti které nezvládá, jí vysvětlíme a ukážeme, hygiena – stále připomínat používání toaletního papíru a kapesníku, oblékání -u rozeptávání a zapínání knoflíků používat žirafu, na které jsem různé kapsy s knoflíky, u skládání a ukládání věcí je potřeba jí názorně ukázat, jak se oblečení skládá, poté ji slovně instruovat, u rozlišování přední a zadní části oděvu ji slovně instruovat, zavazování tkaniček nejprve nacvičit uzlíky a u zapínání zipu ji vysvětlit, ukázat a pak ji s jejíma rukama instruovat, stolování – u používání příboru ji slovně opravovat, jak se příbor správně používá, podporovat samostatnost při jídle a pití a sebeobsluhu při stolování.

Říjen 2017

Po čtyřech měsících se na upozornění vysmrká, samostatně používá kapesník a samostatně udržuje hygienu. Z oblékání zvládá složit a uložit věci na určené místo a rozlišuje mezi přední a zadní částí oděvu. Zapíná si zip a dokáže obrátit oděv, který je naruby. Ze stolování drží správně lžici, samostatně jí a pije a zvládá sebeobsluhu při stolování.

Další podpora: nadále pokračovat ve výše zmíněných činnostech a tyto činnosti upevňovat a procvičovat.

Únor 2018

Holčička začala z hygieny správně používat toaletní papír a ze stolování zvládá správně používat příbor.

Nadále pokračovat: stále podporovat a procvičovat činnosti zaměřené na rozvoj sebeobsluhy.

6 ROZHOVOR S PEDAGOGEM ZE SPECIÁLNÍ TŘÍDY

Rozhovor byl veden s paní učitelkou ze speciální třídy, do které děti docházejí.

6.1 VÝSLEDKY ROZHOVORU

1. otázka: Jaká je Vaše délka praxe ve školství?

Délku praxe v mateřské škole mám 30 let.

2. otázka: Jaká je Vaše délka praxe ve speciální třídě?

Délku praxe ve speciální třídě mám 5 let.

3. otázka: Jaké je Vaše vzdělání?

Speciální pedagogiku jsem vystudovala na Západočeské univerzitě v Plzni na celoživotním vzdělávání.

4. otázka: S jakým typem postižení se nejčastěji setkáváte?

V rámci kombinovaných vad se jedná vždy o poruchy komunikačních dovedností, o logopedické poruchy. Nejčastěji jsou spojeny s mentálním postižením a s poruchou autistického spektra.

5. otázka: V čem se liší režim dne pro děti s mentálním postižením oproti činnostem na běžné třídě.

Režim dne se výrazně neliší. Pro každé dítě zůstává zachován prostor pro spontánní činnosti, pohybové chvíle i řízené činnosti. Zásadní rozdíl v naší třídě (speciální třídě) je každodenní individuální péče. V rámci celého dne se více přihlíží k možnostem individuálního relaxačního prostoru (relaxační bazén, relaxační bílý stan), možnosti k vybití energie (dostatečné prostory a pomůcky k pohybovým aktivitám (dupací podložka, bouchací pytel), zajištění bezpečného pobytu.

6. Jaké činnosti pomáhají dětem s mentálním postižením v rozvoji školní připravenosti oproti běžné populaci?

Těmto dětem pomáhá zejména pomalejší tempo, nové poznatky je potřeba se učit po menších částech a v kratších časových úsecích. Je velmi důležité vše neustále opakovat. Důležitá je taky motivace, aby děti spolupracovaly s chutí. Nesmíme zapomenout na

odměnu za sebemenší nejen úspěch, ale i snahu. Pochvala je velmi důležitá, aby děti neztratily chuť něco nového zkoušet a učit se.

Děti s mentálním postižením potřebují stejně jako ostatní děti přípravu ve všech oblastech. Základem je rozvoj motoriky a koordinace. Procvičování všech smyslů, rozvoj komunikačních dovedností. I oblast sociálních dovedností.

Zde je důležitá diagnostika, na jejím základě pedagog vyhodnotí schopnosti dítěte. Každé dítě je jiné. Po vyhodnocení diagnostiky se pak zaměříme zejména na ty oblasti, ve kterých má dotyčné dítě potíže a ty procvičujeme, abychom dosáhli co nejlepších výsledků.

7. Ve které oblasti školní připravenosti má dítě s mentálním postižením největší problém?

Každé dítě trochu někde jinde, je to hodně individuální. Všechny děti u nás mají vždy potíže s komunikací. Většinou je problém se soustředěním, což hodně ovlivňuje každou činnost s dítětem.

8. Které další subjekty spolupracují na rozvoji školní připravenosti?

Stěžejní je spolupráce s rodinou a poradenskými zařízeními. Velký vliv na celkový rozvoj dítěte je také to, jak rodina postižení dítěte přijme a jak s dítětem dále pracuje. Čím dříve se s tím rodina vyrovná, tím lépe. Je – li schopna reálně podporovat dítě, spolupracovat s odborníky a poskytnout dítěti dobré podmínky pro celkový rozvoj. Důležité je najít pro dítě vhodné vzdělávací zařízení, zvážit možnosti individuální nebo skupinové integrace. Zde je vhodná spolupráce se speciálně pedagogickým centrem, kde rodičům pomohou s výběrem. Posléze pomáhá partnerská spolupráce ve školském zařízení, s učiteli MŠ.

6.2 VYHODNOCENÍ A INTERPRETACE DAT ZÍSKANÝCH ROZHOVOREM

Nejvíce dětem pomáhá pomalejší tempo, učení po menších částech v kratších časových úsecích s častějším opakováním. Důležité je děti podporovat prostřednictvím motivace, pochvaly za úspěch i snahu. Zaměřujeme se nejvíce na rozvoj motoriky, koordinace a učení prostřednictvím smyslů, důležitý je i rozvoj sociálních dovedností. Společným jmenovatelem je problém v komunikační oblasti a problém se soustředěním, proto jednotlivé činnosti se opírají o rozvoj právě těchto dvou oblastí.

Výtah z těchto odpovědí nám posloužil pro sestavení souboru doporučených činností pro rozvoj školní připravenosti dětí s mentálním postižením.

7 DOPORUČENÍ PRO PEDAGOGICKOU PRAXI

7.1 ČINNOSTI PRO ROZVOJ HRUBÉ MOTORIKY

Během naší pedagogické praxe se ukázaly jako nejefektivnější následující činnosti: Pohyb v přírodním terénu – přeskakování klacíků, šišek, hry na ptáčky, žáby, klokany, kutálení s říkankou, kutálení ve dvojicích, ve skupině, vystupování a sestupování z pařezů, sestupování a vystupování po žebříku na venkovních průlezkách, házení šišek na cíl, hra na jelena, házení ve skupině ve dvojici, chůze po vytyčené trase (po destičkách, kamenech) relaxační chodníček, chůze po laně, cvičení s vytahováním se na strom pro jablíčko, za sluníčkem, stoj na jedné noze, stojíme jako plameňáci, klokana bolí nožička – skákání po jedné noze, chytání ve dvojici, chytání papírových koulí, posílání míče po kruhu s nácvikem úchopu, taneček na hudbu (mazurka), úkroky všemi směry z hudebním doprovodem, skoky v přírodě, hra na vrabečka (přeskoky destiček), překážková dráha, napodobování pohybu s hudebním doprovodem, zdolávání přírodních překážek, šplhací stěny, hra na jména, házení do koše, chyt si míč, hra na zvířátka ze zoo, pohyb v přírodním terénu – přeskakování pařezů, klaců a zdolávání terénních nerovností.

7.2 ČINNOSTI PRO ROZVOJ JEMNÉ MOTORIKY

Navlékání korálků, hry s mozaikami, vytrhávání a nalepování obrázků s tématem léta, skládání jednoduchých tvarů, vystřihování obrázků z časopisů, novin, stříhání proužků (paprsků sluníčka), stříhání travičky, stříhání obrázků s letní tematikou (slunce, květiny, ovoce), prstová jóga, počítání prstů na písničku: „Cos to Janku, cos to snědl“, procvičování s říkankou „Ťuká, ťuká deštík“, výroba záložek do knihy, výroba létajícího draka, stříhání ježka.

7.3 ČINNOSTI PRO ROZVOJ GRAFOMOTORIKY

Pro rozvoj grafomotoriky je stěžejní dovedností správný úchop tužky, postavení ruky a plynulé vedení tahů. Grafomotorická neobratnost u dětí s mentálním postižením se promítá do tempa psaní. Samotný akt psaní je sám náročný na soustředění a odčerpává pozornost, která pak nezbyvá na obsah psaného a tím se zvyšuje i chybovost.

Proto se ukazuje jako nejefektivnější neustále opravovat a názorně ukazovat správný úchop tužky, malování silným štětcem vodou na černou tabuli, kreslení prstem na interaktivní tabuli, přesouvání obrázků na interaktivní tabuli, obkreslování tvarů,

překreslování sluníčka, domečku, auto, dětské omalovánky, procvičovat překreslování tvarů od nejjednoduššího kruhu, čtverce, obdélníka a nakonec trojúhelníku, k procvičování použít Šimonovi listy – grafomotorická cvičení

7.4 ČINNOSTI PRO ROZVOJ ZRAKOVÉHO VNÍMÁNÍ

Dobré zrakové vnímání je stěžejní pro úspěšné zvládnutí čtení a psaní písmen, slabik, slov a číslic. Během naší pedagogické praxe se ukázaly jako nejefektivnější následující činnosti. Přiřazování míčků do obručí, pojmenování korálků, hra Čáp ztratil čepičku, hra s barevným padákem, rozřazování barevných víček, povídání nad obrázkem (Najdi a ukaž auto, dům, sluníčko atd.), pracovní listy zaměřené na překrývající se obrázky, ilustrace v knížce – vyhledávání a popis obrázků, pracovní listy zaměřené na vyhledávání rozdílů mezi obrázky, vyhledávání rozdílů v řadě z kostiček, korálků a dalších různých předmětů, skládání puzzle, sestavování kostiček, na kterých jsou obrázky, skládání rozstříhaných obrázků, dokreslení neúplného obrázku podle předlohy.

7.5 ČINNOSTI PRO ROZVOJ VNÍMÁNÍ PROSTORU

Orientace na papíře, labyrinty – orientace v prostoru (na zahradě, v písku) a v rovině (na papíře), při úklidu hraček „dej auto před medvídkem“, „dej panenku dolu“, dřevěné skládanky na předložky, umísťování předmětů ve třídě podle slovního pokynu, pracovní listy s touto tematikou, při vycházce orientace – půjdeme doleva, doprava, co vidíte nahoře, dole, „kdo jde za tebou, před tebou, vedle tebe, první, poslední, vpředu, vzadu“, činnosti na vnímání prostoru, které děti baví.

7.6 ČINNOSTI PRO ROZVOJ VNÍMÁNÍ ČASU

Řazení obrázků, spojování denní doby (ráno, odpoledne, večer) s konkrétními činnostmi, každodenní procvičování dnů v týdnu (barevné dny, nalepování dnů na dveře), přiřazování typických jevů a činností pro dané období, využití koberce s vyobrazením všech ročních období, rozhovory s podporou obrázků (co jsi dělal včera, co budeš dělat dnes), seřadit obrázky podle dějové posloupnosti.

7.7 ČINNOSTI PRO ROZVOJ ŘEČI

Řeč je pro dítě ve školním prostředí mimořádně důležitá. Ovlivňuje kvalitu učení a poznávání, umožňuje rozvoj myšlení a napomáhá k utváření sociálních vztahů. Jako nejefektivnější činnosti na rozvoj řeči se nám ukázaly následující aktivity. Povídání nad

obrázky, popis obrázků, využití rozhovoru, povídání o tom co vidíme venku při vycházce, pravidelné čtení před spaním, kontrolní otázky po přečtení pohádky či příběhu, následující den dotazování o čem jsme četli včera, při všech činnostech mluvit před dítětem gramaticky správně, práce s knihou, povídání nad ilustracemi, vést dítě k vyjádření svých potřeb a myšlenek, zkoušet vyprávět jednoduchý příběh nebo pohádku, dřevěné skládanky zaměřené na protiklady a slova nadřazená, přiřazování obrázku zaměřené na protiklady a slova nadřazená, třídění ovoce X zelenina, připomínat dětem, že neskáče do řeči, v komunitním kruhu klást dětem otázky, trénování synonym a homonym nad vizuální podporou, každodenní procvičování v rámci logopedického cvičení, raní her doprovázené říkankou, zpívání písniček a říkání básniček.

7.8 ČINNOSTI PRO ROZVOJ SLUCHOVÉHO VNÍMÁNÍ

Zpívání písniček, zvukové hry – zvukové pexeso a zvukové kvarteto, reakce na zvuk klavíru a jiných hudebních nástrojů, pojmenování předmětů, poté rozlišování slov lišících se hláskou a samohláskou za podpory obrázků, aby dítě předměty před sebou vidělo a až poté rozlišování slov lišící se hláskou a samohláskou bez obrázků, učíme děti různé říkanky, básničky, písničky, dále sem můžeme zahrnout žádosti dětí o naši pomoc při úkonech oblékání, stolování atd., vytleskávání slov týkajících se různých témat (např. počasí, ovoce a zelenina, sport, hračky atd.), po vytleskávání se holčičky ptáme kolikrát tleskla a tím určujeme počet slabik, s rýmujícími slovy holčičku seznámíme a u počátečních slov se ptáme co slyší na začátku slova a vymýšlíme další slova na začínající písmenko, hra s drumbeny, hra Ptáčku zazpívej, hry s říkankami.

7.9 ČINNOSTI PRO ROZVOJ ZÁKLADNÍCH MATEMATICKÝCH PŘEDSTAV

Přiřazování obrázků s protiklady, porovnávání různých předmětů např. jaká je panenka – je malá, velká, jaký strom je nízký a vysoký, jaká sklenička je prázdná a plná, třídění co je ovoce a zelenina, třídění míčku podle barvy do obručí, třídění zvířat zda jsou domácí nebo exotická, třídění víček podle barvy, třídění plastových kruhů, čtverců, obdélníků a trojúhelníků podle slovního pokynu a vizuální podpory, tyto tvary dále můžeme třídit i podle barvy, dřevěná skládanka, kdy můžeme třídit podle barvy, tvaru a velikosti, dále různě tematicky zaměřené dřevěné skládanky – můj domov, roční období, atd., u poznávání co do skupiny nepatří, si připravíme předměty, které mají společný prvek a jeden předmět, který není ničím stejný a dítě hledá, jaký předmět je jiný a proč, pracovní

listy s hledáním co do skupiny nepatří, řazení obrázků podle velikosti a množství, řazení předmětů – korálků, kostek, různých hraček, kdy pojmenuje nejmenší a největší, dále také seřadí podle výšky a množství různé předměty, dřevěné skládanky, kde jsou číslice a podle toho nakreslený počet obrázků, (jedna jahoda, dva banány, tři kiwi, atd.) hra kde se podle číslice přiřazuje počet koleček, dále hra kdy přináší počet míčků podle slovní instrukce, při pobytu venku – počítání šišek, kamínků, kachen na rybníku atd., hra kdy na koberec rozprostřeme tvary a dítě podle slovního pokynu, tvar ukáže, dále vkládání tvarů do plastové podložky ve které jsou tvary vyřezané, vybarvování tvarů na papíře, dávání tvarů podle předlohy na magnetickou podložku, pojmenovávání tvarů od nejjednoduššího kruhu až po trojúhelník, pracovní listy s touto tematikou, činnosti na matematické představy, které děti baví.

7.10 ČINNOSTI PRO ROZVOJ SOCIÁLNÍCH DOVEDNOSTÍ

Sociální dovednosti a adaptační schopnosti velmi ovlivňují to, jakým způsobem bude dítě ve škole přijato, a jak se k němu budou ostatní děti i dospělý chovat. Během našeho pedagogického pozorování jsme zjistily, že nejhůře děti zvládají afektivní stavy a zvládání základních zdvořilostních pravidel. Nejvíce se nám osvědčily následující aktivity. Afektivní stavy - bílý stan, pytel na vybití zlosti nebo skákací podložka, upevňování základních zdvořilostních slov, aby děti dokázaly poprosit, poděkovat a pozdravit, dále upevňování základních zdvořilostních pravidel, zapojovat mezi ostatní děti.

7.11 ČINNOSTI PRO ROZVOJ HRY

Nabízet hry, které rozvíjí např. kouzelný písek, různé stavebnice a kostky u kterých mohou stavět podle své fantazie nebo předlohy, jako například stavebnice Weplay, Tac toids, magnetické stavebnice atd., nabízet puzzle a skládanky s tematikou, která se dětem líbí, při ranním cvičení a řízených činnostech zařazovat pohybové hry, kdy se děti učí i akceptovat pravidla, po každé hře slovně připomeneme, že hračky uklízíme na své místo, motivovat do konstruktivních a námětových her.

7.12 ČINNOSTI PRO ROZVOJ SEBEOSLUHY

U sebeobsluhy je důležité zvládání běžných dovedností v oblasti hygieny, oblékání a stolování. Zde je velmi důležitá spolupráce s rodinou, kdy je dobré na děti působit

jednotně, aby činnosti spojené se sebeobsluhou zvládaly samostatně, činnosti které nezvládají, jim vysvětlíme a ukážeme, stále připomínat používání kapesníku a toaletního papíru, u rozepínání a zapínání knoflíků používat žirafu, na které jsou různé kapsy s knoflíky, zavazování tkaniček nejprve nacvičit uzlíky a u zapínání zipu vysvětlit, ukázat a pak s jejich rukama instruovat, podporovat samostatnost při jídle a pití a sebeobsahu při stolování, u používání příboru je slovně opravovat, jak se příbor správně používá.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo popsat a analyzovat přínos metod podpory školní připravenosti u dětí s mentálním postižením ve speciální třídě vybrané MŠ.

V úvodních kapitolách jsme vymezily základní pojmy, které vycházejí z tématu bakalářské práce a zabývají se mentálním postižením, vývojem dítěte předškolního věku, vývojem dítěte s mentálním postižením v předškolním věku a jeho nástupem do školy, kdy jsme se zaměřily na školní zralost a připravenost. Pro naplnění cíle bakalářské práce jsme zpracovaly čtyři kazuistiky žáků s mentálním postižením ze speciální třídy ve vybrané mateřské škole a provedly jsme u nich diagnostiku školní připravenosti v oblastech – diagnostika hrubé motoriky, jemné motoriky, grafomotoriky, zrakového vnímání, vnímání prostoru, vnímání času, řeči, sluchového vnímání, diagnostiku základních matematických představ, sociálních dovedností, hry a sebeobsluhy. Diagnostické šetření jsme prováděly v červnu a říjnu roku 2017 a v únoru roku 2018. Dále jsme do praktické části bakalářské práce umístily rozhovor s paní učitelkou ze speciální třídy, kdy naší hlavní myšlenkou tohoto rozhovoru bylo získat informace o tom, jaké činnosti a aktivity pomáhají dětem s mentálním postižením v rozvoji školní připravenosti. Při navrhování činností jsme vycházely z doporučení speciálně – pedagogického centra. Přínosem práce je zpracování souboru činností, aktivit a doporučení pro pedagogickou praxi, které cíleně podporují a rozvíjí školní připravenost u dětí s mentálním postižením.

Tato práce by mohla být přínosná pro pracující pedagogy v běžných třídách, kteří nemají zkušenosti s dítětem s mentálním postižením nebo by mohla být přínosná pro začínající pedagogiky ve speciálních třídách. Může však posloužit i rodičům, kteří mají dítě s mentálním postižením nebo čtenářům, které zajímá téma týkající se mentálního postižení u dětí.

RESUMÉ

Bakalářská práce se zabývá podporou školní připravenosti dětí s mentálním postižením na vybrané MŠ v Plzeňském kraji. Práce je rozdělena na dvě části, teoretické a praktické.

Teoretická část obsahuje čtyři kapitoly. V těch se věnujeme mentálnímu postižení, vývoji dítěte bez postižení a s mentálním postižením a školní zralosti a připravenosti těchto dětí. V praktické části jsou kazuistické příběhy, diagnostické archy a vyhodnocení výsledků diagnostického šetření určeného pro děti s mentálním postižením, rozhovor s učitelkou, metody a postupy, které rozvíjí schopnosti a dovednosti dítěte. Sběr dat byl uskutečněn pozorováním, rozhovorem, dotazníkem a nahlížením do poradenské a lékařské dokumentace.

Klíčová slova: děti, mentální postižení, mateřská škola, podpora, školní připravenost

This Bachelor thesis is dealing with support of the school readiness of children with mental disability in particular kindergarten in Pilsen region. This thesis is divided into two parts – theoretical and practical one.

Theoretical part contains four chapters. In these chapters we are dealing with mental disability, evolution of the child with and without mental disability, school maturity a readiness. Practical part contains casuistic reports, diagnostic sheets, evaluation of results of diagnostic research designed for the children with mental disability, interview with the teacher, methods and procedures which improves abilities and skills of the child. Collection of the data was performed by watching, interviewing, by the questionnaire and by overviewing of the advisory and medical documentation.

Key words: children, mental disability, kindergarten, support, school readiness

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BAZALOVÁ, Barbora. *Dítě s mentálním postižením a podpora jeho vývoje*. Praha : Portál, 2014. 184 s. ISBN 978-80-262-0693-4.
2. BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a ŠMARDOVÁ Vlasta. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Brno : Edika, 2015. 2. vyd. 128 s. ISBN 978-80-266-0658-1.
3. BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a ŠMARDOVÁ Vlasta. *Školní zralost: Co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. Brno : Computer Press, a.s., 2010. Moderní metodika pro rodiče a učitele. 100 s. ISBN 978-80-251-2569-4.
4. BENDO VÁ, Petra a ZIKL Pavel. *Dítě s mentálním postižením ve škole*. Praha : Grada, 2011. 1. vyd. 144 s. ISBN 978-80-247-3854-3.
5. ČAČKA, Otto. *Psychologie dítěte*. Tišnov : Sursum, 1997. 3. vyd. 156 s. ISBN 80-85799-03-0.
6. ČERNÁ, Marie. *Česká psychopedie: speciální pedagogika osob s mentálním postižením*. Praha : Karolinum, 2008. 222 s. ISBN 978-80-246-1565-3.
7. KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a PUPALA Branislav. *Předškolní a primární pedagogika: Předškolská a elementární pedagogika*. Praha : Portál, 2001. 1. vyd. 455 s. ISBN 80-7178-585-7.
8. KUTÁLKOVÁ, Dana. *Vývoj dětské řeči krok za krokem*. Praha : Grada, 2010. 2. aktualiz. a dopl. vyd. 134 s. ISBN 978-80-247-3080-6.
9. LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ Dana. *Vývojová psychologie*. Praha : Grada, 2006. 2. aktualiz. vyd. 368 s. ISBN 978-80-247-1284-0.
10. MERTIN, Václav a GILLERNOVÁ Ilona. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha : Portál, 2015. 3. vyd. 248 s. ISBN 978-80-262-0977-5.
11. OTEVŘELOVÁ, Hana. *Školní zralost a připravenost*. Praha : Portál, 2016. 1.vyd. 144 s. ISBN 978-80-262-1092-4.
12. PIAGET, Jean a INHELDER Bärbel. *Psychologie dítěte*. překl. Vyskočilová Eva. Praha : Portál, 2014. 6. vyd. 142 s. ISBN 978-80-262-0691-0.
13. PIPEKOVÁ, Jarmila. *Osoby s mentálním postižením ve světle současných edukativních trendů*. Brno : MSD, 2006. 208 s. ISBN 80-86633-40-3.

14. ŘÍČAN, Pavel a KREJČÍŘOVÁ Dana a kol. *Dětská klinická psychologie*. Praha : Grada, 2006. 4. vyd. přepr. a dopl. 603 s. ISBN 80-247-1049-8.
15. SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. Praha : Grada, 2007. 160 s. ISBN 978-80-247-1733-3.
16. ŠIMÍČKOVÁ ČÍŽKOVÁ, Jitka a kol. *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc : Univerzita Palackého, 2005. 175 s. ISBN 80-244-0629-2.
17. ŠVARCOVÁ SLABINOVÁ, Iva. *Mentální retardace: vzdělávání, výchova, sociální péče*. Praha : Portál, 2011. 4. vyd. přepr. 224 s. ISBN 978-80-7367-889-0.
18. VÁGNEROVÁ, Marie a HADJ - MOUSSOVÁ Zuzana a ŠTECH Stanislav. *Psychologie handicapu*. Praha : Karolinum, 2000. 2. vyd. 230 s. ISBN 80-7184-929-4.
19. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha : Portál, 2004. 3. vyd. rozš. a přeprac. 872 s. ISBN 80-7178-802-3.
20. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie : dětství, dospělost, stáří*. Praha : Portál, 2000. 522 s. ISBN 80-7178-308-0.
21. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie pro obor speciální pedagogika předškolního věku*. Liberec : Technická univerzita v Liberci, 2007. 1. vyd. 122 s. ISBN 978-80-7372-213-5.
22. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha : Karolinum, 2012. 2. vyd. 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.
23. VALENTA, Milan a MICHALÍK Jan a LEČBYCH Martin. *Mentální postižení: v pedagogickém, psychologickém a sociálně - právním kontextu*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2012. 1. vyd. 352 s. ISBN 978-80-247-3829-1.
24. VALENTA, Milan. *Psychopedie*. Praha : Parta, 2009. 4. aktualiz. a rozš. vyd. 386 s. ISBN 978-80-7320-137-1.
25. VALENTA, Milan. *Psychopedie*. Praha : Parta, 2013. 5., aktualiz. a rozš. vyd. 495 s. ISBN 978-80-7320-187-6.
26. ZELINKOVÁ, Olga. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Praha : Portál, 2001. 1. vyd. 208 s. ISBN 80-7178-544-x.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 - Diagnostika úrovně hrubé motoriky dítěte 1	29
Tabulka 2 - Diagnostika úrovně jemné motoriky dítěte 1	31
Tabulka 3 - Diagnostika úrovně grafomotoriky dítěte 1	32
Tabulka 4 - Diagnostika úrovně zrakového vnímání dítěte 1	33
Tabulka 5 - Diagnostika úrovně vnímání prostoru dítěte 1	35
Tabulka 6 - Diagnostika úrovně vnímání času dítěte 1	36
Tabulka 7 - Diagnostika úrovně řeči dítěte 1	37
Tabulka 8 - Diagnostika úrovně sluchového vnímání dítěte 1	39
Tabulka 9 - Diagnostika úrovně základních matematických představ dítěte 1	41
Tabulka 10 - Diagnostika úrovně sociální dovednosti dítěte 1	43
Tabulka 11 - Diagnostika úrovně hry dítěte 1	44
Tabulka 12 - Diagnostika úrovně sebeobsluhy dítěte 1	46
Tabulka 13 - Diagnostika úrovně hrubé motoriky dítěte 2	50
Tabulka 14 - Diagnostika úrovně jemné motoriky dítěte 2	52
Tabulka 15 - Diagnostika úrovně grafomotoriky dítěte 2	53
Tabulka 16 - Diagnostika úrovně zrakového vnímání dítěte 2	54
Tabulka 17 - Diagnostika úrovně vnímání prostoru dítěte 2	57
Tabulka 18 - Diagnostika úrovně vnímání času dítěte 2	58
Tabulka 19 - Diagnostika úrovně řeči dítěte 2	59
Tabulka 20 - Diagnostika úrovně sluchového vnímání dítěte 2	61
Tabulka 21 - Diagnostika úrovně základních matematických představ dítěte 2	63
Tabulka 22 - Diagnostika úrovně sociálních dovedností dítěte 2	65
Tabulka 23 - Diagnostika úrovně hry dítěte 2	66
Tabulka 24 - Diagnostika úrovně sebeobsluhy dítěte 2	68
Tabulka 25 - Diagnostika úrovně hrubé motoriky dítěte 3	72
Tabulka 26 - Diagnostika úrovně jemné motoriky dítěte 3	74
Tabulka 27 - Diagnostika úrovně grafomotoriky dítěte 3	75
Tabulka 28 - Diagnostika úrovně zrakového vnímání dítěte 3	76
Tabulka 29 - Diagnostika úrovně vnímání prostoru dítěte 3	78
Tabulka 30 - Diagnostika úrovně vnímání času dítěte 3	79
Tabulka 31 - Diagnostika úrovně řeči dítěte 3	80
Tabulka 32 - Diagnostika úrovně sluchového vnímání dítěte 3	82
Tabulka 33 - Diagnostika úrovně základních matematických představ dítěte 3	84
Tabulka 34 - Diagnostika úrovně sociální dovednosti dítěte 3	86
Tabulka 35 - Diagnostika úrovně hry dítěte 3	87
Tabulka 36 - Diagnostika úrovně sebeobsluhy dítěte 3	89
Tabulka 37 - Diagnostika úrovně hrubé motoriky dítěte 4	93
Tabulka 38 - Diagnostika úrovně jemné motoriky dítěte 4	95
Tabulka 39 - Diagnostika úrovně grafomotoriky dítěte 4	96
Tabulka 40 - Diagnostika úrovně zrakového vnímání dítěte 4	97
Tabulka 41 - Diagnostika úrovně vnímání prostoru dítěte 4	99
Tabulka 42 - Diagnostika úrovně vnímání času dítěte 4	100
Tabulka 43 - Diagnostika úrovně řeči dítěte 4	101
Tabulka 44 - Diagnostika úrovně sluchového vnímání dítěte 4	103
Tabulka 45 - Diagnostika úrovně základních matematických představ dítěte 4	105

Tabulka 46 - Diagnostika úrovně sociálních dovedností dítěte 4.....	107
Tabulka 47 - Diagnostika úrovně hry dítěte 4	109
Tabulka 48 - Diagnostika úrovně sebeobsluhy dítěte 4.....	110